

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՈՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔԻ

Լ. ԲԵՐԻՍ

ՀԱՅՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

ՀԱՄ. Կ. (Բ) Կ. ԱՆԴՐՅԵՐԿՐԿՈՍԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ
ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ
ԿՈՒՍԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

3ԻՐՈ2(47.92)

Բ-55

ԲԱԳՈՒ—ԿՈՒՍԶՐԱՏ—1934

2

3K02(47.92)

24 SEP 2006

F-55 ԳՐՈՒՆԵՍԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՔԻ

14 NOV 2009

Ա. ԲԵՐԻԱ

ՀԱՅՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

ՀԱՄ. Կ. (Բ) Կ. ԱՆԴՐՅԵՐԿՐԿՈՄԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ
ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ
ԿՈՒՍԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

~~245~~

ԲԱԳՈՒ—ԿՈՒՍԶՐԱՏ—1984

10 1 MAR 2013

7724

Հայերենը խմբագրեց՝ Հ. ԲԱՆԻՑԱՆ
Սրբագրեց՝ ԱՐԽԱՆՑԱՆ
Տեխ-խմբագիր՝ ԹԱՌԼԱՆՑԱՆ

Հանձնված է արտադրության 25-ին հունվ.
Ստորագրված է տպագրության 8-ին փետ.
Տպագրական քերթերի քիվը 7.
Տպագրական նշանների քիվը 279.000.

38/9-91 8373-53

Ген. III-й Интернационал* Э.чпол-графы, Баку, улица
Серат в.а.Фимов, 29.
Главлит 628 № 3.каза 392. Г.лаж -3.000. ФПДа
Партидаг-152.

Ընկերներ, Անդրկովկասի կուսակցա-
կան կազմակերպությունների յոթերորդ
համագումարն աշխատանքի յե ձեռնար-
կում այնպիսի պայմաններում, յերբ մեր
կուսակցությունը սեղմ շարքերով գնում է
իր 17-րդ համագումարը, տարած լինելով
համաշխարհային պատմական նշանակու-
թյուն ունեցող հաղթանակներ՝ 16-րդ հա-
մագումարից մեզ բաժանող ժամանակա-
շրջանում:

Խորհուրդների յերկիրն առաջին հրե-
գամյակի տարիներին ավարտեց սոցիալիս-
տական եկոնոմիկայի կառուցումը:

Ինդուստրացման նոր, հզոր ոճխներ
անեցին այժմ՝ Խորհ. Միություն անաս-
ման տարածություններում:

Մետաղաձուլման, քիմիայի, մեքենա-
շինություն մեծագույն հսկաները դարձրին
մեր յերկիրը տեխնիկայի տեսակետից ա-
ռաջավոր յնդուստրիալ յերկրներից մեկը:

Մեր գյուղատնտեսական մեքենաշինու-
թյունը՝ թե՛ իր արտադրանքի ծավալով և
թե՛ իր տեխնիկական մակարդակով, առա-
ջին տեղը գրավեց աշխարհում:

Հախջախվեց կապիտալիստական շահագործման վերջին հեմարանը՝ կուլակաւորյունը: Կոլտնտեսականները, գյուղացիւորյան հիմնական մասսաները, խորհրդային իշխանութեան հաստատուն պատվանդանը դարձան գյուղում:

Սոցիալիստական դաշտերի աշխատավորները լայն մասսաների գերակցութեան մէջ բեկում եւ առաջացել կոլեկտիւ աշխատանքի, սոցիալիստական սրբազան սեփականութեան պահպանութեան վերաբերմամբ:

Ընկ. ՍՍՍՒԻՆԻ դուռը աշխատանքին որ պայմաններ վերաբերյալ պատմական ցուցմունքները՝ տալով ՀԱՄԿ(Բ)Կ Կենտկոմի ու ԿՎՀ-ի հունվարի պլենումում, կուսակցութեան առաջնորդի լոզունգը՝ ունեւոր կոլտնտեսական կյանքի մասին, զինեցին կոլտնտեսական լայն մասսաներին եւ պաշարի հանեցին նրանց բոլջևիկյան կոլտնտեսութեանները համար:

Արդեն անցյալ տարի իրականացնելով առաջնորդի պատմական ցուցումները՝ տասնյակ հազարավոր կոլտնտեսութեաններ դարձան բոլջևիկյան, իսկ կոլտնտեսականներն ունեւորներ:

Այդ նվաճումները կուսակցութեան հիմնական գծի հաղթանակն են, լեհիւյան այն

հաղաւանութեան հաղթանակը, վորն անհողող շարունակում եր Լեհիւնի գործի պողպատակու շարունակողը, մեր ժամանակի մեծագույն տեսարանը, կուսակցութեան եւ համայն աշխարհի ճնշված մարդկութեան առաջնորդ ընկ. ՍՍՍՒԻՆԻ:

Այժմ, Խորհրդային Միութեան միւլիոնավոր պրոլետարներն ու աշխատավորները հեղափոխական խանդավառութեամբ քննարկում են համաշխարհային պատմական նշանակութեւն ունեցող աշխատանքների ծրագիրը՝ ԽՍՀ Միութեան ժողովրդական տնտեսութեան դարգացման յերկրորդ հնգամյա պլանին վերաբերյալ ընկ. ընկ. ՄՈՒՆՏՈՎԻ Ե ԿՈՒՅԵԻՇԵՎԻ գեկուցման թեղերը, ընկ. ԿՍԳԱՆՈՎԻՉԻ կուսակցական եւ խորհրդային շինարարութեան խնդիրներին վերաբերյալ գեկուցման թեղերը:

Այդ թեղերը պատկերում են մեր առաջ սոցիալիզմի հետագա հոյակապ այն հաղթանակները, վորով փստահ ու կորովի առաջ ե դնում մեր կուսակցութեանը:

Յերկրորդ հնգամյակում վերջնականապէս կվերացվի կուլակութեանը, վորպէս դատակարգ, կալարտվի համատարած կոլեկտիւացումը, 2-րդ հնգամյակը լիակատար կերպով կվոջնացնի դատակարգային տարբերութեաններ ծնող պատմաւորները:

Յերկրորդ հնգամյակում մենք կապարտենք ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցումը՝ մեր սեփական ծանր արդյունաբերութեան բազայի վրա:

Ընկերներ, մեր ձեռք բերած հաջողութիւնները չտեսնված նպատակովոր պայմաններ են ստեղծում ե՛լ ավելի արագորեն առաջ գնալու՝ բանվորների ու գյուղացիների նյութական և կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու ուղիով:

Այդ խնդիրը պահանջում է առավելագույն չափով ծավալել ապրանքաշրջանառութիւնը, լայն սպառման արդյունաբերական ապրանքների արտադրութեան ավելացման հիման վրա և բարելավել քաղաքի մատակարարումը գյուղատնտեսական մթերքներով:

Ապրանքաշրջանառութիւնը, ինչպես և տրանսպորտի բոլոր տեսակների, մանավանդ յերկաթուղային տրանսպորտի ուժեղացման խնդիրն առժա՝ հանդիսանում են սոցիալիստական շինարարութեան կարեւոր խնդիրները:

ՊորՏրեային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների Միութիւնը վերջնականապես ամրացավ սոցիալիզմի ճանապարհին, դառնալով միջազգային պրոլետարական հեղափոխութեան անուղի բերդը:

Մի կողմից սոցիալիզմի կառուցման պատմական հաղթանակները ԽՍՀՄ-ում, մյուս կողմից շարունակվող համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամն ե՛լ ավելի սրում են յերկու սիստեմների պայքարի ներկա եպոխայի հիմնական հակասութիւնները:

Ուժեղացել է ԽՍՀՄ-ի դեմ ուղղված հակահեղափոխական պատերազմի վտանգը, վորովհետեւ ուժեղացել է ՍորՏրեային Միութեան, վորպես ամբողջ աշխարհի սոցիալիստական փարոսի հեղափոխականացնող դերը:

Ուժեղացել է նաեւ կապիտալիստական յերկրներէ միջև պատերազմների վտանգը:

Հեռավոր Արեւելքում, Ճապոնիան արդեն պատերազմ է մղում, վորպեսզի բռնի կերպով լուծի իրազարդովկյանոյան հակասութիւնները հոգուտ իրեն:

Յեւրոպայում դերմանական Փաշիքմը ձգտում է բռնի կերպով լուծել վերոյիշ հակասութիւնները հոգուտ իրեն:

Կապիտալիստական բոլոր հակասութիւնների սրվելը և բուրժուազիայի փորձերը պատերազմի մեջ յեղ գտնելու ճգնաժամից, հասել են այնպիսի աստիճանի, վոր հիմք տվին Կոմիստերնի Գործկոմի վերջերս ավարտված 13-րդ պլենումին ար

Յերկրորդ հնգամյակում մենք կավարտենք ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցումը՝ մեր սեփական ծանր արդյունաբերութեան բազայի վրա:

Ընկերներ, մեր ձեռք բերած հաջողութիւնները չտեսնելով նպատաւոր պայմաններ են ստեղծում ե՛լ ավելի արագորեն առաջ գնալու՝ բանվորների ու գյուղացիների նյութական և կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու ուղիով:

Այդ խնդիրը պահանջում է առավելագույն չափով ծավալել ապրանքաշրջանառութիւնը, լայն սպառման արդյունաբերական ապրանքների արտադրութեան ավելացման հիման վրա և բարելավել քաղաքի մատակարարումը գյուղատնտեսական մթնոլորտներով:

Ապրանքաշրջանառութիւնը, ինչպես և տրանսպորտի բոլոր տեսակների, մանավանդ յերկաթուղային տրանսպորտի ուժեղացման խնդիրն այժմ՝ հանդիսանում են սոցիալիստական շինարարութեան կարեւոր խնդիրները:

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների Միութիւնը վերջնականապես ամրացավ սոցիալիզմի ճանապարհին, դառնալով միջազգային պրոլետարական հեղափոխութեան անառիկ բերդը:

Մի կողմից սոցիալիզմի կառուցման պատմական հաղթանակները ԽՍՀՄ-ում, մյուս կողմից շարունակվող համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամն ե՛լ ավելի սրում են յերկու սիստեմների պայքարի ներկա եպոխոյի հիմնական հակասութիւնները:

Ուժեղացել է ԽՍՀՄ-ի դեմ ուղղված հակահեղափոխական պատերազմի վտանգը, վորովհետեւ ուժեղացել է Խորհրդային Միութեան, վորպես ամբողջ աշխարհի սոցիալիստական փարոսի հեղափոխականացնող դերը:

Ուժեղացել է նաեւ կապիտալիստական յերկրների միջև պատերազմների վտանգը: Հեռավոր Արեւելքում, Ճապոնիան արդեն պատերազմ է մղում, վորպեսզի բռնի կերպով լուծի իրադրութիւնաւորման հակասութիւնները հոգուտ իրեն:

Յեւրոպայում դեմաճական Փաշիւմը ձգտում է բռնի կերպով լուծել Վերսալի հակասութիւնները հոգուտ իրեն:

Կապիտալիստական բոլոր հակասութիւնների սրվելը և բուրժուազիայի փորձերը պատերազմի մեջ յելք գտնելու հզօւ ժամից, հասել են այնպիսի աստիճանի, վոր հիմք տվին Կոմիստերնի Գործկոմի վերջերս ավարտված 13-րդ պլենումին ար

ճանապարհով ներկայումս «խմբերիալիստական մոր պատերազմի նախորդակը»:

Կապիտալիզմի բանակում խմբերիալիստական պատերազմ նախապատրաստելու պայմաններում ԽՍՀՄ-ն հանդես է գալիս, վերստին խաղաղության խոչորագույն դործոն:

ԽՍՀՄ-ի, վերստին միջազգային դործոնի հարաճուն նշանակությունը, ամենավերջին ժամանակներս ցայտուն արտահայտություն գտավ Միացյալ Նահանգների հետ դիվանագիտական հարաբերությունների վերականգնման մեջ:

Խորհրդային Միությունն ամրապնդեց այնքան, վոր «ԽՍՀՄ-ի վրա ուղղված գինված հարձակումն այժմ գլխավոր վրտանգ է նշանակում նրանց համար, ովքեր կհանդգնեն խախտել խաղաղությունը և հարձակում գործել Խորհրդային Միության վրա» (Խորհուրդների Երդ համագումարը): Այսուհանդերձ Կան ուժեր, վորոնք ձգտում են խախտել խաղաղությունը, հարձակվել Խորհուրդների յերկրի վրա:

Ներկա ետապում ճապոնիան և Գերմանիան հանդիսանում են ընդհանրապես խմբերիալիստական պատերազմի և մանավանդ հակահեղափոխական, հակախորհրդային պատերազմի գլխավոր նախաձեռ-

նողները: Այդ է իրական վտանգը, — ասել է ընկ. ՍՏԱԼԻՆԸ Դյուբանտիի հետ իր ունեցած վերջին զրույցում Ճապոնիայի ռազմական պատրաստությունների մասին, — և մենք հարկադրված ենք պատրաստվել դրան: Վոչ մի ժողովուրդ չի կարող հարգել իր կառավարությանը, յեթե նա տեսնում է հարձակման վտանգը և չի պատրաստվում ինքնապաշտպանությանը»:

Ահա թե ինչո՞ւ, յեթե չնայած խաղաղությունը պաշտպանելու մեր բոլոր ջանքերին, այնուամենայնիվ հարձակումը տեղի ունենա՝ մենք, ընկ. Մոլոտովի խոսքերով ասած «մեր խնդիրը կհամարենք միայն մի բան. այդ խնդիրն է մեր հակառակորդի լիակատար ջախջախումը, մեր կարմիր բանակի հաղթանակը»:

Ընկերներ՝, վոչ միայն ամեն մի կուսակցականի, ամեն մի անկուսակցականի, այլև մեր վոխերիմ քշմամու համար կատարելապես պարզ է, վոր Խորհուրդների յերկրի վիթխարի հաջողությունները սոցիալիզմի կառուցման ասպարիզում և պաշտպանունակության հզոր ամրացման բնագավառում ձեռք են բերվել միմիայն Համկումկուսի (ք) լենինյան կենտկոմի հանճարեղ ղեկավարության և մեր յերկրի հաղթանակների կազմակերպիչ մեծ ՍՏԱԼԻՆԻ անխորտակելի կամքի շնորհիվ:

ԱՆԴՐՖԵԴԵՐԱՑԻԱՆ—ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱԶԳՆՅԱՆ ԲԱՂՎԲԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՃԻՑ ԿԵՆՍԱԳՐԻՄԱՆ ՈՐԻՆԱԿՆ Ե

Ընկերներ, ՀԱՄԿ(Բ)Կ-ի 17-րդ համա-
գումարին և Անդրկովկասի կոմունիստա-
կան կազմակերպությունների 7-րդ համա-
գումարին, Անդրֆեդերացիան ամբողջ
կորիորդային Միության հետ միասին գա-
լիս ե խոշոր հաղթանակներով, վորոնք դա-
սուտ են նրան կորիորդային Միության ա-
ռաջավոր յերկրների շարքը:

Անդրկովկասի բուլճերիկները կարողացել
են ձեռք բերել այդ հաջողությունները,
չնորհիվ լենինյան ազգային քաղաքականու-
թյան ճիշտ կիրառման, վորպես հետեանք
Անդրկովկասի քաղաքական ու տնտեսական
ամրացման, յերբ միաժամանակ ծավալվել
և նրա կազմի մեջ մտնող հանրապետու-
թյունները լրայն ինքնադրժուներությունը
և տնտեսական նախաձեռնությունը:

Այժ արդեն չի գտնվի առողջ դատո-
ղություն ունեցող մի մարդ, վորը չհաս-
կանա, վոր բազմազգի Անդրկովկասի պայ-
մաններում, շնորհիվ աշխատավորության
լայն մասսաների ներգրավմանը սոցիալիզ-
մի կառուցման գործում, վորն առաջադրել
են ԼԵՆԻՆԸ և ՍՏԱԼԻՆԸ. Անդրֆեդերա-

ցիան — հանգիստում ե միակ նիշտ ձևը,
վորն ապահովում ե ազգային խաղաղու-
թյունը, գյուղի նիշտ փաղափական դեկա-
վարումը, յերկրի արագ ինդուստրացումը
և գյուղատնտեսության սոցիալիստական
վերակառուցումը, աշխատավորների նյու-
թական բարեկեցության բարելավումն ու
նրանց կուլտուրական մակարդակի բարձ-
րացումը:

Անդրֆեդերացիայի ամրացման հա-
մար, մեր հաջողությունների և նվաճում-
ների համար մղվող պայքարի ուղին այն
պայքարի ուղին ե, վորը մղվում ե Ֆեոդա-
լական — կապիտալիստական հարաբերու-
թյունների մնացորդների դեմ, բուրժուա-
կան նացիոնալիստական, հակահեղափոխա-
կան կուսակցությունների՝ դաշնակների,
մենչևիկների և մուսավաթականների դեմ
մղվող պայքարի ուղին ե, մեր կուսակցու-
թյան մեջ ուկլոնիզմը մերկացնելու ու ջախ
ջախելու, նացիոնալիստական հակահեղա-
փոխական տարրերին խտազույն դիմա-
դրություն ցույց տալու ուղին ե:

Անդրֆեդերացիան, Անդրկովկասի Ժո-
ղովուրդների յեղբայրական դորձակցու-
թյան այդ ողջանը, ստեղծվել և ԼԵՆԻՆԻ և
ՍՏԱԼԻՆԻ նախաձեռնությամբ:

Դեռ 1921 թվականին ԼԵՆԻՆԸ «ԿՈՎԿԱ-

ՍԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻՆ» ուղղած իր նամակում գրել էր՝

«Անդրկովկասի հանրապետությունների սերտ դաշինքը ազգային այնպիսի խաղաղության որինակ կլինի, վորը չի տեսնված բուրժուազիայի որո՞ք և անհնար է բուրժուական իրավակարգում»:

ԼՆԵՆԻՆ այդ ցուցումը կանխորոշեց Անդրֆեդերացիայի ստեղծումը: Անդրֆեդերացիան աճում, տնտեսապես ու քաղաքականապես ամրանում էր և կոփվում էր նացիոնալիզմի ու նացիոնալիստական թեքման դեմ մղվող մարտերում, անմիջականորեն մեր կուսակցութեան առաջնորդ ընկ.

ՍՏԱԼԻՆԻ ղեկավարութեամբ:

Թիֆլիսի կուսակուխի 1921 թվականի հուլիսի ընդհանուր ժողովում իր տված ղեկուցման մեջ ընկ. **ՍՏԱԼԻՆԸ** Անդրկովկասի բոլոր լեկիկներին պահանջում էր՝

«Ձայնջախել նացիոնալիզմի հիդրան և ստեղծել ինտերնացիոնալիզմի առողջ մրքնություն՝ հեշտացնելու Անդրկովկասի խորհրդային հանրապետությունների տնտեսական ջանքերի միացման գործը, պահպանելու հանդերձ այդ հանրապետությունների անկախությունը»:

Անդրկովկասի բոլշևիկները ՀԱՄԿ(բ)Կ կենտկոմի և ընկ. **ՍՏԱԼԻՆԻ** անմիջական ու պերատիվ ղեկավարությամբ մի շարք տարիներ ընթացքում անողորմ պայքար են

մղել նացիոնալ ուկրոնիստական այն տարրերի դեմ, վորոնք համառորեն դիմադրում էին թե Անդրֆեդերացիայի ստեղծմանը և թե նրա քաղաքական ու տնտեսական ամրացմանը:

Ո՞ր էր տանում նացիոնալ - ուկրոնիստների քաղաքականութունը, վոր ճանապարհն էին մղում նրանք կուսակցութունն ու յերկիրը:

Այդ հարցին սպառնչ պատասխան տրվեց ընկ. **ՍՏԱԼԻՆԸ** 12-րդ կուսաժողովմարում իր արտասանած վալյուն ճառում:

«Այդ վտանգավոր ուղին են մղում մեզ մեր ընկերներ վրացի-ուկրոնիստները, քանի վոր նրանք պայքար են մղում փեդերացիայի դեմ, խախտելով կուսակցության բոլոր սրենկները, քանի վոր նրանք ուզում են առանձնանալ փեդերացիայից, վորպեսզի պահպանեն իրենց նպաստավոր դրությունը: Նրանք ձեզ մղում են հայկական ու ադրբեջանյան հանրապետությունների հաշվին իրենց մի քանի արտոնություններ տալու ուղին: Մենք չենք կարող գնալ այդ ուղիով, վորովհետև դա՝ մեր ամբողջ հաղթանալու և խորհրդային իշխանության անխուսափելի մահն է կովկասում»:

Անդրկովկասի կոմունիստական կազմակերպութունները կտրականորեն մերժեցին

այդ ուղին, վորովհետեւ ինչպէս մատնա-
նշել եր ընկ. Ստալինը նույն ճառով՝

«Յեթե խորհրդային իշխանությունը
չկարողանար կազմակերպել Անդրկովկա-
սում ազգային խաղաղության այնպիսի որ
գաններ, վորոնք կարողանային հաղթել
բաղխումներն ու կոնֆլիկտները, դուք կվերս
դառնայիք ցարիզմի եպիստան կամ դաշ-
նակների, մոսավաքականների ու մենշե-
վիկների եպիստան, յերբ մարդիկ այրում
և կոտորում էին միմիանց» (ՍՏԱԼԻՆ)։

Անդրկովկասի բոլշևիկները կատարե-
լով Համկ(բ)Կ կենտկոմի և ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ
ցուցումները, Սերգո Որջոնիկիձէյի գլխավո-
րությամբ, բանվորների ու աշխատավորնե-
րի լայն մասսաների հզոր ոժանդակու-
թյամբ՝ ջախջախեցին նացիոնալիզմն ու
նացիոնալ - ուկրոնիզմը և քաղաքականա-
պես ամրացրին Անդրֆեդերացիան, ստեղ-
ծելով նրա հետագա տնտեսական և կուլ-
տուրական անման համար անհրաժեշտ բո-
լոր պայմանները։

Անդրկովկասի կուսկազմակերպու-
թյունները հետագա խնդիրն այն է, վոր
ինչպէս մատնանշվել է Համկոմկուսի (բ)
կենտկոմի 29 թվականի հոկտ. 30-ի վո-
րջման մեջ, Անդրֆեդերացիայի որդաննե-
րը, վորոնք առաջին շրջանում կատարում
էին առավելապես քաղաքական դեր, ի-

րենց ջանքերը կենտրոնացնէին «ազգային
հանրապետությունների տնտեսության սո-
ցիալիստական շինարարության վրա, նը-
րանց ինդուստրացման, գյուղատնտեսու-
թյան տեխնիկական ու սոցիալիստական վե-
րակառուցման վրա»։

Այդ խնդիրն իրագործելու նպատակով
Համկ(բ)Կ կենտկոմն առաջարկեց՝ «Ամ-
րացնել Անդրֆեդերացիայի տնտեսական
բազան, իրականացնել Անդրկովկասի ամ-
բողջ տնտեսական շինարարության իրական
դեկավարությունը»։

Ընդվորում Համկ(բ)Կ կենտկոմն ամե-
նայն վճռականությամբ շեշտել էր, վոր
այդ դիրեկտիվը պետք է կենսագործվի,
«միաժամանակ ծավալելով Անդրկովկաս-
յան Ֆեդերացիայի կազմի մեջ մտնող ազ-
գային հանրապետությունների լայն ինքնա-
գործունեությունն ու տնտեսական նախա-
ձեռնությունը»։

Կատարեց արդյոք Անդրկովկասյան
կուսակցական դեկավարությունը Համկ(բ)Կ
կենտկոմի և ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ ցուցումները-
ները։

Կարողացան արդյոք Անդրկովկասի
բոլշևիկները 30 և 31 թվականներին իրենց
կատարած աշխատանքում Անդրկովկասի
տնտեսական ամրացումը զուգակցել
ԱՍՖԽ-ի մեջ մտնող հանրապետություն-

ների նախաձեռնութեան ու ինքնադրժուհե-
յութեան առավելագույն ծախարման հետ :

Վո'չ, չկարողացան : Անդրկովկասի կու-
սակցական ղեկավարութեանը բյուրոկրա-
տաբար կենտրոնացնելով յերկրի տնտեսա-
կան ու կուլտուրական շինարարութեան ղե-
կավարութեանը, զրկելով հանրապետու-
թյուններին ինքնուրույնությունից՝ նրանց
առջև դրված հիմնական քաղաքական ու
տնտեսական խնդիրների լուծման բնագա-
վառում, չկարողանալով ամբացնել կու-
սակցական կադրերը, համախմբել դրանք
Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի և ընկ. ՍՍՍ-
ԼԻՆԻ ղեկընկալները կատարելու համար
մղվող պայքարում, Անդրկովկասի կուսակ-
ցական ղեկավարութեանը չկարողացավ ան
հրաժեշտ հաջողութեաններ ձեռք բերել
Անդրֆեդերացիայի տնտեսական ու քաղա-
քական ամբացման համար մղվող պայքա-
րում :

Բովանդակադուրի գարձնելով հանրա-
պետական Կենտկոմների ու ժողկոմխորհ-
ների աշխատանքը, չկարողանալով մարդ-
կանց գործնական սկզբունքով դասավորել,
չպատկաստելով կամունիստների մեջ հա-
տուկ մաշակ դեպի տնտեսական աշխատան-
քը, այն ժամանակվա կուսակցության դե-
կավարութեանը չկարողացավ իրականացնել
Համկ(բ) Կենտկոմի կողմից նրա առաջ
դրված խնդիրները :

Անսկզբունք խմբակային պայքարի և
«տոտամանչիստայի» միջնորոտում նա աչքա-
թող արավ հիմնական պրոբլեմը՝ դյուդի
քաղաքական ղեկավարութեանը և թույլ
տվեց մի շարք ամենակոպիտ խեղաթյու-
րումներ ու խոտորումներ դյուդացիական
հարցում :

31 քվականին Անդրկովկասում և մա-
նավանդ Վրաստանում գյուղացիական հար-
ցում տեղի ունեցած սխալները, վորոնք ար-
տահայտվեցին սոսկ վարչարարութեամբ,
ընկնելով կոլեկտիվացման ուղքած քվերի
հետևից, առաջավոր հացահատիկային շըր-
ջանների վորոնք մեքենայորեն փոխադրե-
լով — պատահական չեյին :

Մենք կոպիտ սխալներ ենք ունեց՝
դյուդացիական հարցում Աջարիստան : 3
29 թվականին (մետրեսներ ժակու ք,
չադրաները հանելը), իսկ 30 թ. կոլեկտի-
վացման ասպարիդում ամենակոպիտ խոտո-
րումներ Ադրբեյջանում ու Հայաստանում և
Վրաստանի առանձին շըջաններում :

Այդ բոլորը ցույց ե տալիս, վոր Ան-
դրկովկասի կուսակցական կազմակերպու-
թյունները յեզրակացություններ չեյին ա-
րել Վրաստանի 24 քվականի դասերից,
այն ցուցումներից, վոր տվել եր այն ժա-
մանակ ընկեր ՍՍԱԼԻՆԸ :

3219-91

Ընկեր ՍՏԱԼԻՆԸ հանդեսս դարձվ Մոսկ-
վայում գյուղական բջիջների խորհրդակ-
ցութեանը 1924 թվականի հոկտեմբերին՝
ասել եր. «Մեր քերթերում գրում են վը-
րաստանի բուտափորային յեղայքների մա-
սին: Այդ ֆիշտ ե, վորովհետև ընդհանուր
առմամբ վրաստանի ապստամբությունն
արհեստական եր, վոչ-ժողովրդական: Սա
կայն մի քանի վայրերում շնորհիվ կոմկու-
սի մասսաների հետ ունեցած քույլ կա-
պին, մեկնչեկներին հաջողվեց գյուղացիա-
կան այդ մասսայի մի մասը ներգրավել
ապստամբության: Բնորոշ ե, վոր այդ
վայրերն ամենից ավելի յեն հագեցված կո-
մունիստական ուժերով: Այդ վայրերում
համեմատաբար շատ ավելի կոմունիստներ
կան, քան մյուս վայրերում: Յեվ ահա
հենց այդտեղ մարդիկ զանց են առել, աչ-
քաքոզ են արել, չեն նկատել, վոր գյու-
ղացիների մեջ խմորում կա, վոր գյուղա-
ցիները պատրաստվում են ինչ-վոր բանի,
վոր նրանց մեջ դժգոհություն կա, վոր
վերջինս որեցոր կուտակվել ե, իսկ կու-
սակցությունը վոչինչ չի իմացել դրա մա-
սին...»:

«Ի՞նչպես կարող եր տեղի ունենալ
այդպիսի անհեթեթություն: Հենց այնպես,
վոր կոմունիստները չեն կարողացել լինի-
նաբար մոտենալ գյուղացիներին, վստա-

հուքյան մթնոլորտի փոխարեն ստեղծել
են փոխադարձ անվստահության մթնո-
լորտ և այդպիսով կուսակցությունը կըտ-
րել են անկուսակցական գյուղացիներից»:

Արդպիսով, Անդրկովկասի կուսակազմա-
կերպությունների 1929, 1930, 1931 թվա-
կաններին գյուղացիական հարցում ծագած
սխալների արմատն այն եր, վոր կուսկազ-
մակերպությունները բավականաչափ չէին
կապված գյուղացիական մասսաների հետ,
վոր նրանք ինչպես մատնանշում ե ընկեր
ՍՏԱԼԻՆԸ, «կտրված եյին այն անկուսակ-
ցական գյուղացիության տրամադրու-
թյուններից, խոհերից ու ակնկալությու-
ններից»:

Միայն չնորհիվ ՀամԿ(բ)Կ Կենտ-
կոմի յեռանդադին միջամտութեան և ընկ.
ՍՏԱԼԻՆԻ անձնակազմի ղեկավարութեան ու
ողնութեան, Անդրկովկասի կուսակցական
կազմակերպությունն ուղղելից ապր սխալ-
ները:

Ընկեր Ստալինի նախաձեռնութեամբ
1931 թվի հոկտեմբերի 31-ին ՀամԿ(բ)Կ
Կենտկոմի ընդունած վորոշումը տվեց գյու-
ղացիական հարցում կուսակցական ղեկա-
վարութեան գործած սխալների սպառնիչ
գնահատականը, դատադարտեց յերկրի
անտեսական ու կուլտուրական չինարարու-
թեան ղեկավարութեան ծայրահեղ կենտրո-

նացումը, ուժգին հարված հասցրեց խնամ-
բակահեռութեանը և «ատամանչչինային»,
վորոշեց այդ սխալներն ուղղելու ճանա-
պարհը:

Իրականացնելով Համկ(բ)կ Կենտկո-
մի կողմից մեր առաջ դրված խնդիրները՝
ԱնդրՖեդերացիայի տնտեսական ու քաղա-
քական ամրացումը, յերկրի ինդուստրացու-
մը և գյուղատնտեսութեան սոցիալիստա-
կան վերակառուցումը, կուսակցական շար-
քերի համախմբումը, կուսակցական կազ-
մակերպութեան ամրացումը, Անդրկովկա-
սի բոլշևիկներն զգալի հաջողութեաններ
ձեռք բերին:

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի դիրքեկ-
տիվների և մեր կուսակցության առաջնորդ
ընկ. ՄՏԱԼԻՆԻ ցուցմունքների իրացման
համար յերկու տարվա համառ բոլշևիկ-
յան պայքարի հետևանքով մենք տնտեսա-
պես ու քաղաքականապես ամրապնդեցինք
Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, միաժամա-
նակ վաչ միայն անբովանդակագուրկ չենք
դարձրել հանրապետությունների աշխատան-
քը, այլև ստեղծել ենք բոլոր պայմանները
հանրապետություններում լայն նախաձեռ-
նության և ստեղծագործ աշխատանքի հա-
մար:

Ապահովելով գյուղացիության նկատ-
մամբ բոլշևիկյան ղեկավարութունը, յերկ

րի ինդուստրացման հիման վրա, կուսակ-
սութունների կողմից քաղաքական-տնտեսա-
կան ամրապնդման հիման վրա մենք հա-
սել ենք Անդրկովկասի գյուղի ներկա միայն
դամայն կայուն քաղաքական դրութեանը:

Կուսակցական կազմակերպությունն
ամրացավ, արմատախիլ արվեցին մեր շար-
քերից անկզբունք խմբակայնությունը և
«ատամանչչինայի» տարրերը, վերականգ-
նվեց բոլշևիկյան կարգապահությունը,
կոմունիստները լծվեցին գործնական գոր-
ծարար աշխատանքի, որ ավուր պայքար
մղելով կուսակցության անդամների գաղա-
փարական քաղաքական մակարդակը բարձ-
րացնելու, ամբողջ Անդրկովկասյան կու-
սակցական կազմակերպությունը լեհինյան
Կենտկոմի և կուսակցության սիրելի ա-
ռաջնորդ ընկ. ՄՏԱԼԻՆԻ շնորհը համա-
խմբվելու համար (ծափահարութեաններ):

Ընկերներ, Անդրկովկասյան Ֆեդերա-
ցիայի դարգացման պատմութեան վրա այս
պիսի մի փոքրիկ ակնարկ զգե՛լը միանշա-
մայն անհրաժեշտ է ճիշտ գնահատելու հա-
մար այն հաջողութեանները, վորոշեց հա-
շիվն ենք տալիս մենք այսօր Անդրկովկասի
կուսակցական կազմակերպությունների Դրոշ համա-
դրմարին:

Մեր գո Որչոնկիիճեյից հետո առաջին
անգամ ճիշտ դրվեց և միանգամայն հա-

մաճայն Անդրփեղերացիայի և նրա մեջ
մտնող յերեք հանրապետութիւնների վո-
խադարձ կապին վերաբերյալ Համկ(ք)Կ
Կենտկոմի վարչական վոչ քե բառացի, այլ
իմաստով, լուծվեց գործնականորեն այդ
պարբերմը:

Վերջացան Ազրբեջանի, Վրաստանի և
Հայաստանի կուսակցական համագումար-
ները: Հանրապետութիւնների կենտկոմնե-
րը համագումարների պատվիրակների ա-
ռաջ գործնականորեն լայն և կոնկրետա-
բար հաշիվ տվին 2 տարվա աշխատանքի
մասին: Յերեք հանրապետութիւններից ա-
մեն մեկը կարող ե պարծենալ այն հաջո-
ղութիւններով, վերով յեկել և նա իր հա-
մագումարին: Այդ հաջողութիւնները, ինչ
պես և առայժմ անխուսափելի թերութիւն
ները մեր աշխատանքում, համագումարում
յենթարկվեցին գործարար քննարկման և
բուլշևիկյան ինքնաքննադատութեան: Համա-
գումարների նյութերը հրապարակված են
մեր մամուլում:

Ուստի յես իմ հաշվետու զեկուցման
մեջ, վորն ընդգրկում ե վոչ միայն Համ-
կ(ք)Կ Անդրյերկոմի, այլև յերեք հանրա-
պետութիւնների աշխատանքը, մանրամաս-
նորեն չեմ տա անցյալ շրջանում մեր կա-
տարած աշխատանքի բովանդակութիւնը,
կրկնութիւններից խուսափելու համար,

այլ կանգ կառնեմ միմիայն Ազրկովկասի
սոցիալիստական շինարարութեան և կու-
սակցութեան Յերկրային Կոմիտեյի աշխա-
տանքի միմիայն հիմնական հանգույցային
խնդիրների վրա:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անդրկովկասն ունի հումքային ամենա-
հարուստ բազա արդյունաբերությունը
զարգացնելու համար:

Նավթի համաշխարհային ամբողջ պա-
շարի 20 տոկոսը, Միության նավթի պա-
շարի ավելի քան կեսը գտնվում է Անդր-
կովկասում:

Մարգանցի հանքի պաշարը կազմում
է համաշխարհային ամբողջ պաշարի մի
յերրորդ մասը և ամբողջ Միության պա-
շարի 50 տոկոսը:

Բազմապիսի քիմիական հումքը, դու-
նավոր և հազվագյուտ մետաղները, պղին-
ձը, անագը, ցինկը, մոլիբդենը, յերկաթա
հումքը, ալյումինի հումքը (ալյուեիտը),
բարիտը, մկնդեղը, դիատոմիտը, բազա-
լան շինանյութերի հանքերը՝ տուֆը, պեմ-
զան, մարմարը, հրակայուն կավերը և
այլն, — հումքային առը բոլոր աղբյուր-
ներն առաջ համարյա չեն մշակվում և

նրանց չահագործմանը ձեռնարկվել է մի-
այն խորհրդային իշխանության ժամանակ:

Նավթն ու մարգանցը — արտագրվում
են ղեկավարի յեղանակով և սահմանա-
փակ քանակությամբ:

Անդրկովկասի հիդրոէներգետիկ աղ-
բյուրները մինչև հեղափոխությունը չեն
սպառագործվում: Չկար վոչ մի հիդրոէլեկ-
տրոկայան, մինչդեռ Անդրկովկասն ունի
Միության հիդրոէներգետիկ աղբյուրների
առնվազն 10 տոկոսը:

Նախկին ցարական Ռուսաստանի գա-
ղութային — կապիտալիստական ռեժիմը
խոչընդոտներ եր հարուցում Անդրկովկա-
սի զարգացման դեմ, պահելով նրան ագ-
րարային — հումքային բազայի մակարդա-
կի վրա:

Մենչևիկները, դաշնակներն ու մուսա-
վաթականները, իրենց տիրապետության
ժամանակ ալեբել են և այն աննշան ար-
դյունաբերական ոջախները, վորոնք կա-
յին Անդրկովկասում: Միմիայն հորհրդա-
յին իշխանության տարիներին արագորեն
վերականգնվում է քայքայված տնտեսա-
բյուրը և սկսվում է արդյունաբերական
լայն շինարարությունը:

Արմատապես վերակառուցվել է նավթ-
արդյունաբերությունը: Կառուցվել են նոր
նավթաթոր գործարաններ Բաքվում, Բա-

թումում, կառուցվեց Բագու-Բաթում նախկինը:

Նավթի հանույթը 1913 թ. 7.410.000 տոննի փոխարեն 1920 թվին ընկել էր մինչև 2.000.000 տոննի, իսկ 1933 թվին հասել է 15.325.000 տոննի:

Կառուցված են խոշոր հիդրոէլեկտրակայաններ՝ Չագես, Ռիոնդես, Չորագես և ուրիշները: Ելեքտրակայանների կարողությունը աճեց մինչև 291.000 կիլովատի միջպատե ընդամենը 60.000 կիլովատի փոխարեն:

Գործարկվել են նոր խոշորագույն ֆաբրիկաներ, գործարաններ, Ձեստաֆոնիի Ֆերրոձուլվածքի գործարանը, Ղարաբլիկ-սայի ցեմենտի գործարանը, Յերեվանի բաղալուրի գործարանը, Թիֆլիսի նավթամուղի մեքենաների գործարանը, Կասպիի և Դավալույի ցեմենտի գործարանները, Յերեվանի պեմզա-բլոկների գործարանը և ծանր արդյունաբերության ուրիշ շատ ձեռնարկություններ:

Գործարկվել են բեքև և սննդի արդյունաբերության տասնյակ նոր ձեռնարկություններ — Թիֆլիսի և Քուսթայիսի մահուղի գործարանները, Նուխու մետաքսագործական կոմբինատը, Գյանջայի մանվածքային-գործվածքային կոմբինատը, մի շարք կարի գործարաններ, Գորիի, Քուսթայիսի և Յերեվանի կոնսերվի գործարանները, Բագ-

վի մսի կոմբինատը Աղաբիի շաքարի գործարանը և ուրիշ շատերը:

Առաջին հնգամյակում հինգ կոմիսարի-ստաների գծով կատարված հիմնական ներդրումներն արդյունաբերության մեջ կազմում են 1.020 միլիոն ռուբլի: Այդ դոմարից ծանր արդյունաբերության մեջ ներդրված է 879 միլիոն ռուբլի: Միայն նավթ-արդյունաբերության մեջ ներդրումները կազմել են 676 միլիոն ռուբլի:

Ամբողջ արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 1933 թվին աճեց մինչև մեկ միլիարդ 542 միլիոն ռուբլու, 1930 թվի 791 միլիոն ռուբլու փոխարեն:

Արդյունաբերության արտադրանքի տե սակարար կշիռն ԱՍՖԽՀ ամբողջ ժողովրդական տնտեսության մեջ 1933 թ. կազմում է 73 տոկոս, իսկ գյուղատնտեսության մեջ՝ 27 տոկոս:

Անդրկովկասն ագրարային յերկրից վերածվեց ինդուստրիալ-ագրարային յերկրի: Անդրկովկասի ինդուստրացման այդ հաջողությունները հանդիսանում են լեհիկյան ազգային քաղաքականության խոշորագույն հաղթանակը: Անդրկովկասի ինդուստրացման համար մղվող պայքարում հիմնական տեղ է գրավում նավթարդյունաբերության զարգացումը:

Ն Ա Վ Թ

Ադրբեջանի նավթային արդյունաբերությանը հանդիսանում է ամբողջ խորհրդային Միության հեղուկ վառելանյութի հիմնական բաղան, տալով ամբողջ Միության մեջ արտադրվող նավթի ավելի քան 70 տոտոկը:

Հանդուրժյամբ իրականացնելով առաջին հնդաֆյակը յերկու և կես տարվա ընթացքում, Ադնեյթը 1932 թվականը բոլորեց մեծ ճեղքվածքով, յերկրին տալով ավելի քան մեկ միլիոն տոնն նավթ պակաս, չհաջված դաղը: Պլանի այդ թերա կատարումը ինչպես արձանագրված է համապատասխան վորոշումներում, բացառություն է նրանով, վոր Անդրյերկումը և Ադրբեջանի Կոմկուսի կենտրոնում ու Բագվի Կոմխտեն բա վարան չափով չհն դեկավարել նավթարդյունաբերության այդ շրջանի աշխատանքը:

Նավթի համար մոլորդ պայքարը 1933 թվականին գրավեց Յերկրային Կոմխտեյի աշխատանքներում կենտրոնական տեղը:

Անդակովկասի ամբողջ կուսակցական կազմակերպությունը, առաջին հերթին նրա առաջավոր ջոկատ Բագվի կազմակերպությունը, գլխորդությամբ Բագվի Կոմխտեյի և Ադր. Կ (բ) Կ կենտկոմի, լծվեց նավթի աշխատանքին, ամուր և ընդհուպ գրադվեց նավթով:

Բագվի կոմյերիտմիությունը հետ չըմնաց կուսակցական կազմակերպություններին:

Ագնեյթն զբաղվեց իր տնտեսական տեխնիկական ապարատի վերակառուցմամբ:

Պայքարը նավթի համար, դարձել է վոչ միայն Բագվի կուսակցական կազմակերպությունների, այլև Բագվի բոլշևիկների վողջ բանակի ամենորյա խնդիրը, հոգսն ու պատվի գործը:

Դեռ 1932 թվականին ընկ. ՍՏԱԼԻՆՆ Սերգոյի ուղարկած նամակի վերջում Բագվի բոլշևիկներին մասին ամենացրել էր՝ «յես չեմ կասկածում, վոր ընկեր բագվեցիները կկատարեն իրենց պարտքը և ՍՆՄիության բանվոր դասակարգի հանդեպ»:

Այժմ մեղք կարող ենք պատասխանել.

«Ընկ. ՍՏԱԼԻՆ, քո ցուցմունքը կատարված է: Ագնեյթը և ՍՆՆ Միության բանվոր դասակարգին տվեց վոչ միայն 1933 թվականի հիմնական պլանով սահմանված 14.400.000 տոնն նավթը, այլև կատարեց կուսակցության 500.000 տոնն լրացուցիչ առաջադրանքը, նաև Ծանր Արդյունաբերության Ժողկոմատի 384 հազար տոնն առաջադրանքը, ընդամենը յերկրին տալով 15.325.500 տոնն նավթ, այսինքն, պլանի 100.03 տոկոսը: Կատարված է նավթի վե-

րամշակման պլանը: Վերամշակված է 12-366 հազար տոնն նավթամթերք, կամ պլանի 105,7 տոկոսը: Կատարված է նավթի փոխադրման պլանը: Փոխադրված է ծովով 8-264 հազար տոնն, կամ պլանի 102 տոկոսը»:

Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպությունները, Բաքվի բոլշևիկները, Ալենպիթի հարվածային բանությունները, ինժեներներն ու տեխնիկներն աղբ հաջողությունները ձեռք բերին շնորհիվ ՀԱՄԿ(Բ)Կ Կենտկոմի և առանձնապես ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ կողմից ցույց տրվող ամենուրեք ղեկավարությունն ու ոգևորչանը:

Ինչ վերաբերում է փորձանը, ապա պետք է ասել, Վոր թեև 33 թվականին 64 հազար մետրով ավելի յե փորվել էր քան 32 թվականին, այնուամենայնիվ 33 թվականի փորման պլանը թերակատարված է:

Կուսակցությունն ու կառավարությունն Վորոշովը՝ մինչև 34 թվականի հունվարի մեկը 300 նավթահոր չահագործման հանձնելու մասին նույնպես կատարված է. 300 նավթահորի փոխարեն չահագործման է հանձնվել միայն 85 նավթահոր:

Ալենպիթի ապարատի վերակառուցումը դեռ բոլորովին ամփարտված է և նավթահորերի ղեկավարման դործը դեռ թույլ է կազմակերպված:

Յես սահմանափակվում էմ Ալենպիթի ընթացիկ տարվա աշխատանքի յայս կարճ բնույթագրությամբ, քանի Վոր համագործակցության կարգում կա հատուկ ղեկուցում նավթի մասին:

Կասեմ միայն այն, Վոր նավթի համար մղվող մեկ տարվա պայքարն անկասկած չափազանց բարձր բնույթ է կրել: 32 թվականին առաջացած ճեղքվածքից հետո, նավթի հանույթի գործում մեկից - յերեք միլիոն 144 հազար տոննով թուլջը կատարելը կատարված էր հսկայական ջանքերի, ուժերի խոշոր լարումի հետ: Մի շարք դժվարություններ մենք չենք կարող հաղթահարել առանց Համկ(Բ)Կ Կենտկոմի, ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի և Միութենական կազմակերպությունների ոգնություն: Իսկ 34 թվի ամբողջրած պլանները պահանջում էյին արժատապես վերակառուցել Ալենպիթի ապարատը, քրա նյութակաշն տեխնիկական բազան: Ալենպիթի հետագա աշխատանքների հետ կատարված հարցերի հանգամանորեն ուսումնասիրությունից հետո խնդրը դրվից Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի առաջ:

Համկ(Բ)Կ Կենտկոմը 1933 թվի դեկտեմբերի 5-ին ընդունած վորոշման մեջ նրանց «Անդրկովկասյան կուսակցական կազմակերպության, Ազնվթի 1933 թվի անվիմենի հաշոդուքյունները, վորոնք արտահայտ-

վում էյին նոր շրջաններ գտնելու, յուրացնելու, հանույթի հիմնական պլանը և Համ. Կ(բ)Կ Կենտկոմի հատուկ առաջադրանքը կատարելու մեջ»:

ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմն Ազնեվթի 34 թվի հանույթի պլան սահմանեց 22 միլիոն տոնն նավթ, վորից մեկ միլիոն տոնն զաղ:

34 թվի փորման պլան և հաստատված 864 հազար մետր:

34 թվի համար կապիտալ ծախքերի պլան հաստատվեց 270 միլիոն ուլրի, վորից առաջին յեռամսյակում 80 միլիոն ուլրի:

Յեթե այդ դումարն առաջին յեռամսյակում յուրացվի, ապա հուլիս կա, վոր կապիտալ ներդրումները հետագայում կավելացվեն:

Ինչպես տեսնում եք մեզ տրված և չափազանց խոշոր պատասխանատու խնդր՝ մեկ տարում հանույթն ավելացնել 7 միլիոն տոննով, այսինքն լրացուցիչ տալ համարյա այնքան նավթ, վորքան տալիս եր Բազվի մոդլ ըսվթալին արդյունաբերությունը 1913 թվին 47 միլիոն 400 հազար տոնն):

Ամբողջ նավթի համարյա կեսը (45 տոնն) պետք է ստացվի նոր հողամասերից, վորոնց մի մասը շահագործման են տրվել 33 թվին, մի մասը պետք է տրվի 34 թվին: Այդ հողամասերը պետք է նախա-

պատրաստել, լրիվ յուրացնել, կառուցելով նրանցում բոլոր ոժանդակ ձեռնարկները, արհեստանոցները, բնակարանները, ջրբուլ և այլն:

Խնդիրը, կրկնում եմ, չափազանց խոշոր, դժվարին է:

Սակայն նրա լուծման համար Ադրբեյջանի հավթային արդյունաբերությունը բոլոր պայմաններն ունի: ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմն իր վորաշման մեջ նախատեսել է այն ամենն ինչ անհրաժեշտ է աշխատանքը լիովին ծավալելու համար: Մեքենաներ, դագդահներ, խողովակներ, սարքավորում և այլն բոլորը կարվի Ազնեվթին:

Ընկ. ՄՏԱԼԻՆԻ առաջարկությամբ, նավթարդյունաբերության նկատմամբ տրնտեսական - քաղաքական ղեկավարությունը բարելավելու նպատակով, ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմը վորոշեց մանրացնել Ազնեվթը, կադմակերպել վերամշակման և հեռավոր հետախուզումների ինքնուրույն տրեստներ:

Վորպես նոր կադմակերպված տրեստն ընկ. ղեկավարներ առաջ են քաջված ընկ. ընկ. Պետերսոնը, Ազալերդիքը, Սլուցկին և Նիկիտինը: Ադրբեյջանցիները, մասնավորապես բազմաթիվները, լավ են ճանաչում այդ ընկերներին: Ի դիտություն վերահամադրումարին պետք է տեսել, վոր ընկերությունը պատահականորեն չէ, վերապես նեվթ տրեստի ղեկավար է նշանակված:

Ընկ. Պետերսսնը առաջ է քաշվել Համկ(բ) Կ. Կենտկոմի և ահաճնապես ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ կողմից, մեր կողմից ներկայացված մի շարք թեկնածություններին ծանոթանալուց հետո: Ընկ. Պետերսսնը կոմունիստ է, ինժեներ, յեղել է Ազնեյվի խոշոր նավթահորերից մեկի ղեկավարը, այնուհետև Ազնեյվի պետի տեղակալ և հանքահորերի վարչության պետ: Նա աճող, յեռանդուն, գործըն իմացող ընկեր է, վորը պետք է համապատասխան յեղրակացություններ անի իր նշանակման փաստից: Բազմի Կոմիտեյի ու Ադր. Կ(բ) Կենտկոմի և Համկ(բ) Անդրյեբկոմի կողմից նրան ցույց տրվող ոժանդակությունն ապահովված է. նա պետք է ցույց տա իրեն աշխատանքում:

Նավթամթերքները վերամշակման խնդրուրդն տրեստի կառավարիչ է նշանակված ընկ. Սլուցկին: Ընկ Սլուցկին առաջ էա Ազնեյվի աշխատանքի այդ բնագավառի փաստական ղեկավարն էր հանդիսանում: Նավթի վերամշակումը հսկայական, վիթխարի գործ է, վորը հատկապես աճել և վերջին մի քանի տարվա ընթացքում, յերր կառուցվեցին նավթաթորման նոր գործարաններ, կրեկինդներ և այլն: Ընկ. Սլուցկին հիանալի գիտե այդ գործը. այս տարի՝ նկատի ունենալով մեծացված ծրագրերը, նա պետք է վողջ կոդեկտիվի և նրա աշխատողների հետ միասին ել ավելի ա-

մուր կրթնի աշխատանքի վրա, հատուկ ուշադրություն հատկացնելով վերամշակվող արտադրանքի վորակին:

Հեռավոր հետախուզությունների տրեստի գլուխ է դրված ընկ. Նիկիտինը, ամենաընդունակ, յերիտասարդ յերկրաբանը, վորն արդեն շատ բանով առաջ է անցել իր ուսուցիչներից: Նա հիանալի գիտե և սիրում է իր գործը, իսկական խանդավառությամբ և փերաբերվում գործին:

Հեռավոր շրջաններում կատարվող հետախուզումները — Ազնեյվի ապագան են: Այդ հետախուզումներից են կախված Ադր բեջանի նավթարդյունաբերության հետագա զարգացման հեռանկարները: Յես հավատացած եմ, վոր ընկ. Նիկիտինը փայլուն կերպով գլուխ կբերի իրեն հանձնարարված գործը:

Ընկ. Պետերսսնի տեղակալն է հառադատված ընկ. Աղավերդիևը՝ նախկին հին փորող վարպետ, վորը շատ անգամ Սմերիկայումն է յեղել և գործնական աշխատանքի հսկայական փորձ է կուտակել: Այդ փորձը նա կհաղորդի նավթաբեր Բազմի աճող յերիտասարդությանը, զբանով իսկ նը պատելով Ազնեյվի աշխատանքի հաջողությանը: Բոլոր նշանակված ընկերները պետք է աշխատեն ահապես, վոր արդարացին են Համկ(բ) Կենտկոմի կողմից նրանց

նկատմամբ ցուցաբերված վստահութիւնը :
Նրանց հետ միասին , նրանց շրջապատող
վողջ կուեկտիվը պետք է բուլճարիկյան աշխատանքի , 22 միլիոն տոնն Վալթի համար
մղվող բուլճարիկյան պայքարի նմուշներ
ցույց տա :

Կենտկոմի վերջամաժ , կուսակցութեան
Յերկրային Կոմիտեյի խնդրով Բազմի բան
վերական մատակարարումը 1933 թվականի
վերջերից հավասարեցված է Մոսկվայի և
Լենինգրադի բանվորութեան մատակարար-
մանը : Դեկտեմբերի 5-ին ՀամԿ(բ)Կ Կենտ-
կոմը վերջեց կենսամթերքների և արդյու-
նաբերական ապրանքների լրացուցիչ Փոն-
դեր առանձնացնել 1934 թվականի ընթաց-
քում նախագործների մատակարարման
համար :

Հաշիւ առնելով առաջիկա 1934 թվա-
կանին նախթամթերքների փոխադրութեան
հսկայական կարևորութիւնը , Կենտրոնա-
կան Կոմիտեն պարտավորեցրեց Ջրային
տնտեսութեան Ժողկոմատին՝ անմիջապէս
ձեռնարկել 1934 թվականի նախարկութեան
նախապատրաստման , այն հաշիւով , վոր
Կասպից ծովի վրայով փոխադրվի 11 մի-
լիոն տոնն նախթամթերք և ապահովվի
1934 թվականին Սև ծովի նախահանդիստնե-
րի վրայով վոչ սրտկաս , քան 3 միլիոն
տոնն նախթամթերքների փոխադրութիւնը :

Կենտկոմը պարտավորեցրեց Ջրային
Տնտեսութեան Ժողկոմատին՝ Աստրախանի
ոկլային նախարարմիղը Կասպից ծովի
նախագնացութեան տրամադրութեան տակ
դնել . Կենտկոմն արաջարկեց Մանր Արդյու-
նաբերութեան Ժողկոմատին՝ արագացնել
յերեք ծովային տանկերների կառուցումը ,
Կասպից ծովի նախագնացութեան համար՝
յուրաքանչյուրը մինչև յոթ հազար տոնն
տարողութեամբ , առաջին յերկուսը շահա-
դործման հանձնելով մայիսի մեկին , իսկ
յերրորդը 1934 թվի սեպտեմբերի մեկին :

Կենտկոմը բաւարարեց կուսակցու-
թեան Յերկրային Կոմիտեյի խնդիրը՝
ԽՍՀ Միութեան Ջրային Տնտեսութեան
Ժողկոմի տեղակալ ընկ . Զոֆին Կասպից
ծովի նախագնացութեան դիրեկտոր հա-
տատելու և Կասպից ծովի նախագնացու-
թեանում քաղաթին կադմակերպելու մա-
սին :

Կենտկոմը պարտավորեցրեց Հաղորդա-
ցութեան շտապարհների Ժողկոմատին ,
ապահովել 1934 թվականին յերկաթուղու
միջոցով 3-100 հազար տոնն նախթամթերք
ներ դեպի Բաթում և 500 հազար տոնն դե-
պի Հյուսիս փոխադրելը : Առաջարկեց կա-
ռուցել Կիշլենի շրջանային յերկաթուղային
ճյուղը , վորը յերկաթուղու փոխադրական
կարողութիւնը կախեալցնի 200 հազար
տոննով :

Բազու - Բաթում նավթամուղն ընդարձակելու համար 1934 թվականին հատկացված է տաս միլիոն ուլբլի՝ քսան միլիոն ուլբլի ընդհանուր գումարից՝ նրա առանձին մասերը չափադորժման հանձնելով արդեն 1934 թվականին:

Այն ուշադրությամբ, հագտաքությամբ ու վստահությամբ, վոր նվիրում է մեզ Համ Կ (բ) Կ կենտկոմը, մեծ պատասխանատվությամբ են դնում Անդրկովկասյան վաղջ կուսակցական կազմակերպության և հատկապես Ադրբ. Կ (բ) Կ կենտկոմի յեվ Բագվի Կոմիտեի վրա, Բագվի կազմակերպության, Ազնեվթի դեկավարության վրա, Կասպից ծովի նավագնացության յեվ յերկաթուղու վրա:

Խնդիր է դրվում — ինչ գնավ էլ քեկուզ լինի հետախուզումներով պատրաստել նավաքեր նոր շրջաններ: յուրացնել այն, փորել 846 հազար մետր, նավաք համել 22 միլիոն տոնն, գործարաններով վերամշակել 13 միլիոն տոնն, փոխադրել ծովով 11 միլիոն տոնն, յերկաթուղով՝ 3.600 հազար տոնն, նավաքամուղով փոխադրել 2.600 հազար տոնն:

Ընկերներ, մեր վաղջ աշխատանքը, վոր բնագավառումն էլ քեկուզ նա կատարվելիս լինի, պետք է յեմքարկված լինի այդ խնդրի լուծմամբ:

Այս պետք է հաստատապես հիշեն վաղ միայն այն ընկերները, վորոնք աշխատում են Բազում անմիջականորեն նավթարդյունաբերության մեջ: Արդյունաբերության մի շարք ճյուղերի բուլճակները ևս, վորոնք այս կամ այն չափով աշխատում են Ազնեվթի համար—Կասպիի ցեմենտի գործարանը, Քուլթայի գումբերը, Ղարաքիլիսայի կարբիտը—պետք է հաստատապես հիշեն, վոր նրանք ևս պատասխանատու յեն Ադրբեյջանի նավթի համար: 1934 թվին մենք պետք է ավելի լավ պայքարենք նավթի համար քան անցյալ տարի:

Կուսակցության Յերկրային Կոմիտեն Անդրկովկասի վողջ կուսակցական կազմակերպությունը 34 թվին պետք է ավելի շատ, մոտիկից զբաղվեն նավթային արդյունաբերության խնդիրներով, առավելադույն ոգնություն ցույց տալով Բագվի կուսակցական կազմակերպությունը, սլան ների կատարման համար մղվող պայքարում:

Հատկապես շատ աշխատանք ունեն կատարելու Բագվի Կոմիտեն, Ադրբեյջանի կենտկոմը, ռայկոմները, Ազնեվթի վողջ կազմակերպությունը:

Նավթահանքերի դիրեկտորներ՝ Բորյը, Մախնոն, Հեյմանը, Սալմանովը և ուրիշները, վորոնք լավ պայքարեցին 1933

Թվում պլանների կատարման ուղղությամբ 34 թվին պետք է ել ավելի լավ աշխատեն, ցույց տալով բոլորիկյան աշխատանքի խնկան որինակներ:

Ընկեր Բորցը, վորը յերիտասարդ, աճող, հարուստ փորձ ունեցող ինժեներ է և գլխավորում է Ալենվիթի խոշորագույն՝ Ընկ. Որջանիկիճեյի անվան նավթահանքը, ունի նավթի հանույթի դործը կազմակերպելու ուղղությամբ խոշոր հաջողություններ: Մախոն, վորը աճել և իր կրթությունը, ինժեների կոչումը ստացել է Բադվում, նույնպես ցույց տվեց որինակելի աշխատանք, վորի մասին յես արդեն առիթ եմ ունեցել խոսելու Յերկրային Կոմիտեյի պլենումներից մեկում: Ինժեներ Հեթմանը, վորն աշխատում է Լոկ-Բատանի նավթահանքում, արագորեն աճում է վորպես աշխատող և նրա հետ միասին աճում է նաև նավթի հանույթը:

Ահա նաև Արեքսանդր Կրիլովը՝ Լենինյան նավթահանքի ղեկավարը. նա արդեն յերիտասարդ աշխատող է: Յեթե առաջներում այնքան էլ լավ չէր գնում նրա աշխատանքը, ապա նա արդեն ցույց է տալիս աշխատանքի այնպիսի որինակներ, վորոնց մասին արժե հիշատակել համազումարում: Կարելի յեր թվարկել դեռ չատրնկերների, ղեկավար կադմից, արտադրու

թյան հարվածայինների աճող թանակից. վորոնք իրենց աշխատանքով ցույց են տալիս, վոր կադերն մենք արդեն ունենք, վոր աճել և աճում են կադերը, վորոնց անհրաժեշտ է այժմ ճիշտ դասավորել, լավ ուղտագործել, լավ ղեկավարել նրանց:

Պետք է ժամանակին ուղղել նրանց, յերը նրանք սխալվում են, այլապես անչափ դժվար կլինի լրացնել պակասը, մանավանդ, յերը խնդիրները, պլաններն այդ պես խոշոր են:

Նավթային արդյունաբերության 1934 թվի առաջին րեբի աշխատանքը լուրջ մտաեղուքյուն է ներշնչում: Մինչև Անդերկովկասյան կուսհամագումարի որը Ալենվիթն արդեն յերկրին պակաս է տվել 120 հազար տոնն նավթ: Յեթե ձեռք չառնելեն անսխալական միջոցներ, ապա հետագայում անչափ դժվար կլինի պակասը լրացնել: Ծիշտ է Լոկ-Բատանում — վորտեղ խիտ է չափմանը — մենք ունենք մոտ 60-70 հազար տոնն չհանված նավթ, վորը կրճատում է պակաս տրված նավթի քանակը և այնուամենայնիվ մենք նավթը պակաս ենք տվել:

Համկոմկուսի 17-րդ համագումարի բացմանը, Բագվի նավթայինները պետք է համենի այն քանին, վոր կատարեն միջին

որեկան նորմաները և վերացնեն հունկարի առաջին որերի պարտքը:

Կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեն, Աղբակներումի հետ միասին արդեն մշակել ե մի շարք միջոցառումներ, վորոնք պետք ե ապահովեն հետագա սլանները կատարումը:

Մահմանվում ե դեկավար աշխատողներին — 24 ժամվա հերթապահութիուն նախաժամանակներում, ոսկրումներում: Բողջեկիկայան աշխատանք ե ծավալվում վերևից — ներքև, մինչև առանձին հորը:

Հանուկթի հունվարյան սլանը՝ որական 58 հազար տոնն նախք, դեռ չի կատարվում: Մինչդեռ մեզ անհրաժեշտ ե անպայմանորեն պահեստի հանուկթ ունենալ, մի վորեն անակնկալի դեպքում: Հանուկթի ընթացքին հետևում են Անդրկովկասի բոլոր կարմակերպութիւնները, վորը խորհրդային Միութիւնը՝ Այստիկ մեր ստացած «Պրավդայի» յենթաառջնորդողը, վորի մասին յես հետագայում կխոսեմ, ամենայն ուժգնութեամբ սրում ե մեր ուշադրութիւնը Աղբակների նախկին արդյունաբերութիւն ընթացիկ խնդիրներին վրա:

Մենք հավատացած ենք, վոր Բագվի նավթաքարծները հաշվի կառնեն այս բոլոր պատասխանատու մոմենտները և համապատասխան յեղրակալութիւններ կանեն իրենց աշխատանքներում:

1933 թվականի դեկտեմբերի 5-ի իր վորոշման մեջ Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմը «Համկոմկուսի (Բ) Անդրկովկասի, Աղբակում կուսի (Բ) Կենտկոմի ու Բագվի կոմիտեի, Անդրկովկասի վոյ կուսակցական կազմակերպութեան, Աղբաքանի նավթարդյունաբերութեան տնտեսավարների ու ինժեներատեխնիկական աշխատողների առաջ մարտական յոնդիր ե դնում կատարել 1934 թվականի պլանը: Անդրկովկասի բողջեկիկները, նավթարդյունաբերութեան տնտեսավարներն ու տեխնիկները պետք ե հորհարդների յերկրին տան 22 միլիոն տոնն նավթ»:

1933 թվականին Բագվի ու Անդրկովկասի բողջեկիկները պատվով կատարեցին իրենց պարտքը յերկրի հանգեպ:

Անդրկովկասյան յոթերորդ համագումարը պետք ե հաստատապես, ամենայն պատասխանատվութեամբ հայտարարի յերկրին, վոր 22 միլիոն տոնն նավթը 1934 թվականին հորհարդների յերկրին կտրվի (ծախահարութիւններ):

ԵՆԵՏՏՐԻՖԻԿԱՑՎԱՅԻ

ՀԱՐՑԵՐԸ

Ժողովրդական տնտեսութեան վերելքը, նախկին արդյունաբերութեան տեխնիկական վերակառուցումը, նոր ձեռնարկութիւններ իր կառուցումը՝ արդեն առաջին հնգամյա

կում խնդիր դրին եներդետիկ բազայի արա
զացրած կառուցման վերաբերյալ:

Ելեկտրակայանների 60.000 կիլովատ
կարողությունը — 1920 թվականին առաջին
հնգամյակի սկզբին հասավ 118.000 կիլովա
տի, իսկ 1932 թվականի վերջին արդեն 291
հազար կիլովատի:

Անդրերովկասի ելեկտրիֆիկացումը կա-
տարվում է այնպիսի մասշտաբով ու տեմ-
պերով, յուրոնք գերազանցում են միջին
միութենական ցուցանիշներին: Միության
լուծահանուր կապիտալ ներդրումների մեջ
ԱՍՖՍՀ-ի ունեցած $4\frac{1}{2}$ -5 տոկոս միջին տե-
սակարար կշռի պայմաններում, ելեկտրո-
շինարարության ներդրումները մեջ Անդր-
կովկասի տեսակարար կշիռը կազմում է
տասը տոկոս:

Ձևայած դրան, այնուամենայնիվ, ելեկ
տրոններգիայի դեֆիցիտը սուր կերպով բզ-
գացվում է մի շարք շրջաններում, մասնա-
վորապես Թիֆլիսում, Յերևանի, Դյանջա-
յի և այլ շրջաններում:

Ձևայած Ռիոնդեսի առաջին հերթի ա-
վարտմանն ու Ձագեսի բնդարձակմանը
(յերկրորդ հերթ), այնուամենայնիվ այդ
դեֆիցիտը չի նվազում, քանի վոր Ձեստա
Փոնդի ֆերրո — մանգանի գործարանի դուր
ծարկումը, Նավթլուդ — խաչուրի յերկաթու-
ղային ուղեմատի ելեկտրիֆիկացումը և մի

շարք այլ ձեռնարկությունների կառուցու-
մը, դեպի չափերով մեծացնում են ելեկ-
տրոններգիայի պահանջը:

Կուսակցության Յերկրային Կոմիտեն
արդեն 1933 թվականին կարողացավ սկսել
Թբիլիսիում կենտրոնական ջերմակայանի
կառուցումն այն 1935 թվականին ավարտե-
լու հաշվով (48.000 կիլովատ կարողու-
թյամբ): Միութենական կառավարությունը
վորոշում է կայացրել՝ յերկու խոշոր կենտ-
րոնական հիդրոկայանների կառուցումն ըսկ
սկսել վերաբերյալ: Խրամի կենտրոնական
ելեկտրակայանը՝ վրաստանում (60.000 կի-
լովատ կարողությամբ) և Թաթևիում՝
Ադրբեջանում (50.000 կիլովատ կարողու-
թյամբ)՝ վորոշում է կայացված նաև Քա-
հաբուի հիդրոկայանի կառուցումն արագ
կերպով ավարտելու վերաբերյալ (88.000
կիլովատ կարողությամբ):

1934 թվականի կապիտալ ներդրումնե-
րը հաստատված են 104 միլիոն ռուբլու չա-
փով, վորը 1933 թվականի համեմատու-
թյամբ աճում է տալիս 65 տոկոսով: Ելեկ
տրոններգիայի աճած պահանջները լիակա-
տար բավարարելու համար, անհրաժեշտ է
հետադարձում ել ավելի ծավալել ելեկտրո-
շինարարությունը: 1934 թվականին պետք
է ավարտվեն հետևյալ հիդրոեկտրոկա-
յանների շինարարության՝ Նախագծային —
հետախուզական աշխատանքները — Ռիոնի

կում խնդիր դրին եներգետիկ բազայի արագացրած կառուցման վերաբերյալ:

Ելեկտրակայանների 60.000 կիլովատ կարողությունը — 1920 թվականին առաջին հնգամյակի սկզբին հասավ 118.000 կիլովատի, իսկ 1932 թվականի վերջին արդեն 291 հազար կիլովատի:

Անդրկովկասի էլեկտրիֆիկացումը կատարվում է այնպիսի մասշտաբով ու տեմպերով, վորոնք գերադանցում են միջին միութենական ցուցանիշներին: Միության լողհանուր կապիտալ ներդրումների մեջ ԱՄՖՍՀ-ի ունեցած $4\frac{1}{2}$ -5 տոկոս միջին տեսակարար կշռի պայմաններում, էլեկտրաշինարարության ներդրումները մեջ Անդրկովկասի տեսակարար կշռը կազմում է տասը տոկոս:

Ձնայած դրան, այնուամենայնիվ, էլեկտրաէներգիայի դեֆիցիտը սուր կերպով բացվում է մի շարք շրջաններում, մասնավորապես Թիֆլիսում, Յերևանի, Գյանջայի և այլ շրջաններում:

Ձնայած Ռիոնգեսի առաջին հերթի ավարտմանն ու Զեզեսի ընդարձակմանը (յերկրորդ հերթ), այնուամենայնիվ այդ գեֆիցիտը չի նվազում, քանի վոր Զեսուս ֆոնի ֆերրո — մանգանի գործարանի դուր ծարկումը, Նավթուղ — Սաչուրի յերկաթուղային ուղեմասի էլեկտրիֆիկացումը և մի

շարք այլ ձեռնարկությունների կառուցումը, զգալի չափերով մեծացնում են էլեկտրոէներգիայի պահանջը:

Կուսակցության Յերկրային Կոմիտեն արդեն 1933 թվականին կարողացավ սխեմաթվարչելու կենտրոնական ջերմակայանի կառուցումն այն 1935 թվականին ավարտելու հաշվով (48.000 կիլովատ կարողություն): Միութենական կառավարությունը վորոշում է կայացրել՝ յերկու խոշոր կենտրոնական հիդրոկայանների կառուցումն ըսկ սելու վերաբերյալ: Խրամի կենտրոնական էլեկտրակայանը՝ Վրաստանում (60.000 կիլովատ կարողություն) և Թարթաուինը՝ Ադրբեջանում (50.000 կիլովատ կարողություն) . վորոշում է կայացրված նաև Քուրաքենի հիդրոկայանի կառուցումն արագ կերպով ավարտելու վերաբերյալ (88.000 կիլովատ կարողություն):

1934 թվականի կապիտալ ներդրումները հաստատված են 10 $\frac{1}{2}$ միլիոն ուրբլու չափով, վորը 1933 թվականի համեմատությամբ աճում է տալիս 65 տոկոսով: Ելեկտրոէներգիայի աճած պահանջները լիակատար բավարարելու համար, անհրաժեշտ է հետադաշում ել ավելի ծավալել էլեկտրաշինարարությունը: 1934 թվականին պետք է ավարտվեն հետևյալ հիդրոէլեկտրոկայանների շինարարության, նախագծային — հետախուզական աշխատանքները — Ռիոնի

յերկրորդ ելեկտրոկայանը (Վրաստանում),
Թաթարի հեղբուկայանի յերեք աստիճան-
ները (Ադրբեջան), Գյումուշի ելեկտրոկա-
յանը (Հայաստան) և այլն:

ԼԵՌՆԱ-ՀԱՆԲԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

(Մարգանցի, ֆարածուխ, գումրիի, բա-
րիս)

1933 թվականին խոշոր տեղաշարժ նրշ
վեց արդյունաբերության այնպիսի կարևո-
րագույն ճյուղերի աշխատանքում, ինչպես
Զիաբուրի մարգանցը, ֆարածուխը (Տկվի-
բուլու և Տկվաբչելու), Քուրայիսի գումր-
րիներ և բարիտը:

Արդյունաբերության այս բոլոր ճյու-
ղերը մինչև անցյալ տարվա կեսերը խիստ
կերպով թերակատարել են իրենց պլաննե-
րը: Նրանք հետ ելել մնում Համարյա բո-
լոր ցուցանիշներով: Մինչդեռ մարգանցի
անհրաժեշտ եր Միության անոդ մետաղա-
ծուլության համար: Տկվիբուլիի ֆարածու-
խով ռգտվում եր վաղ Անդրկովկասը: Ա-
ռանց գումրիի հնարավոր չեր հաջողու-
թյամբ վերամշակել նավթը, իսկ Միության
ֆինիական արդյունաբերությունը բարիտի
տուր կարիք եր զգում:

Անցյալ տարվա սկզբներին Վրաստանի

Կ (բ) Կ կենտրոնում ու Համկոմկուսի (բ)
Անդրյերկոմն ընդհուպ զբաղվեցին արդյու-
նաբերության այդ ճյուղերը կարգի բերե-
լու հարցերով: Տեղում մանրագին ուսում
նախքեղով դրուքյունը, Անդրկովկասյան
Յերկրային կոմիտեն և Վրաստանի Կ (բ) Կ
կենտրոնը մի շարք վնասակամ միջոցներ
ձեռք առան աշխատանքի մեջ բեկում առա-
ջացնելու ուղղությամբ:

Համարյա ամենուրեք փոխվել և ղեկա-
վարությունը, վերականգնվել և ամրաց-
վել և սուպրատը, վերանայվել և աշխատա-
վարձը, բարելավվել և բանվորներին, ինժե-
ներա - տեխնիկական աշխատողներին դրու-
թյունը:

Բացի այդ, հարցը Մոսկվայում դնելու
հետևանքով մենք եյական ոգնություն ստա-
ցանք Համկոմկուսի (բ) կենտրոնի, ԽՍՀՄ
Ժողկոմխորհի և միութենական կազմակե-
րպյունների կողմից: Այդ վորոշիչ համ-
դիսացավ վերոհիշյալ արդյունաբերական
ձեռնարկությունների աշխատանքում բե-
կում առաջացնելու համար և վորն ապա-
հովում ե 1934 թվականի համար նշված
պլանների կատարումը:

ՓԱՅՏԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ճիշտ նույնպիսի դրություն եր նաև
Անդրկովկասի փառաբերյունաբերության
սուպրեղում: Այստեղ ևս Համկոմկուսի

(բ) Կենտկոմի ուղևորութեամբ Հաջողվեց խիստ չըջադարձ առաջացնել աշխատանքներում, փոքր պետք է վերացնել Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպութեաններին աշխատանքի աշխատող հորհրդայնացիներն առաջին որերից խնայելու փոքր մոտացութեան տրուված բնագումարում գոյութիւն ունեցող հետամնացութեանը: 1934 թվականի պլանը ձեռք առնված միջոցներից հետո, անսպասելի կկատարվի:

ԳՈՒՆԱՎՈՐ ՄԵՏԱՂՆԵՐ

Գունավոր մետաղների արդյունաբերության բնագավառում մենք դժբախտաբար չենք կարող հպարտանալ մեր ունեցած հաջողութիւններով:

Թեև վերջին տարիներին ընթացքում պղնձի ձուլումը Ղաթանում և Ալլահպէր գիւղում աճել է 1930 թվականի 2400 տոննից հասնելով 3200 տոննի՝ 1933 թվականին, այնուամենայնիւ արտադրական պլանները տարեց-տարե թերակատարվում են:

Այդ հիմնականում բացատրվում է արտադրութեան տեխնիկական ծախսահաշիւներին ջածր մակարդակով, սակայն այստեղ փոքր դեր չի խաղում անկապած Հայաստանի կուսակցական կազմակերպութեաններին կողմից պղնձարդյունաբերութեան ֆկատմամբ ցուցաբերվող անբավարար ուղղորդութեանը:

Պղնձի հարցերով պետք է ընդհուպ ըզբաղվեն Թերկրկոմը և Հայաստանի Կ (բ) Կ կենտկոմը:

Անհրաժեշտ է վնասակարներն բարելավել պղնձի արտադրութեանը, հատկապես հաշվի առնելով պղնձարդյունաբերության մնացորդների բազայի վրա ծծմբաքիմիատի արդյունաբերության զարգացման հնարավորութիւնը, փոքր այնքան անհրաժեշտ է Անդրկովկասի գյուղատնտեսութեան համար, ինչպէս և պղնձարձաստի արտադրութիւնը զարգացնելու հնարավորութիւնը:

Մյուս գունավոր մետաղներ (ալյումին, մոլիբդեն, կապար, փոսփ, ցինկ, արճիճ) դեռևս հետախուզումների ու նրանց հանքային միացութեանների նախնական մշակման չըջանումն են գտնվում: Նրանցից ալյումինին և մոլիբդենին 1934 թվականի համար զգալի գումարներ են հատկացված: Մոլիբդենին 2% միլիոն ռուբլի, վարք վարձելու յե աշխատանքների քալին ընթացիկ տարում:

Այդ մետաղների ունեցած հսկայական նշանակութիւնը մեր Միութեան համար պարտավորեցնում է մեզ, հենց սկզբից, չըթուլացող վերահսկողութիւն ունենալ նրանց աշխատանքների նկատմամբ:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վողջ ժողովրդական տնտեսութեան կողմից զանազան տեսակի քիմիկատների պահանջի աճումը (ծծաբաթթվուտ, ծծումբ, ազոտային թթվուտ) պահանջեցին լայն կերպով ծավալել քիմիական արդյունաբերությունն ամբողջ Միություն մեջ, այդ թվում նաև Անդրկովկասում:

Վերջին յերեք տարվա ընթացքում շահագործման են հանձնվել և շինարարության մեջ են գտնվում Գուրթայիսի լիտայինի գործարանն ու Ղարաքիլիսայի քիմիական կոմբինատը, Ջիրադի ձորի ծծաբային հրաքարի հանքավայրը, Բազլի թթվուտի գործարանը, Ալլահվերդու սղնձարջասպի գործարանը և այլն:

Անդրկովկասում հատուկ տեղ է գրավում սինթետիկ կաուչուկի գործարանի կառուցումը Ցերեանում — կարբիդի քաղալի վրա — 10.000 տոնն կարադուքյամբ:

Այդ գործարանի կառուցումը, Ղարաքիլիսայի քիմիական կոմբինատի հետ միասին Հայաստանը դարձնում է քիմիական արդյունաբերության ռազոն: Անդրկովկասի դյուղատնտեսությունն պահանջը հանքային պարարտանյութերի ֆակտումբ 1937 թ. հՀասնի ամիլի քան 400.000 տոննի: Դրա

համար քիմիական արդյունաբերություն մեծ մեր խնդիրն է հանդիսանում ազոտային պարարտանյութերի խոշոր կոմբինատի կառուցումը մոտակա տարիներում այդ պահանջների բավարարման համար: Այդ կողմից կատարվել Տկվիրուլիի քարածխի դադոֆիկացման բազայի վրա, վորի ուղղությամբ արդեն փորձեր են կատարվում:

ԹԵԹԵՎ

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անդրկովկասի թեթև արդյունաբերության 1933 թվականի պլանը կատարված է 84 տոկոսով, թեև նրա ընդհանուր արտադրանքն ավելի չէ, քան 1932 թվականինը: Հատկապես վատ է դրսևյունը բացքողնված արտադրամեխի վարակի ասպարիզում: Չնայած կուսակցությունն ու կառավարությունն վերջինս վերջինս՝ աշխուժեցնելով թեթև արդյունաբերության արտադրանքի վերակը բարձրացնելու գործում անհրաժեշտ բեկումը չի կատարվել:

1934 թվականի պլանը նախատեսվում է կապիտալ ներդրումների հսկայական անում — 40 միլիոն ուրբլի՝ 1933 թվականի 19 միլիոն ուրբլու փոխարեն: Անդրկովկասի թեթև արդյունաբերության հետագա զգալի աճման համար անհրաժեշտ պայմաններն ակնհայտ են:

Անկումը եւ ուժեղացնել Անդրկովկասի վողջ կուսակցական կազմակերպութեան ուշադրութեամբն այդ բնագլխի վրա, ինչպէս կատար կերպով յարացնել ձեռնարկութեան կարողութեան, այնպիսի չափով ավելացնել քեթե արդյունաբերութեան արտադրանքը եւ հատկապէս բարելավել նրա վորակը. վորը համապատասխանի կուսակցութեան կողմից դրված խնդրին, լայն սպառման ապրանքների արտադրութեանը կրկնապատկելու - յեռապատկելու, աշխատավոր մասսաների անած պահանջները բավարարելու վերաբերյալ:

ՍՆՆԴԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մենքի արդյունաբերութեան արագարկում վերջին յերեք տարիների ընթացքում կառուցված է մի շարք նոր ձեռնարկութեաններ: Զգալիորեն լայնացվել է սննդի արդյունաբերութեան հումքի բաղան, ծախվել է նոր արտադրութեանների յուրացման գործը:

1934 թվականին սննդի արդյունաբերութեան մեջ կատարվելիք կապիտալ ներդրումների ընդհանուր գումարը հաստատված է 40,6 միլիոն ուրբլի չափով. 1934 թվականի արտադրական ծրագիրը նախա-

տեսնում է արտադրանքի աճում 17,8 տոկոսով (ընդամենը 200 միլիոն ուրբլի):

Զնայած սննդի արդյունաբերութեան ասպարիզում ձեռք բերած խոշոր նվաճումներին, այնուամենայնիվ մի շարք ձեռնարկութեաններ չեն կատարել իրենց պլանները, ինչպէս Բանակական, այնպէս էլ վարակական տեսակետից:

Անհրաժեշտ է բարելավել սննդի արդյունաբերութեան արտադրանքի վորակը, բարելավել սննդի ձեռնարկութեանների սանիտարական առողջապահական պայմանները, լիակատար կերպով կատարել պլանները, արտադրութեան մեջ գրավել հումքի նոր տեսակներ, լիակատար կերպով ոգտագործել յեղած հումքը: Մեր սննդի եւ քեթեկ արդյունաբերութեան արտադրանքը բոլոր հիմքերն ունի իր վորակով Միւրքեան մեջ առաջին տեղերից մեկը գրավելու համար: Մենք ունենք լավ գործարաններ, հիմնալի հումք: Անհրաժեշտ է վնասկանութեն հասնել այդ բանին:

ՇԻՆԱՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԿՈՒՍՏԱՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Յեա ցանկանում եմ հատկապէս կանգ առնել շինանյութերի արդյունաբերութեան

աշխատանքի վրա տեղական և տնայնագործական արդյունաբերության վրա:

Դրանց մասին խոսվեց հանրապետական համագումարներում, սակայն արդյունաբերության այդ մյուզեթի կարևորությունն Անդրկովկասի պայմաններում ինձ հարկադրում է մի անգամ ևս հիշել նրանց մասին:

Շինանյութերի արդյունաբերության աշխատանքը մինչև այժմ բացահայտորեն անբավարար է: Այս արդյունաբերության և վոչ մի ձեռնարկություն չի կատարել 1933 թվականի պլանը՝ վոչ քանակական և վոչ էլ վորակական ցուցանիշների տեսակի տեղ:

Դա վկայում է մեր աշխատանքի այդ կարևորագույն բնագավառի նկատմամբ կուսակցական կազմակերպությունների կողմից ցուցաբերվող բույլ ուշադրության մասին այն ժամանակ, յերբ շինարարության ընդհանուր ծրագրի կատարումը առն տեսապես կախված է նրանից, թե վորքան հաջողությամբ կաշխատի շինանյութի արդյունաբերությունը: Անհրաժեշտ է, ինչ դեռվ էլ թեկուզ լինի, 1934 թվին բարձրացնել շինանյութերի արդյունաբերության աշխատանքը, շահագործման մեջ ներդրվել շինանյութերի ամենահարուստ աեսուրանքը (քար, փայտ, պեմպ, տուֆ

մարմար, դաճ, կեր, կավիճ, դիպս, կավ, ալաղ, դրաֆիտ և այլն), շինարարության մեջ արմատացնել նոր շինանյութեր:

Շինական աշխատանքների համար ընթացիկ տարում հատկացված ութ միլիոն ուրբլին պետք է լիակատար կերպով յուրացվի:

Տեղական և տնայնագործական արդյունաբերությունն ԱՍՖՆՀ-ի ժողովրդական տնտեսության մեջ զգալի տեղ է դրավում, նրանց պլանները քանակական տեսակետից կատարված են հարյուր տոկոսով և ավելի: Նրանց ընդհանուր արտադրանքը 1933 թվականին հասավ 380 միլիոն ուրբլու, իսկ 1934 թվականին նախադժվում է 475 միլիոն ուրբլի: Չնայած դրան, այնուամենայն պետք է ուղղակի ասել, վար վո՛չ հանրապետությունների ժողովրդաբանքը, վո՛չ շրջանային գործկոմները և վո՛չ էլ կուսակցական կազմակերպություններն արդյունաբերության այդ մյուզեթով բալորովին չեն գրավում:

Մեր հնարավորությունները տեղական ու տնայնագործական արդյունաբերությունը ծավալելու գործում դեռևս ողտագործված չեն: Մենք ունենք վոչ դեֆիցիտային հումքի բազմաթիվ զանազան տեսակներ, արդյունաբերության մնացորդներ, վարունց բազայի վրա կարող են ծավալվել տեղա-

կան ու տնայնագործական արդյունաբերության մի շարք նոր նյութեր:

Տնայնագործական արտադրամիջոցների բարձր գները պետք է իջեցվեն, նրանց վարակն ու ասորտիմենտը պետք է բարելավվի: Դեֆիցիտային հումքի գործածությունը պետք է առավելագույն չափով նվազեցվի: Դրանում է հարցի էությունը:

1934 թվականին տեղական արդյունաբերության կապիտալ ներդրումների վողջ գումարը նախատեսվել է 35 միլիոն ոսկրլու չափով:

Խնդիրն այն է, Վոր ուսցիոնալ կերպով ոգտադործվեն այդ կապիտալ ներդրումները — ալեկացվի նրանց եֆեկտիվությունը, նախաձեռնության, ինքնագործունեության և տեղական միջոցներն ու հնարավորություններն ոգտադործելու հաշվին:

Կուսակցական կազմակերպությունները պետք է ալեկիլ լուրջ կերպով գրազվեն նախնայնագործների իրավական ու նյութական դրության բարելավման հարցերով, նրանց մեջ քաղաքական աշխատանք կազմակերպելու հարցերով:

Ի մի բերեմ արդյունաբերության բնագավառում կատարած մեր աշխատանքի՝ մի քանի արդյունքները: Արդյունաբերության այն ճյուղերի, այն գործարանների կողքին վորոնք հաջողությամբ կատարել են իրենց

պլանները (նալթ, մեքենաշինություն յեկային), արդյունաբերության մի շարք ճյուղեր չկատարեցին 1933 թվականի պլանը — շինանյութերի արդյունաբերությունը (62 տոկոսով), պղնձի արդյունաբերությունը (60,1 տոկոսով), բամբակի գործվածքեղենի արդյունաբերությունը (83 տոկոսով) և այլն:

1933 թվականի պլանի կատարման ասպարիզում ամենախոշոր թերությունն է հանդիսանում արդյունաբերական առանձին նյութերի վորակական ցուցանիշների քերակատարումը:

Ձեն կատարված աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման վերաբերյալ առաջադրանքները: Այսպես որինակ՝ թեթեկ արդյունաբերության ասպարիզում փոխանակ աշխատանքի արտադրողականությունը 17 տոկոսով բարձրացնելու, բարձրացված է միայն 7,6 տոկոս:

Ալեկի վատ է դրությունն ինքնարժեքի ասպարիզում: Ծանր արդյունաբերության ասպարեզում փոխանակ ինքնարժեքը 3,5 տոկոսով իջեցնելու բարձրացել է 14,8 տոկոս, թեթե արդյունաբերության մեջ ինքնարժեքը 1932 թվականի համեմատությամբ բարձրացել է 3,1 տոկոսով, անդիլ արդյունաբերության մեջ՝ 4,3 տոկոսով:

Այս ամենը տեղի յե ունենում է իրեք հիմնական պատճառներով. —

Նախ՝ նրա համար, վոր քույլ ե ծա-
վարված պայքարը նոր տեխնիկայի յուրաց
ման համար:

Յերրորդ՝ նրա համար, վոր մեր ձեռ
նարկութեանն ենք ու վատ ե կազմա-
կերպված աշխատանքն ու աշխատավարձը:

Յերրորդ՝ նրա համար, վոր անբավա-
րաց ե դրված կազմակերպչական տնտեսա-
կան — տեխնիկական դեկավարութեանն ար-
տաբարքյան նկատմամբ:

«Առաջին հնգամյակի ընթացքում, —
ասում ե ընկ. ՍՏԱԼԻՆԸ, — մենք կարողա-
ցանք կազմակերպել մեր շինարարութեան
յեռանդն ու պափոք — վնասկան հաշու-
քյուններ ձեռք բերինք, այդ շատ լավ ե:
Այժմ այդ գործը մենք պետք ե լրացնենք
նոր գարծարանների ու նոր տեխնիկայի
յուրացման յեռանդով ու պափոքով, ինք-
նարժեքի գգալի կրնատումով: Դրանումն
ե այժմ գլխավորը, քանի վոր այդ բազայի
հիման վրա միայն մենք կկարողանանք
յերկրորդ հնգամյակի յերկրորդ կեսում
նոր, հուժկու առաջխաղացում կատարել,
ինչպես շինարարութեան, այնպես ե ար-
դյունաբերութեան արտադրանքի անման
բնագավառում»:

Ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ այդ ցուցմունքները
պետք ե պայքարի ծրագիր գտնան Անդրը-

կովկասի բոլոր բուլեղիկների համար՝ հա-
նուն մեր արդյունաբերութեան աշխատան-
քում դեռ ես գոյութիւն ունեցող թերու-
թյունների վերացման, հանուն 1934 թվա-
կանի պլանի անպայման կատարման:

Ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ այդ ցուցմունքների հի-
ման վրա անհրաժեշտ ե —

Առաջին՝ ել ավելի լավ կազմակերպել
ամենորյա տնտեսական դեկավարութեան
ոպերատիվութեանն ու կոնկրետութեանը,
վորը չի հաշտվում բոլորոք առաջին խե-
ղաթյունների հետ՝ մեր տնտեսական ա-
պարատում:

Յերկրորդ՝ բոլոր լավագույն խնժենի-
րա-տեխնիկական ուժերը կենտրոնացնել
արտադրութեան վնասկան նշանակութեան
ունեցող բնագավառներում ե վոչ թե դրա
սենյակներում ու հիմնարկներում:

Յերրորդ՝ ձիշտ կազմակերպել բանվոր
ների աշխատավարձը՝ ապահովելով աշխա-
տանքի արտադրողականութեան տնտես-
նյութական խրախուսումը:

Չորրորդ՝ բարձրացնել սոցիալական ու
հարվածաշունթյան դործը, նոր տեխնիկան
ու նոր արտադրութեանները լավագույն
ձևով յուրացնելու համար:

Հինգերորդ՝ արտադրական ամուր
կարգապահութեան հաստատել արդյունա-
բերական ձեռնարկութեաններում ու շինա-

րարութեան մեջ. խտացնել լանվորական
ժամանակը:

Վեցերորդ՝ բարձրացնել հեղափոխ-
կան զգաստութիւնն՝ ընդդէմ պրոլետա-
րիատի դիկտատուրայի թշնամիներին. իս-
կական սլաւասխանատիւութեան զգացմունք
ստեղծել հանձնարարութեամբ զործի համար՝
լանվոր դասակարգի ու կոմկուսակցու-
թեան հանդէպ:

1934 թվականին մեմբ պետք է. —

Առաջին՝ յերկրին տանք 22 միլիոն
տոնն նւովթ:

Յերկրորդ՝ յերկրին տանք 850 հազար
տոնն մարզանեց:

Յերրորդ՝ յուրացնել Անդրկովկասի
արդշունարեւութեան ու եներգեարկայի առ-
պարկելով կատարվելիք ավելի քան 600
միլիոն ուրբի կապիտալ ներդրումները:

Չորրորդ՝ արդշունարեւութեան ասպա-
րիկում բարձրացնել աշխատանքի արտադ-
րողականութեանը 15 տոկոսով, արտադ-
րանքի ինքնարժեքն իջեցնել 4,5 տոկոսով:

Հինգերորդ՝ 1934 թվականին արդշու-
նարեւութեան կողմից մշակել մեկ միլի-
արդ 800 միլիոն ուրբ. արտադրանք՝ կամ
24 տոկոսով ավելի, քան 1933 թվականին:

Աշխատանքի այս ծրագիրը 1934 թվա-
կանին Անդրկովկասի բոլշեիկներն անկա-
կամ կկատարեն:

ԱՍՖԽՀԻ ԳՅՈՒՂԱ- ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Ինդուստրացման բնագավառում ձևա-
բերված հաջողութիւնների հիման վրա,
կենսագործելով Համկոմկուսի (Բ) կենտկո-
մի 1931 թվականի վորոշումն ու ընկեր
ՍՏԱԼԻՆԻ անմիջական ցուցմունքները, վրձ
նաւանորեն ուղղելով հին գեղավարութեան
կողմից գյուղացեակաւ հարցում թույլ տըր-
ված սխալները, Անդրկովկասի կուսակցա-
կան կազմակերպութեանը վերջին յեր-
կու տարվա ընթացքում վնասակաւ հաջողու-
թիւններ ձեռք բերին գյուղատնտեսութեան
բնագավառում:

Անդրկովկասի կուսակցական կազմա-
կերպութիւնները բոլշեիկյան համառու-
թեամբ պայքարեցին կոլտնտեսութիւննե-
րի կազմակերպական — տնտեսական ու քա-
ղաքական ամրացման համար, կոլտնտեսու-
թիւնները բոլշեիկյան, իսկ կոլտնտեսա-

կաններին ունեւոր դարձնելու համար, այն հակադական հնարավորութիւններն ուղտադործելու համար, վորոնք կան Անդրկովկասի գյուղատնտեսութեան պայմաններում Գյուղում կատարված տնտեսական-փաղափական աշխատանքի արդյունքները հաստատում են գյուղացիական հարցում Համկոմկուսի (ք) Կենտկոմի 1931 թվականի հոկտեմբերի 31-ի վորձումից և ընկ. ՍՍՍՀԻՆԻ ցուցմունքներից հետո, մեր կողմից կիրառված փաղափականութեան հշտութեանը:

Գյուղատնտեսութեան ասպարիզում ցանքերի տարածութեանն այդ նույն տարիների ընթացքում հասավ 2 միլիոն 386 հազար հեկտարի, այդ թվում սոցիալիստական հատվածում՝ 1 միլիոն 115.400 հեկտարի: Բամբակը գրավեց 235.070 հեկտար տարածութեան, թեյը՝ 33.325 հեկտար տարածութեան, ծխախոտը՝ 24.470 հեկտար և այլն:

Զգալիորեն բարձրացավ խորհտնտեսային ու կոլտնտեսային դաշտերի բերքատուրութեանը: Հացահատիկային կուլտուրաների բերքատուրութեանը հասավ 9 ցենտներին՝ յուրաքանչյուր հեկտարից, 1931 թվականի 7,6 ցենտների փոխարեն, բամբակինը՝ 6,7 ցենտների՝ 1930 թվականի 3,7 ցենտների փոխարեն, թեյինը՝ 803 կիլոգր-

ամին՝ 1932 թվականի 701 կիլոգրամի փոխարեն, ծխախոտինը՝ 6,8 ցենտներին՝ 1932 թվականի 5,4 ցենտների փոխարեն:

Գյուղատնտեսութեան և ջրային տնտեսութեան ասպարիզում կատարված կապիտալ ներդրումների ընդհանուր գումարն առաջին հնգամյակում կազմել է 447 միլիոն ուրլի: Հենց միայն 1933 թվականի ընթացքում ներդրվել է 138 միլիոն 300.000 ուրլի:

Անդրկովկասի վոռոգվող տարածութեաններն աճել են 230.000 հեկտարից ներկայումս հասնելով 1.484.274 հեկտարի:

1930-33 թվականներին զգալիորեն աճեց Անդրկովկասի գյուղատնտեսութեան տեխնիկական զինվածութեանը:

ՄՏԿ-ների թիվը 1930 թվականի 6-ից 1933 թվականին հասել է 67-ի:

1933 թվականին ՄՏԿ-ների կողմից մըլ շակվող տարածութեանները կազմել են 633 հազար հեկտար, վորոնք գլխավորապես զբաղված են տեխնիկական կուլտուրաներով, վորը կազմում է Անդրկովկասի վորջ ցանքերի տարածութեան 27 տոկոսը:

ՄՏԿ-ների յուրաքանչյուր տնտեսութեանների ընդհանուր թիվն աճել է՝ հասնելով 4093-ին՝ 1930 թվականի 1436-ի փոխարեն: Տրակտորների ընդհանուր կա-

բողութեանը հաժաւոր է 59-400 ձիու ուժի:

Այս տարիների ընթացքում գյուղն ըստացել է 48 միլիոն ուրբու գյուղատնտեսական բարդ ու պարզ ինվէնտար: Դրանից ավտոմեքենաներ՝ 463 հատ, կոմբայններ՝ 64, տուբամեքենաներ՝ 381, տրակտորային կուլտիվատորներ՝ 301, բարդ կալսիչներ՝ 796 և այլն:

Մինչ 1933 թվականն Անդրկովկասի գյուղատնտեսութեան մեջ կար գերազանցապէս ձիու ուժով աշխատող գյուղատնտեսական գործիքներ ու մեքենաներ 8-300-000 ուրբու գումարով: Չորս տարվա ընթացքում Անդրկովկասի գյուղատնտեսութեան մեջ գործող բոլոր գյուղատնտեսական մեքենաների ու գործիքների արժեքն ամէկայեւ է ամելի քան հինգ անգամով:

ԿՈՒՆԵՍԻԿԱՅՈՒՄ

Զգալի հաջողութիւններ են ձեռք բերված կոլտնտեսութիւնների կազմակերպչական - տնտեսական ու քաղաքական ամրացման գործում:

Կոլտնտեսութիւնների թիւն աճել է, 1931 թվականի 7120-ից հասնելով 8101-ի, իսկ նրանց մեջ ընդգրկված տնտեսութեանների թիւը՝ 1931 թվականին 335-373-ից հասնելով 440-818-ի: Կոլեկտիվացված է Ան

դրկովկասի գյուղացիական տնտեսութիւնների 41.2 տոկոսը և ցանքերի վողջ տարածութեան 42.8 տոկոսը:

Ապահովված է կոլտնտեսութիւնների առաջատար դերը տեխնիկական կալտուրաների — բամբակի, բէյի ծխախոտի և այլն — արտադրութեան մեջ: Բամբակացան չորջանների կոլեկտիվացման տոկոսը 1933 թվականին հասավ 64 տոկոսի, թէյի մշակման չրջաններում՝ 68 տոկոսի:

Կոլտնտեսային շինարարութեան ասպարիզում ունեցած հաջողութիւնները ձեռք են բերվել դասակարգային կատաղի պայքարում, կուլակային սարսափը և գյուղատնտեսութեան ասպարիզում տեղի ունեցած վնասարարութիւնը ջախջախելու հետեւանալով:

ՄՅԿ-ների ու խորհրդատեսութիւնների քաղաքական ուղեւորութեամբ, Անդրկովկասի կուտակչական կազմակերպութիւնները մեծ աշխատանք կատարեցին կուլակային ու հակախորհրդային այլ տարրերին կոլտնտեսութիւններից վտարելու ուղղութեամբ, վորոնք կոլտնտեսութիւն են սղոսկել վնասարարական, քայքայիչ աշխատանք կատարելու նպատակով: Միայն Արբիբջանի 16 չրջաններում կոլտնտեսութիւններից հեռացված են 1200 տնտեսութիւն: Վրաստանում՝ միայն 1933 թվակա

նի առաջին կեսամյակում՝ Կոլտնտեսու-
թյուններից վտարվել են 3500 տնտեսու-
թյուն. քիչ չե կոլտնտեսություններից հե-
ռացված տնտեսություններին թիվը նաև
Հայաստանում: Այդ աշխատանքը շարու-
նակվում է նաև մինչև այժմ:

Կոլտնտեսային կազմերը խորթ, հակա
խորհրդային, մենչևիկյան, դաշնակ ու մու-
սավաթական տարրերից մաքրելու հետ
միասին, Անդրկովկասի կուսակցական կազ-
մակերպությունները խոշոր աշխատանք են
կատարել նաև գյուղը բուլժեիկյան ամուր
կադրերով ամրացնելու ուղղությամբ:
1932-33 թվականների ընթացքում մշտա-
կան աշխատանքով դյուղ են փոխադրվել
մոտ 12 հազար հոգի, այդ թվում Վրաս-
տանում մոտ վեց հազար հոգի, Ադրբեյջա-
նում՝ 4500 և Հայաստանում մոտ 1500 հո-
գի:

Կարերի յե առանց չափազանցելու առել,
վոր դրանով իսկ մեր դյուղն առաջին ան-
գամ զգալի ուղնություն ստացավ քաղա-
քից:

12.000 հոգին իրենց ճնշող մեծամաս-
նությամբ իրենց հետ դյուղ բերին գիտու-
թյուն, աշխատանքի նոր սովորություններ:

Կոլտնտեսությունները կազմակերպա-
կան-տնտեսական ու ֆալաֆական տեսակե-
տից ամրացան. կոլտնտեսությունների ու

կոլտնտեսականների յեկամուտն զգալիորեն
աճեց:

Շեա որինակներ չեմ բերի կոլտնտեսու-
թյունների ու կոլտնտեսականների բարեկե-
ցության աճման վերաբերյալ, քանի վոր
այդպիսի որինակներ բավական քանակու-
թյամբ բերվել են բոլոր հանրապետական
համագումարներում:

Կարևոր է քննգծել, վոր բերված որի-
նակները յեգակի չեն. վոր այդպիսի որի-
նակներ կարելի յե բերել հազարներով,
վոր զգալիորեն աճել է բոլոր կոլտնտեսու-
թյունների միջին յեկամուտը: Յերեկ ընկեր
ները մտքերի փոխանակության ընթաց-
քում հանդես կգան և կպատմեն իրենց
ձեռք բերած նվաճումների մասին:

Այս ամենն ասում է այն մասին, վոր
Անդրկովկասի կոլտնտեսականներն արդեն
1933 թվականին հաստատապես կանգնեցին
ունևոր կյանքի անապարհին:

Կոլտնտեսականներն սկսել են ապրել
ավելի լավ, կուլտուրականորեն, կոլտնտե-
սությունները դառնում են բուլժեիկյան:

Յեկամուտների բաշխումը մի այնպի-
սի բնադավառ է հանդիսանում, ուր դա-
սակարդային թշնամին ավելի ուժեղ կեր-
պով է գործում, փորձելով խառնել կու-
տնտեսության հաշվապահությունը, աշխո-
րերի հաշվառումը, հաշիտակումներ ու

մթերքների վաճառումներ կազմակերպել, ուռնացնել վարչա — կառավարչական ծախսերը և դրանով իսկ իջեցնել կոլտնտեսային աշխատանքի արտադրողականությունը գցել կոլտնտեսության յեկամուտը:

Անհրաժեշտ է վնասկան հակահարված տալ դասակարգային քշմամու վտանգություններին, մերկացնելով նրա բոլոր մեքենայություններն ու վնասարարությունները, աշխատամիջի ընթացքում իսկ ուղղելով յեկամուտների բաշխման ասպարիզում յեղած բոլոր թերությունները:

ՍԵՆԱՏՐՏԵՍԱԿԱՆ ՍԵՎՏՈՐ

Չնայած կոլտնտեսությունների աճմանը՝ մենատնտեսական սեկտորը Անդրկովկասի գյուղատնտեսության մեջ դեռելիս զգալի տեղ է գրավում: Մենատնտեսին — վաղվա կոլտնտեսականին բավականաչափ ուշադրություն չդարձնելը դա կուտակցության հրահանգների մ ընկ. ՍՍԱԽՆԻ ցուցմունքների ուղղակի խախտումն է:

Գյուղում կուտակցության վարած ուղիղ քաղաքականության շնորհիվ՝ 1933 թվին մենատնտեսական սեկտորը կատարել է գարնան և աշնան ցանքների պլանն ու

պետուբյան առաջ իր ունեցած պարտավորությունները:

Սակայն Անդրկովկասի մի շարք ուսուցիչների (Կարյազինի, Գորու, Դիլիջանի) ուսյվադմակերպությունները դեռ պատշաճ ուշադրություն չեն դարձնում մենատնտեսների մեջ տարվող աշխատանքին: Առանձին բջիջներ և գյուղխորհուրդներ գիջերենցացյալ կերպով չեն մոտենում մենատնտեսներին և յերբեմն աշխատավոր աղելով մենատնտեսների՝ չեն տարբերում սպեկուլյանտից: Դրա դեմ պետք է պայքար մղել, պետք է ամեն կերպ հեշտացնել աշխատավոր մենատնտեսների՝ կոլտնտեսություն մտնելու ուղին:

Ընկերներ, այստեղ ինձ մոտ է Անդրկովկասի կուտակցական կազմակերպությունների վեցերորդ համագումարի սղագիր հաշվետվությունը: Սրանից յերեք և կես տարի առաջ կուտակցության Յերկրային Կոմիտեն հաշվետվական ղեկուցման մեջ իր պաշտոնական ղեկուցող ընկ. Շավա Ելիավայի բերանով այսպես է բնորոշել Անդրկովկասի գյուղատնտեսության դրությունը: Կբերեմ նույնությամբ.

«Այժմ յես անցնում եմ գյուղատնտեսության հարցերին... Այստեղ մենք հետևում մնում բարեխղճությամբ և տաղանդավոր կերպով: Այստեղ մենք խնդիրը չենք

դնում վորևե մեկին հասնել ու անցնել» (վեյերորդ համագումարի հաշվետվութիւնը, հջ 230) :

Ընկերներ, այն ժամանակվա դուռնա-տնտեսութեան այդ սպանիչ գնահատականի լույսի տակ միթե՞ հսկայական չեն յերեւում մեր հաջողութիւնները: Վորյե-վե չափով նման է արդյո՞ք, Անդրկովկասի դուռնատնտեսութեան ներկա դրութիւնը սրանից ընդամենը յերեք տարի առաջ յեղած դրութեանը:

Հանրապետական համագումարներում գյուղատնտեսութեան հարցերը մանրամասն քննութեան են յենքարկված: Միտք չունի, ինչ վոր ասված է և արդեն մեզ հայտնի յե կրկնել:

Յես միայն ձեզ հիշեցնեմ մի քանի քր վեր, վոր գյուղատնտեսութեան ու նրա առանձին հիմնական ճշուդերի պատկերն է տալիս ամենաընդհանուր գծերով:

ԲԱՄԲԱԿԱՐՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմը 1931 թվի վորոշման մեջ մեզ խնդիր է առաջադրել Անդրկովկասը դարձնել խորհ. Միութեան բամբակային 2-րդ բաղան: Մենք այդ խնդիրը յերկու տարուց ավելի քիչ ժամանակում լուծեցինք:

Անդրկովկասը, մասնաւորապէս Ադրբեյջանը, վոչ միայն Միութեան բամբակա-

յին յերկրորդ բաղան է դարձել, այլև յե-դիպտական բամբակի կարեւորագույն բաղա դա դառնալու ուղիով է գնում:

Ներկայումս յեղիպիտական բամբակի ցանքաի տարածութիւնը հասնում է 25 հա դար հեկտարի 1930 թվի 40 հեկտարի դի մաց:

Ընդհանուր տարածութեան — 235,000 հեկտարից արդեն հաւաքվել է 147,477 տոնն բամբակ, կամ պլանի 100,1 տոկոս: Բերքատվութիւնը բարձրացել է մինչև 6,7 ցենտներէ՝ 1930 թվի 3,7 ցենտներէ դի մաց:

Ինչ կար վեցերորդ համագումարի ժամանակաշրջանում: Միևնույն հաշվետվութեան մեջ 232-րդ յերեսում ասվում է. «վերջին յերեք տարիների ընթացքում մենք ցած ենք իջնում: 78 հազար տոննից անցյալ տարի մենք իջել ենք 56 հազար տոննի: Անցյալ տարի մենք պետք է հավաքեյինք 82 հազար տոնն բամբակ, բայց չենք հավաքել, վորովհետև հայտնի է, թե ինչու բամբակը շատ տեղերում արտերում է մնացել»:

Ահա ինչպէս էր բամբակի դրութիւնը յերեք տարի առաջ: Միթե մեծ չեն մեր հաջողութիւնները բամբակաբուծութեան մեջ: Արդյոք հնարաւոր է այժմ, վոր վորեւի մեկը համագումարի ամբիոնից հայտարարի. «Հայտնի է թե բամբակը ինչ

պատճառով վորեն տեղ չի հավաքվել» : Անեկդոտ կլինե՞ր այդ (ծիծաղ) :

Բամբակը նրա համար չի հավաքվել, վոր այդ ժամանակ նրանով քիչ են պարապել, թեև նրա մասին շատ են խոսել :

Մեր հայողութունները մեծ են, բայց դրանով չենք կցրող հանգստանալ և աչքերը փակել հետագա զարգացման մեր առաջ ծառացած դժվարութունների հանդեպ :

Պետք է անհապաղ սկսել առաջիկա բամբակային կամպանիայի համար պատրաստվելը : Պետք է ապահովել ժամանակին ցանեկը, սերմի լավ տեսակը, լավագույն հողատեսերի ընտրությունը, ցանքսի, մշակման, քաղհանի ու բերքահավաքի շրջանում ազդր - տեխնիկական բոլոր կանոնների լիովին կատարումը : Պետք է վնասկանոթեցն քարելովել գնման կետերի կազմակերպումը, նախատեսել պահանջվելիք բարդանների քանակը և այլն : Բամբակագործարանները պետք է լավ ժամացույցի պես փշտ աշխատեն :

Համագումարի անդամների համար այս բոլորը պարզ տարրական բաներ են, սակայն պարզ բաների մասին յերբեմն միասակար չի խոսել, վորովհետև նրանցից և կազմվում բամբակի վերաբերյալ անհրաժեշտ միջոցառումների ամբողջ դոմարը :

1933 թվին այդ կետերի վերաբերմամբ

մենք թերություններ ենք ունեցել, հենց դրա համար ել մենք չենք կարող նրանց հետ հաշտվել 1934 թվին, յերբ պլանային բերքատվությունը նախատեսված է հեկտարին 7.5 ցենտներ (Աղբյուրներ) :

Անցյալ տարի բամբակային ուսյոններին ոգնելու համար Թիֆլիսից, Բաքվից, Յերեվանից ղեկավար ընկերներ ուղարկելով, մենք յերբեմն բացառիկ կերպով դատարկ ելինք թողնում այդ կենտրոնները և այդպիսով ճեղքվածքներ առաջ բերում մեր աշխատանքի այդ տեղամասերում, վորտեղից մենք մարդիկ ելինք վերցնում ուսյոններն ուղարկելու համար : Չե վոր ամեն մի ուղարկվող իր աշխատանքն ունի. նա ստիպված է թողնել այն : 1934 թվին պետք է այնպես կարգավորենք, վոր կարելի լինի հրաժարվել բամբակի համար ուսյոնները զանազան «արտակարգ» լիազորներ ուղարկելուց : Դրա համար ուսյոններում հենց տարվա սկզբից պիտի յեռանդուն աշխատանք կատարենք և չթուլյաւորենք ճեղքվածքների հնարավորություն :

Այս բոլոր միջոցառումները ճշտվել կիրառելով, բամբակը մեծ հասույթ բերող բույս կդառնա և բամբակ ցանողների համար բարեկեցության աղբյուր կլինի, այնպես, ինչպես թեյն և և ցիտրուսայինները :

ԹԵՅ

Թեյն ինչպես դիտեք Վրաստանի համադրումարում արված գեղեցումից, առաջատար բույս է դարձել Վրաստանի մի շարք ռայոններում: Նա տնտեսապես ու քաղաքականապես միոխել է Արևմտյան Վրաստանի ռայոնների դեմքը: Թեյը քաղաքականապես մեզ ոգնեց մենչևիզմը միայն դեղու Արևմտյան Վրաստանից: Թեյը տընտեսապես շատ հաստատուն կերպով քարձ բացրել է մեր կոլտնտեսականների բարեկեցությունը:

Վրաստանի կոմկուսի համադրումարում յես բաղմաթիվ որինակներ եմ բերել, Թեյն ինչպես վերջին յերկու տարին Թեյի բույսի արմատացման շնորհիվ կոլտնտեսություններն ամրապնդվել և ամրանում են:

Վերջին յերկու տարին մենք հիմնադրել ենք 13.951 հեկտար, այսինքն մինչև 1932 թիվը գոյութուն ունեցող տընկարանների 70 տոկոս: Թեյով բռնված ընդհանուր տարածությունը 1933 թվի աշնանը հավասար է 33.325 հեկտարի: Միջին բերքատվությունը բարձրացել է 803 կիլոգրամի 1932 թվի 701-ի դիմաց:

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմը 1933 թվի հունիսին Թեյի մասին հանած իր վորոշման մեջ նշել է, վոր «իմֆ է դրվել Միու-

բյան Թեյի անկախությանը արտասահմանից»:

Կարելի յե համարձակ ասել, վոր Թեյի կուլտուրայի հետագա վիճակը Վրաստանի ու Անդրկովկասի բոլշևիկների հուսալի ձեռքերում է գտնվում, վորոնք կատարում են Կենտկոմի դիրեկտիվը «յերկրորդ հընգամյակում հիմնականում բավարարել խորհրդային ամբողջ Միության Թեյի պահանջը»:

Իսկ ինչ դրության մեջ եր Թեյի հարյը մինչ Անդրկուսկագմակերպությունների վեցերորդ համադրումարը: Արդյոք այն ժամանակ Թեյի հարյը դրավում եր Անդրկովկասի, մասնավորապես Վրաստանի կուսկագմակերպությունների աշխատանքի կենտրոնական տեղը: Անդրյերկումի 1930 թվի հաշվետվությունը հաստատում է:

«Մեր ուշադրությունն առանձնապես պետք է գրավեն հետեվյալ բույսերը. — բամբակը, ռամին, կեռափն ու ֆենդիլը: Հետո արժեքավոր բույսերը — ծխախոտն ու քեյը: Անասնապահության գործում բացի մքերատու անասնապահությունից, նաև շերամապահությունը» (էջ 231): Ահա բոլորը: Նշանակում է առաջ ռամին, կեռափը և քեյը, հետո արդեն ծխախոտն ու Թեյը (ծիծաղ):

Թե վարձան վուր ու շփոթված են Անդրկովկասի գյուղատնտեսության զարգացման հեռանկարների դրույթները, կարելի չե դատել միևնույն գեկուցման հետևյալ հատվածից. «Մենք Անդրկովկասն այնպես պետք է պլանավորենք, վոր հանգիստ խղճով, հաստատուն վարոշմամբ կարողանանք տեխնիկական այս կամ այն բույսը արմատացնել, վորտեղ հնարավոր է այդ... Յերևակայեցեք, վոր վրաստանի մերձ արևադարձային ագրո - ինդուստրիալ կոմբինատում բույսը հողերի մոտ 43 տոկոսը յեգիպտացորենի փոխարեն ուսմիին տրվի, ապա այդ վորձան կիմիսի Արեվմարտյան վրաստանի ամբողջ տնտեսական դեմքը» (Եջ 234) :

Յենթադրեք, ընկերներ, վոր յեթե գյուղացիներին իրոք առաջարկեյին փոխանակ հողերի 43 տոկոս յեգիպտացորեն ցանելու ուսմի ցանեն, ի՞նչ դուրս կգար այն ժամանակ :

(Տեղից. գյուղատնտեսությունը լավ չեն իմացել) :

Բերիա.—Միանգամայն ճիշտ է գյուղատնտեսությունը մենք այն ժամանակ ենք ուսումնասիրել, յերբ պետք է յեղել գեկուցման համար պատրաստվել յեվ վորովհետեւ դրա համար սահմանափակ ժամանակ եր լինում, ուստի այդպիսի «դրույթներ» եյին ստացվում :

Այդ բոլոր խառնափնթորությանն ու շփոթությանը վերջ տվեց Համկովուսի (Բ) Կենտկոմի 1931 թվի վարոշումը, վորը նախագծեց մեր յերկրի ժողովրդական ամբողջ տնտեսության զարգացման ուղիները :

Պետք է ասել առհասարակ, վոր այդ մեզ համար պատմական վարոշումը բեկման սահման է հանդիսանում Անդրկովկասի պատմության մեջ : Նա մեզ ցույց տվեց, պարզ հեռանկարը, տվեց գործողության ծավալում ծրագիրը :

ՅԻՏՐՈՒՍԱՅԻՆՆԵՐ

Յիտրուսայիններ (մանդարինի, կիտրոնի, նարինջի) մասին Անդրյերկոմի վեցերորդ համագումարում արած հաշվետու վուժյան մեջ վոչ մի խոսք չի հիշատակվում : Յիտրուսները մոռացված տեղամաս եյին : Հարկավոր յեղավ անամբ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ և Համկովուսի (Բ) Կենտկոմի միջամտությամբ, վորպեսզի տնտեսության այդ արժեքավոր նյութով զբաղվեն :

Վրաստանի կոմկուսի համագումարում արված գեկուցումից դուք հավանական է գիտեք, թե ի՞նչ կարող է տալ և ի՞նչ է արդեն տալիս այդ կուլտուրան :

Չեմ կրկնելու, կիշեցնեմ. միայն, վոր

ընթացիկ տալիս մեմ հարյուր միլիոն հատից ավելի ցիտրուսային պտուղներ ենք ստացել, վոր մեմ ունեմք բոլոր տվյալներն մեր առաջնորդ ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ցուցմունքը կատարելու համար և կարող ենք 1937 թվին կես միլիարդ մանդարին, նարինջ և կիտրոն տալ:

Վրաստանի կոմկուսի համագումարում յես մի ամբողջ շարք փաստեր եմ բերել այն մասին, թե ինչպես կոլտնտեսականները ունենալով բնդամենը կես հեկտար ագարակային հող և 300-400 մանդարինի ծառ. ամբողջ բերքը պետությանը տալով 25-30 հազար ռուբլի փող են ստացել, կամ որինակ Փոթիի փոստ - հեռագրական գրասենյակի մոնոյորը հարյուր ծառ ունենալով 36 հազար ռուբլու մանդարին և ստացել: Կորուլետի ռայոնում մի կոլխոզ պետությանը հանձնած մանդարինների համար ստացել է 480 հազար ռուբլի: Այս որինակները բացառություն չեն, այլ սովորական յերևույթներ են: Յիտրուսները — չափազանց ոգտակար բույսեր են:

Թեյը և ցիտրուսայիններն, ինչպես գիտեք, բուսնում են Սեմ ծովի ափին այսպես կոչված խոնավ մերձարևմտադարձային գոտում (Աջարխատան, Աբխազիա, Գուրիա, Մինգրելիա): Այստեղ նրանք հաջող զարգացում են:

Բայց այս կուլտուրաները կարող են հաջող աճել Կասպից ծովի հարվալին ափին — Լեռքորանում և Աստարայում: Լեռքորանում՝ արդեն հարյուր հեկտար թեյի պլանտացիա ունենք: Դա իհարկե բոլորովին անբավարար է:

Ընկ. ՍՍԱԼԻՆԸ մեզ հետ ունեցած իր գրույցի մեջ բազմեցիների — ընկ. Բագիջովի և մյուսների ներկայությամբ նշեց այդ ռայոններում մերձարևմտադարձային կուլտուրաների ուժեղ անեցման անհրաժեշտությունը:

Ադրբեջանը պետք է ընթացիկ տարում, ամենալուրջ կերպով զբաղվի իր այդ ռայոններում ցիտրուսայիններ աճեցնելու գործով, այնպես, վոր հենց մոտակա տարիներում նրանց զարգացումը հասցվի արդյունաբերական մասշտաբների: Յեթե այդ ռայոններին կից, Պարսկաստանի սահմանադժեյց այն կողմը ցիտրուսները կարող են հաջող աճել, ապա ինչու այդ մենք չենք կարող անել: Մեմ խոստացել ենք կուսակցության առաջնորդ ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻՆ, վոր Լեմգորանի և Աստարայի ռայոնները կը հավասարվեն Սև ծովի ափի մակարդակին:

Անդրյերկոմն այդ գործում պետք է մեծ ապես ոգնի Ադրբեջանին: Յիտրուսները պետք է ամեն կերպ զարգանան: Մանգարինը, կիտրոնը, նարինջը պետք է դադար

րեն չափաքան լինելուց, պետք է բանվոր ուղարկողի սեղանին մատակարարվեն:

Վրաստանի կոմկուսի համագումարը խնամակալ կատարել ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ցուցմունքը — 1937 թվին տալ 500 միլիոն ցիտուսներ:

Յես կարծում եմ, վոր Անդրկովկասյան համագումարը կհաստատի այդ խնամումը (ծախահարուքյուններ):

ԾԽԱՆՈՏ ՅԵՎ ԽԱՆՈՂ

Ընկերներ, յես դարձյալ մի քանի թըվեր կրերեմ և դրահալ էլ կվերջացնեմ Անդրկովկասի դուրատնտեսական առաձին մշակութիւնների դրության վերլուծումը: Բոլոր նրանք, ովքեր հետաքրքրվում են մանրամասնություններով, կարող են դիմել Հանրապետական համագումարներին նյութերին:

Ծխախոտի մասին: Խորհրդային Միության ծախսերի հաշվեկշռում՝ Անդրֆեդերացիան ծխախոտի վորակի կողմից առաջին տեղն է բռնում, իսկ մքերվող ծխախոտի քանակի կողմից՝ հետ է մնում միայն Հյուսիսային Կովկասից:

1933 թվին Անդրֆեդերացիան Խորհրդային Միության մեջ պատրաստվող բոլոր դեղին ծխախոտները՝ 14,500 տոնն ինքն է տալիս, կամ 28,7 տոկոսը: 1933 թվին ծխա

խոտների պլանտացիաների տարածությունը յեղել է 24,400 հեկտար, վորից Ադըրբեջանում 3,020 հեկտար, Հայաստանում 2,540, և Վրաստանում ինչպես տեսնում եք, 18,800 հեկտար (Աբխազիայի 12 հազար հեկտարն էլ հետը): Ինչպես տեսնում եք, հիմնական ծխախոտաբուծական ուղուր վրաստանն է: Այստեղ ևս մինչեւ ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ և Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի միջամտությունը դրությունը չափաքանց ծանր է յեղել: Ծխախոտաբուծությունը հետադիմում էր:

Կառաստրոֆիկ կերպով ընկնում էր քեր քաղությունը, վորակը, ընդհանուր ստացումը — մանավանդ Աբխազիայում: Մքերորդական ցածր գների և քույլ ապրանքավորման շնորհիվ՝ չարունակ ընկնում էր ծխախոտաբուծիչների չահագրգռվածությունը՝ տնտեսության այդ ճյուղի դարգացման գործում: 1932 թվին ձեռք առած միջոցները բեկում առաջացրին: Յեթե 1931 թվին ծխախոտ է ստացվել 11,327 տոնն, ապա 1932 թվին հասել է 12,377 տոննի և 1933 թվին պետք է հավասար լինի 14,500 տոննի: Ծխախոտի միջերումները վրաստանում (առանց Աբխազիայի), Ադըրբեջանում և Հայաստանում արդեն վերջացված են, իսկ Աբխազիայում առաջ են գնում պլանից անցնող տեմպերով, այնպես վոր վոչ մի կասկած չկա, վոր 1933 թվին

14,500 տոնն տալու ավանդ լիովին կիրառ-
դործվի: Ծխախոտաբուծութեան հետադա-
դարգացումը գտնվում է Անդրկովկասի բոլ
շնիվներին վստահելի ձեռքերում և հաջո-
ղությունն աստահովմամբ է:

Խաղողը: 1931 թ. հետո վերածնվում է
խաղողաբուծութեանը, վրը ուղղակի գուրս
եր մղված մի շարք ուսումնական, որինակ՝
Վրաստանում: Խաղողը նույնպես չի հիշվել
Անդրկովկասյան կենտրոնների վեցե-
րորդ համագումարում: Մինչդեռ Անդրկով
կասի եկոնոմիկայում խաղողը նշանավոր
դեր է խաղում: Միմիայն վրաստանում
խաղողաբուծության արտադրանքի արժեքը
1932 թ-ին կազմել է 98 միլիոն ռուբլի:
Անդրկովկասում նրա շրջանառությունից
ստացված հարկը 124 միլիոն ռուբլու յե
հասել:

Ընթացիկ տարում մենք արդեն Անդր
կովկասում 75 հազար տոննից ավելի յենք
մթերել (105.1 տոկոս):

Անդրֆեդերացիայում 1933 թ-ին խա-
ղողի բունած տարածութեանը 72,400 հեկ-
տար է յեղել, այդ թվից՝ Ադրբեջանում
21,200 հեկտար, Հայաստանում 11,800 և
Վրաստանում 39,400 հեկտար: 1931 թ-ի
համեմատութեամբ՝ 1933 թ-ի վերջին խա-
ղողի աճումը 4,500 հեկտար է կազմել:
Այդ բեկումը տեղի յե ունեցել Համկոմկու
սի (բ) կենտրոնում հարցը դնելու և ընկ.

ՍՏԱԼԻՆԻ միջամտութեան հետևանքով, բար-
ձրագլխի են դնելը, մտցվել է ապրանքա-
վորում, առհասարակ բարելավվել են կոն-
տրակտացիայի պայմանները: Այժմ գյու-
ղացիութեանը վրոշակիորեն շահագրգռո-
ված է խաղողաբուծութեան դարգացմամբ:

Տնկարանների և սածիլների գործի
բարձրացման ու ընդարձակման միջոցա-
ռումները, վր հանրապետութեանների
կենտրոններն ու Անդրյերկումն են ընդունել,
հաջորդ տարիները այդ գեղու ավելի ա-
րագ աճում են ապահովում: Սմերկական
վազերի սածիլների տարածութեանն Ան-
դրֆեդերացիայում հասցված է 706 հեկ-
տարի, դրանից Վրաստանում՝ 644 հեկ-
տար:

Խաղողը չափազանց արժեքավոր բույս
է: Նա պետք է Անդրկովկասի գյուղա-
տնտեսության մեջ համապատասխան տեղ
գրավի: Դա Անդրկովկասի կուսակցական
կազմակերպությունների ընթացիկ տարվա
խնդիրներից մեկն է:

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Յերկու խոսք շերամապահութեան —
Անդրկովկասի այդ հնագույն մշակույթի
մասին: Ընդհուպ գրավելով շերամապա-
հութեան հարցերով, վերացնելով տեղի ու-
նեցող վնասարարությունն ու բերություն-

ներք, վարձեց մասին յես մանրամասն խոսել եմ վրաստանի կառավարման համագումարում, Անդրկովկասի կառավարման կերպով քննարկելով Համկամկուսի (ք) կենտկոմի և ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ ռզմուքյամբ սուր բեկումն են առաջացրել:

1933 թվին լիովին կատարված է շերամի տերմ ստանալու պլանը: Զգալիորեն բարձրացել է բոժոժի բերքը: 1933 թվին մի տուփից ստացվել է 22,2 կիլոգր. (1932 թվին 15,3 կիլոգրամի դիմաց): 1933 թվին Անդրֆեդերացիայում միթերված է 3,637 տոնն բոժոժ, 1932 թվին 2485 տոննի և 1931 թվին 3293 տոննի դիմաց: Ուժեղացված է կերի բաղան: 1934 թ. համար սերմի արտադրության պլան է նշված 300,000 տուփ, Անդրֆեդերացիայում բոժոժ պետք է ստացվի 4700 տոնն: Անդրկովկասի շերամապահության, Անդրֆեդերացիայի ժողովրդական տնտեսության մեջ ունեցած նշանակությունը հաշվի առնելով՝ անհրաժեշտ է հետադադարում ամեն կերպ ոժանդակել շերամապահության զարգացման գործին:

ԱՆԱՆԱԿԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Յես պետք է կանգ առնեմ մեր անտեսության կարելիորագույն և միևնույն ժամանակ ամենից հեռ մնացող տեղամասի վրա — անտեսապահության վրա:

Անտեսապահության դրույթունը բոլորիդ հայտնի չէ, 1930 թվին կոլեկտիվացման կողմից սխալները և վնասարարական կազմակերպությունների աշխատանքը անկման հասցրին տնտեսության այդ ճյուղը:

Վեցերորդ համագումարում արած իր հաշվետվության մեջ ընկ. Նիխոլան հայտնեց. «Մեզ մոտ անասնապահությանը իր ժամանակին այնպես զարգացած եր, վոր այժմ զարմամբում ես, քե ի՞նչ ե կատարվել»:

Մենք դրանով չենք զարմանում, այլ գիտենք թե ինչ է կատարվել և լրջորեն դործի յենք կպել անասունների քանակը և անտեսապահական տնտեսության ճիշտ կազմակերպումը վերականգնելու համար:

Միջոցառումների շարքում խիստ կարևոր նշանակություն ունի մի շարք անտեսապահական ուղղություններին հացով բաղաբարելը (Տուչեթիա, Նեվի ուրյոն, Լեռնային Ղարաբաղ և այլն), վորոնք հացի պահպանություն են զգում: Միևնույն ժամանակ պետք է հասնել նրան, վորպեսզի բոլոր անտեսապահական խորհատեսությունները վոր սխառեմի յել վոր պատկանեն, հավասար չափով ոգտվեն, առաջին հերթին, կուռակցական կազմակերպությունների ուշադրությամբ ու հոգատարությամբ:

Այժմ արդեն տեղաշարժ ե մկատվում և զգալի չափով բարձրացել է խորհուրդների

սուբյուկտների և կոլտնտեսուբյուկտների տնտեսարար կշիռը Անդրկովկասի ընդհանուր անասնապահության մեջ: Մի քանի ռայոններում արդեն այժմ խիստ պակասել է կովերի ամբողջունը և զգալիորեն կըրճատվել է մատղաշների սատկումը:

Ստեփան ախտնապահության գործում յեղած ճեղքվածքից մենք դեռ դուրս չենք յեկել:

Մեր անասունների մթերատվությունը չարունակում է ուժեղ չափով հետ մնալ:

Անասնապահության բարձրացման խնդիրը — Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպությունների կարևորագույն խնդիրներից մեկն է:

Մենք պետք է ամենակարգ ժամանակի ընթացքում լուրջ վերելքի հասնենք անասնապահության գործում:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՎԻԱՑԻԱ

Յեթմի հարց ևս առաջադրում եմ — գյուղատնտեսական ավիացիայի հարցը: Գյուղատնտեսական ավիացիան մեր շինարարության ամենայն բնագավառում ճյուղերից մեկն է: 1931 թվին կազմակերպված լինելով՝ նա համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում կարողացել է մեծ աշխատանք կատարել:

Տարածությունների նկատմամբ պլանը 1932 թվին կատարված է 99 տոկոսով և 1933 թվին — 108,4 տոկոսով: Ընդամենը մշակման է յեղթարկված 460 հազար հեկտարից ավելի:

Անդրկովկասյան գյուղատնտեսական ավիացիան Անդրկովկասի գյուղատնտեսության մեջ սովորականներ գործադրելու տնտեսական շահավետությունն է ապացուցել:

Գյուղատնտեսական ավիացիան աշխատանքի լավ արինակներ է տվել և վարակական ու բանական ցուցանիշներով Միության մեջ առաջին տեղն է գրավել:

Նրա առաջ խոշոր խնդիրներ են դրված, վերոնց նա ավելի մեծ հաջողությամբ կկատարի, վերջան ավելի շուտ մենք վերջ կտանք բազմաթիվ գյուղատնտեսական կազմակերպությունների կողմից գյուղատնտեսություն մեջ սովորեցնելու աշխատանքի թերադնահատմանը:

ԶՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ամենակարևոր խնդիրը, վերից շատ բանով կախված է Անդրկովկասի գյուղատնտեսության վերակառուցման հաջողությունը — ջրային տնտեսության վնասված վերակառուցումն է հանդիսանում:

Անդրկովկասյան կուսակցական կազմակերպություններն այդ խնդիրը լուծելու

աստիարիզում զգալի հաջողությունների յեն հասել—հաջվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ջրովի ցանքսի տարածությունն Անդրկովկասում ավելացել է 230.543 հեկտարով, հասնելով 1934 թվի սկզբին 1,484,274 հեկտարի: Հաջվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ջրատնտեսական շինարարության հիմնական ուղիերը են յեղել — Ադրբեյջանում — Ուրջունիկիձեյի անվան ջրանցքը (33 հազար հեկտար), Մուղանի տափաստանի վոռոգումը և մերձքուրյան դոտու մեխանիկական վոռոգումը (60 հազար հեկտար):

Վրաստանում — Կոլխիդայի հարթության չորացումը (213 հազար հեկտարից արդեն 12 հազար հեկտար յուրացված է): Ալազան — (44 հազար հեկտարից 26 հազար հեկտար յուրացված է): Տիրիադնի — 14 հազար հեկտար: Հայաստանում Ղուբը (50 հազար հեկտար), Փոքր Սարգարաբատը և ուրիշները: Մեծ աշխատանք է կատարված նաև վոռոգման հին ցանցի վերակառուցման և կարգի բերելու ուղղությամբ 80 հազարից ավելի հեկտար տարածությամբ:

1933 թվին մենք կարողացել ենք կանոնավորել վոռոգման ցանցի ճիշտ չահագործումն ու ռացիոնալ ջրոգտագործումը:

Զնայած ջրտնտեսական աշխատանքի աստիարիզում ունեցած այդ հաջողություն-

ներին, այնուամենայնիվ դեռևս եյական քերություններ կան. —

Առաջին՝ խոշոր ուղիերների շինարարության պլանների զգալի կերպով թերակատարումը, վոր բացատրվում է բանուծի ճիշտ կազմակերպման, այդ ուժը շինարարության ամրացնելու, տեղական շինանյութերն ոգտագործելու անկարողությունը և այլն:

Յերկրորդ՝ ռացիոնալ ջրոգտագործման աշխատանքի չհարթված լինելը, ջրվորների աշխատանքի հսկողության և հրահանգավորման բացակայությունը: Վերջապես, ջրային տնտեսության սուր հարցը չարունակում է մնալ կադրերի հարցը, առանձնապես դա վերաբերում է Ադրբեյջանի ռացիոններին:

Անհրաժեշտ է, վոր կուսակցական, խորհրդային և տնտեսական կազմակերպությունները 1934 թվին խոշոր ջրտնտեսական շինարարության աշխատանքներում խիստ բեկումն ապահովեն, հատուկ ուշադրություն դարձնելով մեխանիկական սարքավորումների առավելագույն ոգտագործմանն ու բանվորական ուժի միշտ կազմակերպմանը:

Աշխատանքն այն հաջվով պիտի կազմակերպվի, վոր առաջիկա յերկու յերեք

տարվա ընթացքում բոլոր անհրաժեշտ նյութերը պատրաստվեն Անդրկովկասյան Փեղերացիայի ջրային ռեսուրսների ողջագործման ընդհանուր կոմպլեկսային սխեմա կազմելու համար:

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՂԵՂ ՌԻՆԵՑԱԾ ՊԱՐՏԱԿԱՌՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ

Կոլտնտեսական կարգերի հաղթանակը գյուղում և Անդրկովկասում գյուղատնտեսության առանձին ճյուղերի դարձաց մահ, մեջ ունեցած հաջողությունները պայմանավորել են Անդրկովկասի կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսականների և մենատնտեսների կողմից իրենց պարտավորությունների հաջող կատարումը:

Հացահանձնման պլանը ԱՍՖՈՀ բոլոր հանրապետությունների կողմից կատարված է ժամկետից առաջ. մինչև 1933 թվի սեպտեմբերի 10-ը:

Բամբակի պլանը — ԱՍՖՈՀ-ում 1933 թվին միջերված է 147,477 տոնն մինչև 1934 թվի հունվարի 12-ը, կամ պլանի 100.1 տոկոսը, այդ թվում խորհրդային Ադրբեջանում — 129,491 տոնն կամ պլանի 101.4 տոկոսը: Շեգիպիտական բամբակը միջերված է 102,6 տոկոսով:

Թեյը — միջերված է 3,165 հազար կիլոգրամ կանաչ տերեփներ կամ 105.5 տոկոս: Ծխախոտը — ձխախոտի միջերման պլանն Ադրբեջանում կատարված է ժամկետից առաջ, Վրաստանում, առանց Արևելիցայի կատարված է 105.6 տոկոսով, Հայաստանում մինչև հունվարի 10-ը կատարված է հարյուր տոկոսով, Աբխազիայում կատարված է մինչև հունվարի 10-ը 39.5 տոկոսով, վոր համարյա յերկու անգամ ավելի յե մինչև հունվարի տասի պլանից: Պլանի կատարումը ժամկետին ապահովված է:

Մանդարին — միջերված է 83,240,000 հատ, 75 միլիոն հատ ավելացված պլանի հանդեպ՝ կամ պլանի 111 տոկոսը:

Պտուղները — միջերված է 106,2 տոկոս:

Չալքուկ — մինչև հունվարի տասը — 98.8 տոկոս: (Ընկ. Բագիրով. — արդեն կատարել ենք):

Ընկ. Բերիա. — Ահա Բագիրովը առում է — կատարել ենք: Նշանակում է շատ լավ է:

Կաթնամթերքներ — 109.0 տոկոսով:

Կաշու հումույթ — խոշոր կաշվի հումույթի միջերումները ԱՍՖՈՀ-ում կատարված է 108.7 տոկոսով, խի մանր կաշվի հումույթը — 110.2 տոկոսով:

Տեխնիկական խաղաղի միջնորդը — 105,1 տոկոսով:

Այսպիսով 1933 թվին Անդրկովկասում համարյա բոլոր գյուղատնտեսական մթերքների մթերումների պլանը կատարված և գերակատարված է: Այդ հաջողություններին, անպայման նպաստել է այն հանգամանքը, վոր պետությունը պայմանագրեր-վողների հանդեպ ունեցած պարտավորու-թյունները կատրել է նույնպես ճշտապա-հությամբ և ժամկետին:

ԱՍԽՖԿ ԳՅՈՒՂԱ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱԴՐԵՐԸ

Յես արդեն ասել եմ, թե 1932-33 թ. ընթացքում գյուղում մշտական աշխատանքի յեմ ուղարկված 12 հազար մարդ, վորից գյուղատնտեսության մասնագետներ 3.000 հոգի: ՄՏԿայանների կադրե-րը ստուգված և ամրապնդված են:

Քաղաքայինների հետ միասին տարված աշխատանքով ՄՏԿ վճարակալներն մաքուր-վեցին դասակարգայնորեն խորթ և քրեյա-կան տարրերից, հեռացվեցին իրենց կոչ-մանը համապատասխանող աշխատողները:

«Հնգյակներին» և «քսանյակներին» վե-րանայման հետեվանքով Անդրկովկասի բո-լոր ռայոններից հանվեցին 284 հոգի:

Վերջին յերկու տարիների ընթացքում

Հողժողովման և հորհունոթողման լի ագարության սխառմում աշխատող գյու-ղատնտեսական մասնագետների թիվը անել է մինչև 4.248-ի, վորից բարձրագույն վորակ ունեցողները կազմում են 880 հոգի: Զգալիորեն անել է անմիջապես գյուղատը-տեսական արտադրության մեջ աշխատող մասնագետների տեսակարար կշիռը:

1931 թ. մինչև 1933 թվը դուր-տնտեսական ԲՈՒՀ-երից և տեխնիկոմ-ներից բաց են թողնված բարձրագույն վո-րակ ունեցող 2375 աշխատողներ և 6943 միջին վորակի աշխատողներ:

Բացի դրանից պատրաստված են մոտ 105 հազար մասսայական վորակի աշխա-տողներ՝ բրիգադիւրներ, կոլտնտեսադա-ներ, տրակտորիստներ, հաշվապահներ և այլն:

Ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր չնա-յած այս քանակական ցուցանիշներին, ՄՏԿ-ները, խորհունոթություններն ու կոլ-տնտեսությունները դեռևս լիովին ապա-հովված չեն մասսայական վորակի կադրե-րով: Նախապատրաստումը անցել է վերին աստիճանի կարճատև կուրսերի, յերեքից մինչև յերեսուն ու տեվող կուրսերի մի-ջոցով:

Կուրսանտներին ընտրությունը վոչ միշտ է բավարար յեղել:

Կուրսերը հաճախ լինում են ապահովված
չեն յեղել համապատասխան ծրագրերով,
դրենական պիտույքներով, կամ զաստու-
ական կազմով:

Դեռ պահանջվում է տասնյակ հազա-
րավոր մարդ:

1934 թվին մասսայական վորակի կադ-
րեր պատրաստելու պլանով նախատեսված
է ընդգրկել 68 հազար հոգի:

Կուսկազմակերպությունների, ՄՏԿ և
խորհրդատեսությունների քաղաքականների
կողմից կադրերի պատրաստման և վերո-
հիշյալ թերությունները վերացնելու ու
1934 թվին պատրաստված կադրերը աշխա-
տանքում ամրացնելու հարցերի նկատմամբ
լուրջ ուշադրության պահանջներում —
կուտնտեսությունները, ՄՏԿ-ները և խորհ-
րատեսությունները հիմնականում ապա-
հովված կլինեն վորակի կադրերով:

1934 ԹՎԻ ԳԱՐՆԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՈՒՄԱԿԱՆ ԿԱՍՊԱՆԻԱՅԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1934 թվի դարձան գյուղատնտեսական
կամպանիան ամբողջ պետք է ամրապնդել
Անդրկովկասի գյուղատնտեսության մեջ
1933 թվին ձեռք բերված հաջողություննե-
րը:

Ամենակարգ ժամանակամիջոցում ան-
հրաժեշտ է.

1) Գարնանացանի պլանը հասցնել մին-
չեվ ռայոնները, կուտնտեսությունները և
մենատնտեսությունները:

2) Կազմել տեղերում կուտնտեսու-
թյունների արտադրական պլաններն ու բը-
րեղագրիչներին տրվող առաջադրություննե-
րը:

3) Մի անգամ յեվս վերանայել բրե-
զադները, ամրապնդել բրեզադների ու-
ղակները, և աջակցիչները գլխավորել լա-
վազման արտադրողներ — բրեզադիչնե-
րով:

4) Ուշադրությունը պետք է կենտրո-
նացնել կարճ ժամանակում տրակտորների
ու գյուղատնտեսական ինվենտարի ձմառա-
յին նորոգման վորակի վրա, պատրաստել
բանոց անասունները և կուտնտեսություն-
ներում առանձնացնել կերային ֆոնդերը:

5) Մաքրել և ախտահանել սերմացուն:

6) Առանց վորյեյի հապաղման պետք
է մինչև ռայոնները և կուտնտեսություն-
ները հասցնել վնասատուների դեմ պայքա-
րելու անհրաժեշտ ապարատուրան և թույ-
ները:

1934 թվի գարնան գյուղատնտեսակա-
ն կամպանիայի խնդիրների հաջող կենսա-
գործումը կարող է ապահովել միայն Ան-
դրկովկասյան կազմակերպությունների

դասակարգային մարտունակության և ըգ-
գոնության հետագա բարձրացմամբ՝ կու-
լակի և նրա ագեմտության մեկգործունե-
րի և վարժարանների դեմ մղվող պայքա-
րում:

Լալյն ծավալված կուսմասսայական յեվ
կազմակերպչական աշխատանքի հիման
վրա, ապահովելով աշխատանքի յուրա-
քանչյուր տեղամասն գործառնական ղեկա-
վարությամբ, կուսկազմակերպությունները
պետք է հասնեն զարնահացանի անպայման
կատարմանը, հատկապես նրա վորակական
ցուցանիշների կատարմանը:

* * *

Ուրեմն այդպես ընկերներ, Անդրկով-
կասի գյուղատնտեսության զարգաց-
ման գործում վերջին յերկու տարվա յեվ
հատկապես 1933 թվի ընթացքում, ինչպես
վերել ասվածն է ապացուցում — ձեռք
են բերված անվիճելի նվաճումներ:

1934 թվին մենք ավելի մեծ նվաճում-
ներ պետք է ձեռք բերենք — գյուղատնտե-
սության սոցիալիստական վերակառուցման
գործում:

1934 թվի կարեվորագույն խնդիր-
ներն են. —

1) Ցանել 1,413,800 հեկտար տարա-
ծություն, վորից 216,150 հեկտար բամ-
բակ, 935,550 հեկտար հացահատիկ և 264

հազար հեկտար ուրիշ կուլտուրաներ:

2) 500 հեկտար ցիտրուսային բույսեր,
1295 հեկտար թեյ, 3,180 հեկտար մրգեղե-
նի ծառեր:

3) 1934 թվի ընթացքում յուրացնել
նախատեսված 188,5 միլիոն ուղբլի կա-
պիտալ ներդրում գյուղատնտեսության
մեջ:

4) Հատուկ ուշադրություն դարձնել
սոցիալիստական ամսանապահության զար-
գացման ու վերելքին:

5) Լալագույն ագրո — տեխնիկական
կադրերը գրասենյակներից տեղափոխել
խորտնտեսությունները, Մ. Տ. Կ. —ները և
կոլտնտեսությունները ամառի ջանքեր գյու-
ղատնտեսության մեջ աշխատելու համար:

6) Կոլտնտեսություններում, ՄՏԿ-ներ-
ում և խորհրտնտեսություններում, գյու-
ղատնտեսության մեջ առաջավոր ագրոգո-
տեխնիկական յուրացնելու նպատակով՝ բարձ-
րացնել սոցիալիստական մրցության գոր-
ծը:

7) Շարունակել կոլտնտեսությունները
մաքրել կուլակային և խորթ տարրերից:
Յուրաքանչյուր կոլտնտեսությունում ընա-
րել բուլճեվիկյան ղեկավար կադրեր: Կոլ-
տնտեսություններում, խորհրտնտեսություն
ներում և ՄՏ կայաններում սահմանել ա-
մուր արտադրական կարգապահություն և

մեծ ուշադրութիւն դարձնել մենատնտես-
տին՝ վազմա կոլտնտեսականին, սոմեն
կերպ ոգնելով նրան կոլտնտեսութիւն
մտնել:

8) Բարձրացնել կուսակցական կազմա-
կերպութիւնները, կոլտնտեսականների ու
մենատնտեսաների հեղափոխական զգոնու-
թիւնը պրոլետարական դիկտատուրայի
թշնամիները, կուլակները, մուսավաթիստ-
ների, դաշնակների, մենչեւիկների և նը-
րանց ազենտուրայի ու աջակիցների դեմ,
մերկացնելով նրանց և նրանց խարդախանք
ները և դատաւարակելով կոլտնտեսական
մասսաներին սոցիալիզմի վուզով:

Այդ ժամանակ մեմֆ 1934 թիվը կավար-
տեմֆ ավելի մեծ նվաճումներով, քան ու-
նեցել եմֆ 1933 թվին:

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ

Յերկրի արտադրողական ուժերի աճու-
մը հսկայական խնդիրներ է դնում Անդրը-
կովկասյան Ֆեդերացիայի տրանսպորտա-
յին ցանցի առաջ:

Դեռ Համկոմկուսի (բ) 16-րդ համա-
գումարում արած իր գեկուցման մեջ ընկ-
ՍՏԱԼԻՆԸ ընդգծելով տրանսպորտի խոշո-
րագույն նշանակութիւնը վոչ միայն ժո-
ղովրդական տնտեսության համար, այլև
յերկրի պաշտպանունակութիւնն ամրա-
պնդելու համար, մատնանշել է, վար կու-
սակցության խնդիրն է «վերջապես բոլշե-
վիկորեն կաշել տրանսպորտի գործին յեվ
ստաջ շարժել նրան»:

Ինչ հանրադոմարներով ենք մենք դա-
լիս մեր համադոմարին տրանսպորտային
տնտեսութեան բնադաւառում:

Անդրկովկասյան յերկաթուղու բեռնա-
յին շրջանառութիւնն ավելացել է մոտ
200 հազար տոննով 1930 թվի համեմատու-
թեամբ: Ուղեւորների փոխադրութիւնը —
1930 թվին փոխադրւած է 17,3 միլիոն ու-
ղեւոր, իսկ 1933 թվին 26 միլիոն ուղե-
ւոր:

Ապրանքային պարկի վազոնի շրջանա-
սովթյունն իջել է որական 7,22-ից մինչև
6,77-ը: Յիստերնների շրջանասովթյունը
որական 8,43-ից իջել է մինչև 7,65-ի:

Ապրանքային պարկի վազոնի միջին
որական վազքը ավելացել է 14 կիլոմետ-
րով: Յիստերնները միջին որական վազքն
ավելացել է 8 կիլոմետրով:

1933 թվին պլանից 8 տոկոսով ավելի
յե չպալ փոխվել:

Վերջին ժամանակներս վերոջ չափով
պակասել է նորոգման յենթակա չողեկառ-
քերի տոկոսը, վերոնք վերջին յերեք տա-
րիների ընթացքում կայունացել են 21-22
տոկոս մակարդակի վրա:

Ելեքտրականացվել է Սուրամի բեռ-
նանցքը, վերը 30 տոկոսով ավելացրել է չո-
ղեկառքերի շարժման արագությունը, 43
տոկոսով բաց թողնելու է 92,5 տոկոս փո-
խադրելու կարողությունը, իսկ փոխադ-
րությունների ինքնարժեքը իջեցրել է 30
տոկոսով:

Նոր յերկաթուղային շինարարություն
մյուս հիմնական աշխատանքներից հիշա-
տակենք. Ախալ-Սենակի-Ունեմչերի (80 կի-
լոմետր), Թբիլիսի-Ունեմչերի (27 կիլո-
մետր), Ալյաթ-Մինջեվանի (283 կիլո-
մետր), Մինջեվան-Ղափան (39 կիլոմետր)
իսկ ընդամենը Անդրկովկասում — 444 կի-

լոմետր, այս թվից Ադրբեյջանում 318 կի-
լոմետր և Վրաստանում 113 կիլոմետր:

Աղստաֆա — Նավթլուղ տեղամասում
ավտոբուկացում է անցկացված 82 կիլո-
մետրի վրա:

Սակայն Անդրկովկասյան յերկաթու-
ղու աշխատանքում դեռ կան խոշոր թերու-
թյուններ:

Ապրանքային պարկի, ցիտոներների
տոնետրական արագություն վազոնների շըր-
ջանասովթյան նորմաները չեն կատար-
վում, ղուղերթը լրիվ դեռ չի կիրառվում,
դեռ մեծ չափով ալրվում են բուքսերը,
ճանապարհի հիմնական նորոգումը կատար-
ված է միայն 87 տոկոսով, պլանային աշ-
խատանքները — 80 տոկոսով:

Դեռ բախականաչափ չեն յուրացված
ելեքտրաքարչի հսկայական տնտեսական ա-
ռավելությունները: Յերթեկուսթյան ժա-
մացուցակով գնում են միայն չողեկառքե-
րի 46 տոկոսը:

Դրա հետեվանիով բեռնաշրջանառու-
թյան անման տեմպերը հետ են մնում ժող-
տնտեսության տեմպերից:

Այսպես, հնգամյակի ընթացքում (1929
մինչև 1933 թվը) նավթի արտադրությու-
նը ավելացել է մինչև 142 տոկոս, նավթի
փոխադրությունը մինչև 121,6 տոկոս,
քարածուխի արտադրությունը — 256,9

տոկոսով, իսկ նրա փոխադրությունը — 219,4 տոկոսով:

Անդրկովկասյան յերկաթուղին վորոչ չափով սահմանափակում է Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի ժողովրդական տնտեսության զարգացումը:

Հիմնական պատճառները կայանում են նրանում, վոր՝

1. Յերկաթուղին չի վերակառուցել իր աշխատանքները Համկոմկուսի(բ) Կենտկոմի և խորհրդային Միության ժողովրդական տնտեսության մասին կայացրած վորոշումների համապատասխան:

2. Աշխատանքի գրասենյակային բյուրոկրատական մեթոդները դեռ չեն վերացված:

3. Վարչական ապարատներից մասնագետներին արտադրություն (յերկաթուղագիծ) փոխադրելը բավարար չափով չի կատարված:

4. Իսկական պայքար չի ծավալվել խիստ կարգապահության համար:

Նավթի փոխադրման պլանի պարբերական տապալման պատճառները հանդիսացել են նավթի լեցման վատ կազմակերպումը ու ցիստերնների խայտառակ շրջանառությունը: Ցիստերնները լեցնելու համար ժամանակին չեն բերվում և վատ են նո-

րոգված: Լեցման պրոցեսը ռացիոնալիզացիայի չի յենթարկված:

Վերջապես Անդրկովկասյան յերկաթուղու հետ մնալը ժողովրդական տնտեսության անումից առաջացել է նրա տեխնիկային անբավարար զինվածությունից:

Վերջին ժամանակներս քաղաքիկները կազմակերպումը, դիրեկցիայի վերակառուցումը և աշխատավարձի վերակառուցումը Համկոմկուսի(բ) Կենտկոմի և խորհրդային Միության ժողովրդական տնտեսության Սիստեմի 8-ի վորոշման հիման վրա, մի շարք մասնագետների գրասենյակներից արտադրություն (յերկաթուղագիծ) փոխադրելը տեղաշարժ են առաջացրել Անդրկովկասյան յերկաթուղու աշխատանքի մեջ: Խնդիրը կայանում է նրանում, վոր հետագա աշխատանքով ամենակարճ ժամկետներում լուրջ վերելքի հասնենք մեր յերկաթուղային տնտեսության մեջ:

Այստեղ ամենագլխավորն է՝ վնասակարեմն բարձրացնել կարգապահությունը և ամուր հարվածել քափքփվածությանն ու անփութությանը:

Պետք է խիստ կարգապահություն ըստեղծել վերելք - ներքև: Այլապես մենք չենք կարող կանոնավորել փոխադրությունները:

Համկոմկուսի (բ) կենտկոմի. հորհրդ դային Միության ժողովխորհի առաջ մեր միջնորդությամբ ընթացիկ տարում 70 մի լիոն ուրբի յե հատկացված Անդրկովկասյան յերկաթուղու հիմնական կառուցվածք ների արմատական վերաշինման համար:

1934 թվին մեր առաջ իրենց կարևորությամբ ու ծավալով հսկայական խնդիրներ են դրված. 1. Բազմի և Փոթիի հանգույցների վերակառուցումը, 2. Բազմի և Թիֆլիսի միջև մասնավորապես Հաջի կարուլ — Յեվլախ մի շարք տեղամասերում յերկրորդ գծի կառուցումը, Թիֆլիս-Սալուրի տեղամասի ելեքարիֆիկացիան, 3. Ավտոբուսկացման աշխատանքները. 4. Սև ծովյան յերկաթուղու կառուցման շարունակությունը և այլն:

1934 թիվը յերկաթուղուն մեծ պահանջներ կառավարի, մանավանդ նալթա փոխադրումների գծով: Ժամանակին փոխադրել սահմանված քանակությամբ նավթ և ուրիշ բեռներ — դա մեր խնդիրն է, վոր յերկաթուղին պետք է կատարի ինչ ել վոր ինի:

ԱՆՈՒՆՍ ԶԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐ

Ահող ժողովրդական տնտեսությունը անուելս ճանապարհների ավելի մեծ պահանջ է դնում:

ԱՍՅԽՀ անուելս ճանապարհների ընդհանուր տարածությունը աճում է. 1933 թվի վերջին նա հասել էր 28.954 կիլոմետրի (1931 թվի 25.014 կիլոմետրի դեմաց), բայց ամբողջ ճանապարհային ցանցում խիճով ծածկված ճանապարհները կազմում են միայն 8,865 կիլոմետր:

Նոր ճանապարհների շինարարության և նորոգման գործում մեծ դեր է խաղում տեղական բնակչության աշխատանքային մասնակցությունը: 1933 թվին բնակչության աշխատանքային մասնակցությամբ ճանապարհային աշխատանքներ են կատարվել 19.527.000 ուրբու:

Սակայն անուելս տրանսպորտն այնուամենայնիվ հանդիսանում է հետամնաց տեղամաս ու անբավարար է սպասարկում ժողովրդական տնտեսությանը: Ժանապարհների մեծ մասը պետքական է միայն սայլային տրանսպորտի համար: Մենք, բացառությամբ Հայաստանի, ճանապարհներով քիչ ենք զբաղվել:

Դրա համար ճանապարհների զգալի մասի շահագործման վորակը գտնվում է միանգամայն ցածր մակարդակի վրա: Շինարարությունը մինչև վերջին ժամանակներս անպլանային բնույթ ուներ: Շինարարության պլանները չէին կատարվում:

ձանապարհային աշխատանքների մեքենա-
յացումը թույլ է :

Միութենական և տեղական բյուջենե-
րով 1933 թվի հատկացումները լրիվ չեն
յուրացված : Այսպես՝ Ադրճանուրանսը 11
ամսվա ընթացքում յուրացրել է Ադրբեջա
նին հատկացրած գումարների միայն 70
տոկոսը :

Մի շարք ռազմակազմում (Դիլիջանի,
Կադրեկի և այլն) բնակչության աշխ. մաս
նակցութեանն ուշադրություն չի դարձ-
վում :

Մենք պետք է՝

1. Ամբողջովին յուրացնենք հետզհետե
աճող կապիտալ ներդրումները (1934 թվին
դրանք հասնում են 32 միլիոն ռուբլու) :

2. Ավելի նպատակահարմար ոգտադոր
ծենք այն լրացուցիչ աչքի ընկնող գումար
ները, վոր ստանում է ձանապարհային չի
նարարությունը տեղական բնակչության
աշխատանակցությունից :

3. Մեխանիզացիայի յենթարկենք ճա-
նապարհային աշխատանքը : Բարձրացնենք
ավտոտրանսպորտի տեսակարար կշիռը մեր
տրանսպորտային սխսեմում :

ձանապարհները — մեր սոցիալիստա-
կան շինարարության աշխատանքի կարևո
րագույն տեղամասն են և նրանց պետք է
մաքսիմում ուշադրություն դարձվի : Այս

լուսկա բեռները, մանավանդ գյուղատըն-
տեսական բեռները, կմնան ռազմակազմի խոր
քերում ընկած թուանց փոխադրության :

ԿԱՍՊԻՑ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԿԱՏՈՐՄ

Խոսելով նավթի մասին, յես արդեն
նշել եմ, թե ինչպիսի կարևոր նշանակու-
թյուն ունի Կասպարը նավթափոխադրման
ասպարիզում :

Բագվից փոխադրվող նավթամթերենե
րի յերկու յերրորդականը ընկնում է նրա
վրա :

1933 թվին Կասպարի փոխադրումների
ընդհանուր մասսայում նավթաբեռների տե
սակարար կշիռը հավասար է յեղել 90 տո-
կոսի :

Նավթահանման աճի համաձայն Կաս-
պարի նավթափոխադրման չափը տարեց-
տարի աճում է :

1933 թվի նավթափոխադրման տարեկան
պլանը կատարվել է 100,2 տոկոսով :

1934 թվին Կասպարի նավթափոխադրը
ման պլանը զգալիորեն ավելանում է՝ հաս
նելով 12.336.000 տոննի :

Կասպարի փոխադրությունների չափե
րը հետզհետե աճում են, մինչդեռ ունեցած
նավերը և նրանց դրությունը չեն ապահո

վում փոխադրումների կատարումը: Նախ
ընտանիք մաշված են, չատ նախերի կաթ
սանեք իրենց ժամկետն անց են կացրել և
այլն:

Կապարի հարցը Համկոմկոմի (բ)
Անդրյեյկովի կողմից դրվել է Համկոմկո-
մի (բ) Կենտկոմի առաջ:

Դրա հետևանքով միջոցներ են ձեռք
առնվել, վորոնց մասին յես արդեն ասա-
ցի, — նախերի կառուցման ավարտումը, նր
բանց նյութեր և սարքավորումներ մատա-
կարարելը, ընկ. Զոֆի նշանակումը և
այլն:

Նավթափոխադրման պլանը 1934 թվին
պետք է կատարվի:

Կ Ա Պ

Վերջին տարիներս կապի գործն Անդր
կովկասում վորոչ նվաճումներ ունի:

Կապի միջոցների արժեքը 1931 թվի
17.681.000 ուրբուլց հասել է 1933 թվին
36 միլիոն ուրբուլ:

Ռադիոհաղորդիչների թիվը 7-ից ու-
ճել է 20-ի:

Բազմում հեռախոսային ավտոմատ կա-
յան է կառուցվել և մոտ ժամանակներս
այդպիսի մի կայան էլ գործի յե գցվելու
թիֆլիսում:

Սակայն կապի տնտեսությունը մի
շարք խոշոր քերություններ ունի և զգա-
լիորեն հետ է մնում ժողովրդական տնտե-
սության ու աշխատավոր մասսաների ա-
նող պահանջներից:

Փոստային կապի աշխատանքների վո-
րակը չի կարող բավարար ցանաչվել:

Մի շարք ուսուցիչներում (Ձաքնթալա-
յի, Ղազարի և Լանչուտի) չարաթներով
փոստը չեն փոխադրում. 1933 թվի միայն
առաջին կիսամյակում 19 հազար բողոք է
յեղել թղթակցությունները չհասցնելու վի-

րաբերդյալ, իսկ դեռ վո՞րքան տուժողներ
եւ կան, վոր չեն բողոքել:

Այդ դեռ քիչ է. հաճախ են պատա-
հում գողութեան և վատնումների դեպքե-
րը: Բաւական է ասել, վոր 1933 թվի 10
ամսվա ընթացքում գողութեանները յեւ
վատնումների գումարը 500 հազար ուր-
ւաց ամէլի յէ:

Կապի որգանները պետք է վնասկանո
րեն և արագ կերպով վերակառուցվեն. ու-
ժեղ քափով բարձրացնեն աշխատանքի վո-
րակը և մինչև վերջ տանեն ապարատի գը-
տումը խորք ու հանցագործ տարբերից:

Ռայոնները, դյուղերը և քաղբաժիննե-
րը ամենակարճ ժամկետում պետք է լիո-
վին, նորմալ և առանց ընդհատումների ա-
պահովվեն փոստով, հեռադրով և հեռախո-
սային կապով:

Ներկայումս կապի ղեկավարութեանը
փոխյաժ է: Մենք այնտեղ դրել ենք բազ-
մեցիներին ծանոթ ընկ. Գաբեր-Կորնին և
կարծում ենք, վոր կապի դործը վերջապես
կկանոնավորվի: Կապին ուժեղ ոգնութեան
պետք է ցույց տան կուսակցական կազմա-
կերպութեանները, վարովիեռև առանց այդ
աջակցութեան, իհարկե, վոչ վոք, անգամ
ամենալավագույն աշխատողը, կապի գոր-
ծում վոչինչ չի կարող անել:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ-ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՊՐԱՆՔԱԾՐՋԱՆԱ- ՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արդյունաբերութեան և գյուղա-
անտեսութեան բանվորների զգալի ա-
ճում. գործադրութեան լիակատար վե-
րացում, համարյա բոլոր ձեռնարկու-
թեաններում յոթ ժամյա բանվորական ու-
րա ամօցնելը, աշխատատեղերի բարձրացում,
սոցիալական ապահովագրման բյուջե-
յի ահաբեկ ընդլայնում, կոմունալ և բնա-
կարանային շինարարութեան զարգացում,
հասարակական անդի ձեռնարկութեաննե-
րի աճում. — այս ամենը վկայում են բան-
վորների և կոլտնտեսային մասսաների
նյութական բարեկեցութեան անչեղ բարձ-
րացումը:

Սակայն, չնայած այդ հարցերից յուրա
քանչյուրի կարևորութեանը, նրանց վրա
կանգ չեմ առնի, քանի վոր հանրապետա-

կան կուս. համագումարներում արդեն բերվել են թվական նյութեր յեվ փաստական տվյալներ, վորոնք պատկերացնում են Անդրկովկասի հանրապետութիւններին աշխատավոր մասսաներին նյութական — կենցաղային և կուլտուրական մակարդակի աճումը:

Յես, ուզում եմ համագումարի ուշագրտութիւնը կենտրոնացնել միայն հերկա մոմենտում մի ամենակարևոր հարցի — քաղաքի և գյուղի միջև յեղած ապրանքաշրջանառութիւն և նրա հետագա զարգացման խնդրի վրա:

Մեր կուսակցութիւնը հաշվետվական ժամանակաշրջանում մի անգամ չէ, վոր շամկովիւսի (բ) կենտկոմի պլենումի բանաձեւերում և հատուկ վարչումներում շեշտել են խորհրդային առևտրի զարգացման անհրաժեշտութիւնը և մի ամբողջ շարք գործնական ցուցմունքներ են տվել այդ ուղղությամբ աշխատանքը ծավալելու համար:

Սակայն այժմ, յերբ արդյունաբերութիւն և հիմնականում գյուղատնտեսութիւնն պրոբլեմն արդեն լուծված են, քաղաքի և գյուղի միջև ապրանքաշրջանառութիւնն ամեն կերպ ծավալման խնդիրն առանձնապէս այժմեական են դառնում:

Մեր կուսակցութիւնն առաջնորդ ընկ. ՍՍԱԼԻՆԸ վերջերս նոր ուժով սրել են այդ

խորցը, մեր ուշադրութիւնը գրավելով նրա վրա:

Վորն են վերջին տարիներն այդ ապրանքում կատարած մեր աշխատանքի հիմնական հանրագումարը:

Առաջին հնգամյակի հաշոյութիւնները, արդյուաբերութիւն, մասնավորապէս քեք-և և սննդի արդյուաբերութիւն արտադրանքի անումը, գյուղատնտեսութիւն կոլեկտիվացման անումը, քաղաքի և գյուղի միջև արտադրական կապի ամրապնդումը, և, այդ բոլորի հիման վրա, բանվորական ու կոլտնտեսական մասսաների բարեկեցութիւնն անումը — ապահովել են ապրանքաշրջանառութիւնն նյութական բազայի ընդլայնումը:

Մերողջ հատմամբների շրջանառութիւնը, վոր 1927-28 թիւին յեղել են 703 միլիոն ռուբլի, 1933-ին հասել են 2,200 միլիոն ռուբլու:

Ըստ վորում, յեթե 1928 թիւին սկզբին Անդրկովկասում մասնավոր առևտրականն ունեցել են 21 հազարից ավելի առևտրական կետեր, ապա 1933 թիւին մասնավոր առևտուրը համարյա ստացիոնար ցանց չուներ:

Սպառողական կոոպերացիայի — համայնացրած առևտրի այդ առաջատար ողակի շրջանառութիւնը 1933 թիւին հասել են

(1,100 միլիոն ուրբու (1928-29 թվի 546 միլիոն ուրբու գիմաց), իսկ նրա մանրավաճառքի ցանցը 3,700 կետից բարձրացել է 11,569 կետի:

Առևտրական ցանցի ծավալման հետ միասին՝ սպառողական կոոպերացիան ստեղծել է իր սեփական ոժանդակիչ ձեռնարկությունները, վորոնք մեծացրել են նրա պարենային առուարները. — կազմակերպված են քաղաքամերձ տնտեսություններ, կառուցված են բանջարապահատներ (Բազու, Թիֆլիս, Յերեվան և այլն), ստեղծված է սառցարանների ցանց (Փոթի, Յերեվան, Բազու և այլն), կառուցված են յերեք խոշոր հացադորձարաններ Թիֆլիսում, Բազուում, Յերևանում, ավարտվում է ելի յերկուսի կառուցումը Բազուում, մեկն էլ Թիֆլիսում:

Բավականաչափ աճել է ապրանքաշրջանառությունը պետառևտրի սխտեմում. — 1931 թվի 117 միլիոնից հասել է 452 միլիոն ուրբու 1933 թվին: Պետառևտրի ցանցը մեծացել է ավելի քան չորս անգամ (1931 թվի 940 կետից 1933 թվի հոկտեմբերի մեկին հասել է 3,800-ի):

Սակայն, սպառողական կոոպերացիայի և պետառևտրի աշխատանքում կան մի շարք ելական թերություններ. —

1. Ապրանքների շրջանառությունը դանդաղ է կատարվում. Զակասյուզի սխտե-

մում նա հասնում է 25 որվա, իսկ պետառևտրի սխտեմում — 24 որվա՝ նորմայի 21 որվա գիմաց: Դրա հետեվանքով պահեստներում ապրանքների մնացորդները սխտեմատիկորեն ավելի յեն լինում սահմանված չափերից:

2. Շրջանառության ծախսերն զգալի չափով դերադանցում են գոյություն ունեցող նորմաներից:

3. Աղմինխտրատիվ — վարչական ապարատը թանգ է նստում:

4. Լայազույն, փորձված աշխատողները նստած են գրասենյակներում, չեն ուղարկված պահեստները, բազաները և իստութներ:

5. Մինչև այժմ աշխատավարձի հալա սարանք գոյություն ունի, վոր էջեցնում է շահագրգռվածությունը աշխատանքի ցուցանիշները բարձալցնելու գործում: Դրա հետեվանքը՝ բանուժի ահագին հոսունությունն է:

6. Ստուգումը ցույց է տվել, վոր առևտրա — փոտարատիվային մագրերը մեծ չափով ազտոտված են դասակարգայնորեն խորթ տարրերով (10,8 տոկոս): Կուս. կոմյերիտական իայը բավարար չէ:

7. Վատնումների և գողությունների դեմ պայքարը բավականաչափ ծավալված չէ:

Թեև կուլ կոլտնտեսային առևտուրը համատարաբար լայնորեն զարգացել է, սակայն նա յեւ ունի մի շարք զգալի թերութիւններ. — կոլտնտեսական շուկաները քաղաքներում չեն ապահովում անհրաժեշտ շենքերով, անասունները կապելու տեղերով և այլն, շուկաների սանիտարական դրութիւնը չափազանց անբավարար է: Շուկաներում ապեկուլյացիա տեղի ունի մը թերքների «կոմիսյոն» վաճառքի անվան տակ և այլն:

Համկոմկուսի (բ) Անդրքերկումի բյուրոն 1933 թվի ոգոստոսի 15-ին մանրամասն է քննել և ապրանքաշրջանառութեան հարցը և մի շարք գործնական վարքչումներ և հանել՝ նրա հետագա ծախսման նկատմամբ:

Դրանից հետո վարք տեղաշարժեր կան, բայց դա քիչ է:

Թեթև և սննդի արդյունաբերութեան, լայնապատի առարկաների մեծացող արտադրութիւնը, քաղաքի և կոլտնտեսական դրուլի աշխատավորների նյութական բարեկեցութեան և կոլտնտեսական մակարդակի արագ աճման հետ միասին, սովետի ու ալիքի բարձր պահանջներ են ներկայացնում սպառողական աշխատանքի և պետական սիստեմի բոլոր ողակների աշխատանքի վորակի նկատմամբ:

Մեր անհետաձգելի խնդիրներն են. —
1. Լիովին վերացնել սպառողական աշխատանքի և պետական ապահովման տարբերակները և պետական ապահովման կուտակումը:

2. Իջեցնել շրջանառութեան ծախսերը և հասցնել սահմանված չափերին:

3. Լավագոյն աշխատողներին ուղարկել պահեստներն ու խանութները, վերջ տալ աշխատավարձի հավասարանքին, մինչև վերջ հասցնել անխնա պայքարը վատ նուսնների ու գողութիւնների դեմ:

4. Ապրանքատար ցանցը ամրացնել ամրակուռ և ստուգված կազմերով:

Ապրանքաշրջանառութեան ծախսման, աշխատանքի վորակի բարձրացման հարցերը այդ ասպարիզում պետք է մեր կուսակցական կազմակերպութիւնների ուղարկութեան կենտրոնում լինեն:

Կոոպերացիայում և պետականում աշխատելը — դա կարևորագոյն, ամենապատասխանատու և մարտական տեղամասում տարվող աշխատանքն է և մենք այստեղ ևս պետք է կովենք համառոտ, բոլորակողմնաբան:

Ընկ. ՍՏԱԼԻՆԸ մատնանշել է, վոր ապրանքաշրջանառութեան հարցերի լուծումն այնքան էլ հեշտ չէ, բայց ավելի հեշտ է այն հարցերից, վոր արդեն լուծված են

և վստահություն ե հայտնել, վար խոր-
հուրդների յերկիրը այդ հարցերը կլուծի:

Այստեղ, Անդրկովկասի կոմունիստա-
կան կադմակերպությունների համագումար-
ում, մենք պետք ե խոստանանք մեր կու-
սակցության առաջնորդին, վոր մեր հետա-
դա աշխատանքով մենք կապահովենք այդ
հարցերի հաջող լուծումը նաև աշխատան-
քի այդ տեղամասում:

ՍԶԳՍՅԻՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ԾԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր հաջողությունները Անդրֆեդերա-
ցիայի ինդուստրացման, կուլտեսուլթյուն
ների կադմակերպչա - տնտեսական ամբա-
ստանդման գործում, Անդրկովկասի աշխատա-
վորների նյութական բարեկեցության ան-
ընդհատ աճումը, այդ բոլորը պայմանա-
վորել են Անդրֆեդերացիայի հանրապետու-
թյունների ազդային - կուլտուրական շի-
նարարության վերելքը, - ձեվով ազդա-
յին, բովանդակությամբ սոցիալիստական
կուլտուրայի հսկայական զարգացումը:

ՏԱՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴԴՐՈՑ

Մենք 1933 թվին հիմնականում ավար-
տել ենք բնդհանուր տարրական ուսման
գործն Անդրֆեդերացիայի բոլոր հանրա-
պետություններում:

Առաջին հաղամյակի սկզբին (1928-29
թվին) մենք դպրոցներում բնդունել ենք

565,244 յերեխա, իսկ 1933 թվին՝
1,291,222:

Դյուղի տարրական և միջնակարգ դպրոցներում սովորողների թիվն առաջին հընգամյակում աճել է 242,9 տոկոսով:

ԱնդրՖեդերացիայում մեծ նշանակություն ունի աղջիկներին (մանավանդ թրքուհիներին) դպրոց գրավելու հարցը: 1928 թվից մինչև 33 թիվը սովորող աղջիկների թիվը 191,158 հոգուց հասել է 451,470-ի:

Այս տարի զգալի հաջողություններ ենք ունեցել կայուն դասադրեր ստեղծելու մասին Համկոմկուսի (բ) կենտկոմի վորոշումը իրացնելու գործում, ճիշտ է, այդ դասադրերը հրատարակելիս ունեցել ենք առանձին սխալներ, վորոնց մասին այստեղ չեմ խոսի:

Վերջին տարիներս զգալի կերպով բարելավվել է ուսուցչության նյութական դրությունը (աշխատավարձի աճում, մատակարարում), սակայն տեղական կուսակցական ու խորհրդային կադմակերպությունների կողմից ցույց տրված ուղադրությունը դեպի ուսուցչությունը միանգամայն անբավարար է: Անհրաժեշտ է վճռականորեն բարելավել դպրոցի կուսակցականությունը: Մեր կուսակցական կադմակերպությունները պետք է դպրոցը մույնպես կոմկրեստ ու գործնականորեն դեկավարեն, ինչ-

պես վոր այդ բանը նրանք իրականացնում են սոցիալիստական շինարարության գաղափարի տնտեսական տեղամասերում:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԴՊՐՈՑ

Անդրկովկասում պակաս հաջողություններ չենք ունեցել բարձրագույն կրթության զարգացման գործում: Այն յերկրում, վոր տեղ մինչև հեղափոխությունը բարձրագույն դպրոց չի յեղել, բացառությամբ կանանց մասնավոր կուրսերի (Թիֆլիս), 1933 թվին 45 բարձրագույն տեխնիկական դյուղատնտեսական, բժշկական ու մաթկավարժական ուսումնական հաստատություններ են ստեղծվել՝ 31,225 ուսանողներով, վորոնց 15 տոկոսը բանվորներ են:

Մենք մեծ աշխատանք ենք տարել բարձրագույն դպրոցի մասին ԽՍՀՄ կենտգործկոմի 1932 թվի սեպտեմբերի 19-ի վորոշումը իրականացնելու գործում, վորի հետևանքով նկատելի կերպով բարձրացել է դպրոցական աշխատանքի վորակը:

Կուսակցության Անդրյերկոմն ուղղել է հին դեկավարության սխալները, վորը բարձրագույն կրթության ամբողջ սխտեմը յերկրում կենտրոնացրել էր, յեվ բարձրագույն կրթության դեկավարությունը Համկոմկուսի (բ) կենտկոմի 1931 թվի վորոշման համաձայն, հիմնականում հանձնել է

հանրապետություններին՝ հենց դրանով էլ բարձրագույն զարդացված հաստատությունները մոտեցնելով արտադրությանը։ Յուրաքանչյուր տարի աճում է մեր ԲՈՒՀ-երից ու ԲՏՈՒՀ-երից բաց թողնվող մասնագետների թիվը։ ԱնդրՖեդերացիայի ԲՈՒՀ-երը և ԲՏՈՒՀ-ները 1928-ից մինչև 1932 թ. բաց են թողել 11,650 մասնագետ, վերոնցից 3731 ինժեներ, 2004 գյուղատնտես, 1693 բժիշկ ու 1844 մանկավարժ։ 1933 թվին բաց է թողնված 2500 մասնագետ։

Սակայն մեր ԲՈՒՀ-երի և ԲՏՈՒՀ-ների տված մասնագետների պատրաստության վորակը և գիտելիքների մակարդակն այնուամենայնիվ բավարար չեն։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ՖՐՈՆՏ

Հաշվետու ժամանակաշրջանում գիտական – հետազոտական հիմնարկուբյուրների ցանցը զգալիորեն անել է։

ՅԼԹԵ 1929 թվին ԱնդրՖեդերացիայում գյուղատնտեսության պրոբլեմը դիտարկանալով մշակող միայն մի ինստիտուտ ենք ունեցել, ապա 1933 թվին 9 այդպիսի ինստիտուտ ունենք։ Ծանր արգյունաբերության սխտեմում 1929 թ. միայն 2 ինստիտուտ ենք ունեցել, իսկ 1933 թվին ունենք հինգը։

Մի շարք գիտական – հետազոտական ինստիտուտներ մշակել են կարևորագույն պրոբլեմներ, վոր զգալի չափով արդեն գործադրվում են ԱՍՖՍՀ արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության մեջ։ Այսպես՝ Անդրկովկասյան բամբակի ինստիտուտը, իր աշխատանքի հետևանքով կարողացել է Անդրկովկաս մտցնել բամբակի մի շարք նոր տեսակներ՝ բարձր բերքատվությամբ ու յերկար թեկելով և այլն։

Անդրկովկասի կառուցողական ինստիտուտը, բեռնի հաջող բաղադրություն կազմելու շնորհիվ, կարողացել է բեռնի վորակը բարձրացնել ու նրա ինքնարժեքն իջեցնել։ Անդրկովկասի կառուցողական ինստիտուտի հաջողությունները յերկրաշարժին դիմացող կառուցումների նկատմամբ այնքան մեծ են յեղել, վոր Սորհրդագային Միության Ծանր Արդյունաբերության Ժողկոմատը փակել է Միության մյուս բոլոր գիտական հետազոտական ինստիտուտների յերկրաշարժա – դիմացկուն կառուցումների բաժանումներնրը, հանձնելով այդ պրոբլեմների մշակումը բացառապես Անդրկովկասյան կառուցողական ինստիտուտին։

Իրենց աշխատանքում լուրջ արդյունք են ձևոք բերել նույնպես և Թեյի ինստի-

տուան ու գործնական հանքաբանության
ինստիտուտը:

Սակայն այդ ինստիտուտի կապը
ժողովրդական տնտեսության ասպարի-
զում մեր ընթացիկ գործնական աշխատան-
քի հետ բավարար չէ:

Յերկրի կուս. կազմակերպությունները
գգալի հաջողություններ են ունեցել նաև
մարքս - լենինյան գիտության համար
մղվող պայքարում: Վերջին յերեք տա-
րում մարքսիզմ - լենինիզմի ինստիտուտ-
ներ են ստեղծվել Վրաստանում, Ադրբեջա-
նում ու Հայաստանում:

Մեր խնդիրը կայանում է նրանում,
վոր այդ կազմակերպությունները վոչ մի-
այն դպրոցական հիմնարկություններ դարձ-
նենք, այլ և մարքս-լենինյան գիտական-
հետազոտական աշխատանքի կենտրոնաց-
ման վայրեր:

Ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ — «Պրոլետարիսկայա
բեվոյուդցիա» ժուրնալի խմբագրությանը
գրած նամակն ահագին դեր է խաղացել՝
գաղափարախոսական փրոմտում պայքարն
ուժեղացնելու, մեր գիտական - տեսական
և կուսակցական գրականության մեջ խրե-
կրված հակա-լենինյան քեռիքանքի, հա-
կահեղամիտական տրոցկիստական և նա-

ցիոնալիստական դուլքների մերկացման
գործում:

Ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ցուցմունքներն իրաց-
նելու նպատակով, մենք վերանայել ենք
դրեթե ամբողջ լույս տեսած տղադրական
արտադրանքը; վերանայած ու վորակա-
պես բարելավված է ԲՈՒՀ-երի և ԲՏՈՒՀ-
ների սոցալտեսական ամբիոնների վարիչ-
ների և հասարակական գիտություններ ա-
վանդողների կազմը, ստուգված են մարք-
սիզմ - լենինիզմի կլասիկները թարգմանու-
թյուններն, ըստ վորում ամենակապիտ-
ախալներն են գտնված ամենից առաջ ընկ.
ՍՍԱԼԻՆԻ «Լենինիզմի հարցերը» գրքի և
նրա մի շարք ուրիշ աշխատությունների
թարգմանություններում:

Անդրկոլկասի բոլոր հանրապետու-
թյուններում մարքսիզմ - լենինիզմի կլասիկ
ների արդեն շատ կարևորագույն աշխա-
տությունները հրատարակված են:

Սակայն, մեր գիտական հետազոտական
աշխատանքը հետ և մնում մանալանդ
կուսակցության պատմության և Անդրկոլ-
կասի հեղափոխական շարժման բնագավա-
ռում:

Անդրկոլկասում բոլշևիզմի և հեղափո-
խական շարժման պատմությունը վերաբե-
րող աշխատություններում, մենք միշտ

այժմ մի շարք ամենակոպիտ սխալներ:
մեր գիտական - տեխնիկական գրականու-
թյան մեջ հատկապես - լենինյան գրությունը
խցկելու փաստեր ունենք:

Ուղղակի պետք է ասել, վոր Անդրկով
կասի հեղափոխական շարժման պատմու-
թյունն, բուլճերիկյան կազմակերպություն-
ների պատմությունը բավականաչափ չի
լուսարանվում մեր բոլոր յերեք հանրային
պություններում: Յես արդեն Վրաստանի
կոմկուսի համագումարում ասել եմ, վոր
կովկասի հեղափոխական շարժման և բուլ-
ճերիկյան կազմակերպությունների ամ-
բողջ պատմությունը անխցկելիորեն կապ-
ված է ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ անվան հետ (ծափա-
հարություններ):

Այնու ամենայնիվ՝ Անդրկովկասի բոլ
չեփիզմի պատմության վերաբերմամբ մին
չեմ այժմ բոլոր գրածները մոշ մի չափով
չեն արտահայտում ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ղեկա-
վար դերը՝ մեղնում բուլճերիկյան կուսակ-
ցության կազմակերպման ու զարգացման
գործում:

Մենք վոչ վոքի թույլ չենք տա աղա-
վաղել կուսակցության պատմությունը
ինչ հասակ ու ստատ ել վոր նա ունենա:

Ով — ով, իսկ Անդրկովկասի բուլճե-
րիկները պետք է ամենից առաջ և ամե-
նայն իմամքով տան Անդրկովկասի հեղա-

փոխական շարժման պատմությունը, բուլ-
ճերիկյան կազմակերպությունների իսկա-
կան պատմությունը և ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ հսկա
յական դերը, վարպետ ճրագի հիմնադրի.
կազմակերպչի ու ղեկավարի (ծափահա-
րություններ):

Այդ մասին մենք ուժեղ կերպով չեչ-
տել ենք Վրաստանի կոմկուսի համագու-
մարում և կրկնում ենք այստեղ՝ Անդրկով
կասյան համագումարում:

Գիտական - տեսական աշխատանքի բը
նագավառում մեր խնդիրը կայանում է նը
րանում, վոր ել ավելի բարձրացնենք կու
սակցական կազմակերպությունների յեփ,
մանաթանդ, անմիջականորեն դադարաբա-
խոսական ճակատում աշխատող բնիկերների
զգոնությունը:

Պետք է ամենամոտ ժամանակներս ա-
վարտել մարքսիզմի - լենինիզմի կլասիկ-
ների բոլոր հիմնական յերկերն ազգային
լեզուներով հրատարակելու գործը, առան-
ձին ուշադրություն դարձնելով Մարքսի, Են
դելսի, Լենինի և Ստալինի առանձին բրո-
շյուրների հրատարակությանը՝ մասսայա-
կան ընթերցողների համար:

Անհրաժեշտ է մեր կազմակերպված ՍՍԱ
ԼԻՆԻ անվ. ինստիտ. աշխատանքն այնպես

վերակառուցել, վոր այն դարձնենք վրաս
տանի և Անդրկովկասի բաշխիզմի պատմու
թյան ու հեղափոխական շարժման պատ-
մուրքան հարցերի ուսումնասիրության.
մեր կուսակցության առաջնորդ ընկ. ՍՍԱ
ԼիՆի դեկավար դերի ուսումնասիրության
կենտրոն (ծափահարություններ) :

Այդ ինստիտուտի աշխատանքի հաջո-
ղությունը կախված կլինի նրանից, թե
մեզ վորքան փհաջողվի նրա շուրջը համա-
խմբել և՛ հին, և՛ յերխառադը լայլ մարդ-
սխառ-պատմադետներին, և այն ակտիվ մաս
նակցությունից, վոր Բաղվի կազմակեր-
պությունը կունենա ինստիտուտի աշխա-
տանքներում: Չե՞ վոր հենց Բագուն եր,
վարին ընկ. ՍՍԱԼիՆ իր յերկու տարվա
աշխատանքով Անդրկովկասի բաշխիզմի
միջնաբերդը դարձրեց: Դա Բագվի կազմա
կերպության դերն է վորոշում ընկ. ՍՍԱ
ԼիՆի մասին յեղած պատմական նշութերը
մշակելու գործում:

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ Ը

Անցյալ յերեք տարին բնորոշվում է
մեր մամուլի և առաջին հերթին քերքերի
հանակական ու վորակական մեծ աճով:

Յեթե 1930 թվին Անդրկովկասում
հենք ունեցել ենք ընդամենը 49 թերթեր
765.000 որինակ տիրածով, ապա ներկա

ժողենտում ունինք 355 թերթ՝ 1.268.000
որինակ տիրածով:

Համկոմկուսի (Բ) կենտկոմի այն դե-
րեկտիվը, վոր ամեն մի ռայոն իր թերթն
ունենա, հիմնականում մենք կատարել
ենք: Բացի դրանից վերջին մի քանի ամիս
ներում մենք թերթեր ենք ստեղծել դրե-
թե բոլոր ՄՏԿ ու խորհրդատեսությունների
քաղքած իններում (քաղքած իններին 67
թերթ):

Վերջին տարիներս ստեղծված թերթե-
րի ճնշող մեծամասնությունն ազգային լե
զուներով է հրատարակվում:

Յեթե 1930 թվին Անդրֆեդերացիայում
մենք ունեյինք ընդամենը թուրքերեն լեզ-
վով հրատարակվող 9 թերթ, ապա այժմ
ունինք 111: 1930 թվին հայերեն հրատա-
րակվող 11 թերթի փոխարեն՝ մենք ունինք
55: Վրացերեն լեզվով 119 թերթ է հրատա
րակվում 1930 թվի 13-ի փոխարեն: Այդ
տարիների ընթացքում մենք մի շարք թեր
թեր ենք ստեղծել այնպիսի լեզուներով,
վորոնցով առաջ յերբեք թերթ չեր հրա-
տարակվում, — մինգրելերեն, ջրդերեն,
ավարերեն, թաթերեն, թալիչերեն և ասս
րական լեզուներով:

Այս յերեք տարվա մեջ զգալի հաջողու
թյուն ենք ունեցել նաև զրբերի հրատարա
կության ասպարիզում: 1930 թվին Անդր-

կովկասում հրատարակված գրքերի տիրաժը
յեղել է 13.557.000 որինակ, իսկ 1933 թը-
վին այդ հասել է 20.435.000 որինակի:

ՍԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԳՆԱՆՈՒՍԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Անդրկովկասը մոտ միայն մինչև հեղա-
փոխությունը, այլև մենչևիկա-դաշնակ-
յան ու մուսավաթական տիրապետություն
ընթացում գրեթե համատարած անգրագի-
տություն յերկիր եր: Վրաստանում անգը-
րագետների քանակությունը հասնում եր
80 տոկոսի, իսկ Ադրբեջանում մինչև 90,7
տոկոսի:

Գրագիտությունը 1933 թվին Ադրբե-
ջանում հասել է 78 տոկոսի, Վրաստանում
— 87 տոկոսի, իսկ Հայաստանում — 95
տոկոսի: Սակայն անգրագիտության վե-
րացման տեմպերն ու այդ աշխատանքի վո-
րակը պետք է անբավարար համարել:

Մենք չենք կատարել Համկոմկուսի
(Բ) Կենտկոմի դիրեկտիվն՝ անգրագիտու-
թյունը Վրաստանում ու Հայաստանում
1932 թվին, իսկ Ադրբեջանում 1933 թվին
վերացնելու մասին: Մենք պարտավոր ենք
անգրագիտության վերացումն ավարտել
գոնե 1934 թվին, առանձին ուշադրու-
թյուն դարձնելով անգրագիտության վերաց

մանը ազգային փոքրամասնությունների
ու կանանց, մանավանդ քրդուհիների շըր-
ջանում:

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒ ԱՐՎԵՍՏԸ

Անգրագիտության հանրապետություն
ներում ազգային-կոլտուրական շինարա-
րություն աճման հիմնական ցուցանիշներից
մեկն է վերջին տարիներս ձևով ազգային
և բովանդակությամբ սոցիալիստական գե-
ղարվեստական գրականություն յան ու ար-
վեստի զարգացումը:

Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի 1932 թ.
ապրիլի 23-ի վորոշումը բոլոր անհրա-
ժեշտ պայմաններ է ստեղծել գրականու-
թյան ու արվեստի ասպարիզում աշխա-
տող մեր ազգային կադրերի ստեղծագոր-
ծական աճման համար:

Վերջին ժամանակաընթացում զգալի
կերպով առողջացել է յերկրի գրական
կազմակերպությունների վիճակը: Սա-
կայն մինչև այժմ կան խմբակայնության
տարբեր Վրաստանի, Հայաստանի և Ադրբե-
ջանի գրական կազմակերպություննե-
րում: Մեր խորհրդային գրողների ղեկավար
վեստական մի շարք արտագրությունների

մեջ կան նացիոնալիզմի արտահայտու-
թյան փաստեր:

Այդ բոլորը վկայում են, Վոր անհրա-
ժեշտ է ուժեղացնել կուսակցական գլխա-
տույթյունն աշխատանքի այդ տեղամասում

Մեր յերկրում աղգային կուլտուրայի
աման ցաթուն ցուցանիչներից մեկն է
վերջին ժամանակներս մեր հանրապետու-
թյուններում առաջատար թատրոնների ամ
րապնդումը:

Աճում են և արվեստի մյուս ճյուղե-
րը՝ յերաժշտությունը, կինոն, կերպար-
վեստները:

Այսպիսով վերջին տարիներս ազգային
դպրոցների, ԲՈՒՀ-երի, մամուլի, գրականու-
թյան, արվեստի զարգացումը ցույց է տա-
լիս, վոր մեզ մոտ լուրջ նվաճումներ կան
ազգային կուլտուրական շինարարությամբ
նակատում: Սակայն աշխատանքի այդ աս-
պարիզում մենք դեռ հետ ենք մնում սոցիա-
լիստական շինարարության պրակտիկայից,
այն հաջողություններից և նվաճումներից,
վոր մենք ունինք արդյունաբերության ու
գյուղատնտեսության ասպարիզում:

Աղգային - կուլտուրական շինարարու-
թյան ասպարիզում քաղաքական կարևորա-
գույն խնդիրն է հանդիսանում նացիոնա-
լիզմի ու նացիոնալ - ուկրոնիզմի դեմ մը

ղած պայքարի ուժեղացումը: Լենինյան
աղգային քաղաքականությունն Անդրկով-
կասում կիրառելու հետևանքով մենք՝ ընկ.
ՍՏՍՆԻՆԻ ղեկավարությամբ՝ ջախջախե-
ցինք բուրժուական նացիոնալիզմը և նա-
ցիոնալ - ուկրոնիզմը: Մեծապետական շո-
վինիզմը շարունակում է մնալ մեր պայ-
մունքներում գլխավոր վտանգ:

Սակայն մեր յերկրում դասակարգա-
յին պայքարի սրման կապակցությամբ՝
վորոշ չափով աշխուժացել են նացիոնա-
լիստական տարբերն ու նացիոնալիստական
տրամադրությունները: Մեր ինտելիկե-
ցիայի առանձին խմբակներում մենք վոր-
ձեք ենք տեսնում ոգտագործելու՝ ձևով ազ-
գային և բովանդակությամբ սոցիալիստա-
կան կուլտուրայի լողունդը՝ բուրժուա-
կան նացիոնալիզմի ոգտին: Այդ մասին
խոսվել է հանրապետական համագումար-
ներում:

Մեր հետագա աշխատանքում պետք է
մենք հաշվի առնենք Ուկրայնայի դասերը,
վորտեղ նացիալիստական տարբերն Ուկ-
րայնայի կուսակցական կազմակերպու-
թյունների ղեկավարության թուլացման հե-
տևանքով՝ կարողացել են կուլտուրական
ու տնտեսական շինարարության մի շարք
տեղամասերում վնասարարական աշխա-

տանք ծավալել՝ խցկվելով կուսակցութեան
չարքերը:

Այդ պատճառով ել անհրաժեշտ է տրվ
յալ հտապում ավելի ևս ուժեղ կերպով
պայքար ծավալել տեղական մացիոնալիզմի
ամեն տեսակների դեմ, աշխատանք ծավա
լել մասսաների ինտերմացիոնալ դաստիա
րակութեան համար:

Մեր ինտելիգենցիայի և՛ վրացականի,
և՛ թուրքականի և՛ հայկականի ճնշող մա
սըն արդեն լծվել է սոցիալիստական շինա
րարութեանը: Միայն աննշան խմբակն եր
փորձում էլի վնասել ու ապականել: Նա
ջախջախված է: Անդրկովկասյան բուլչեիկ
ները նացիոնալիզմի ու չովինիզմի դեմ
պայքարելու հաստատուն դպրոցն են անցել
և մի անգամ չէ, վոր ապացուցել են, թե
իրենք վորքա՛ն բարձր են պահում Լեւի
նի-Ստալինի դրոշն ազգային հարցում: Նր
բանք այդ հարցում իրենց անհաշտվողա
կանութեանն ու սկզբունքայնութեանն այ
սուհետեւ ել կապացուցեն: Մեր կուլտուրա
կան շինարարութեան բոլոր տեղամասերում
անհրաժեշտ է ամրացնել ինտերնացիոնալ
կապը՝ թե Անդրկովկասի հանրապետու
թյունների աշխատավորների միջև և թե
մեր հանրապետութեան ու խորհրդային Մի

ութեան մյուս հանրապետութեանների և
ամենից առաջ խորհ. Ռուսաստանի հետ:

Պետք է ուսումնասիրել ուսմերեն լե
զուն, պետք է մեր դպրոցում բարելավել
նրա դասավանդումը: Վրաստանի նկատ
մամբ Վրաստանի կոմկուսի (բ) Կենտկոմն
արդեն համապատասխան վորոշում է կա
յացրել:

Նույնն ել պետք է անել նաև Անդրֆե
դերացիայի մյուս հանրապետութեաննե
րում՝ Ադրբեյջանում և Հայաստանում:

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԸ

Նախքան կուսակցական շինարարության հարցի լուսարանմանն անցնելը՝ թույլ տվեք ինձ թեկուղ մի քանի խոսքով կանգ առնել մեր փառապանծ Կովկասյան Կարմրադրոշ բանակի հաջողությունների ու նվաճումների վրա:

Մարտական պատրաստության ու փառքական ուսման ասպարիզում մեր Կովկասյան բանակի հաջողություններն անկասկած մեծ են:

Սակայն, մեր բանակը չի կարող և չը պետք է հանդատանա ձեռք բերած հաջողություններով: Միջազգային բարդացած դրությունն ստիպողաբար թեկադրում է ռազմական տեխնիկային ավելի տիրապետելու անհրաժեշտությունը և 1934 թվին սալմա - քաղաքական ուսուցման բոլոր հուցանիշների «դերազանց» գնահատականով անսպաժան կատարումը:

Անդրկովկասի կուսակցական ու խորհրդային կազմակերպությունները պետք է

ամենամեծ չափով ոգնեն այդ կարևորագույն աշխատանքին՝ ահեմ կերպ աջակցելով մեր փառապանծ Կովկասյան բանակի առողջ պահանջների բավարարմանը:

Վերջերս վերջացած բանակային կուսակցական կոնֆերանսը, աշխատանքի բոլոր թերությունների մասին այնտեղ ծավալված բուլլետիկյան ինքնաքննադատությունը՝ հաստատուն յերաշխիք են մեր բանակի առաջ կանգնած խնդիրների հաջող կատարմանը:

ԿՈՒՍՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Համհոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի վորոշման իրացման համար մղվող պայքարում՝ Յերկրային Կոմիտեն և հանրապետությունների կենտկոմները հասել են այն բանին, վոր վերացվել և անդործունյա դրուժյունը, բարձրացել և կուսակցական կարգապահությունը կազմակերպության մեջ և մարդիկ դասավորված են գործունակության սկզբունքով:

Ամրապնդվել և կուսակցական ղեկավարությունը մեր աշխատանքի բոլոր տեսակի համարում: Ձգալիորեն բարձրացել և Անդրկովկասյան կուսակցական կազմակերպությունների ազդեցությունը բանվորների և կոլտնտեսականների լայն մասսաների վրա: Կուսակցության հեղինակությունն աճել է:

Այս հանգամանքն առաջին հերթին ազդել է կուսակցության անման վրա:

Կուսակցության մեջ են ընդունված 90,169 հոգի, վորից բանվորներ՝ 52,162 (56,7 տոկոս), կոլտնտեսականներ՝ 22,583 (24,4 տոկոս), կանայք 11,099 (12,3 տոկոս):

Յոթերորդ համագումարին Անդրկովկասյան կուսակցական կենտկոմն իր շաբաթերում հաշվում է 144,591 կոմունիստ, այդ թվում թեկնածուներ 43,201 հոգի: Վրանցից բանվորներ 59,8 տոկոս, կոլտնտեսականներ 24 տոկոս:

Քանակական աճման հետ միասին ըզզալիորեն բարձրացել և Անդրկովկասյան կուսակցական կենտկոմների գաղափարա - քաղաքական մակարդակը:

Յոթերորդ համագումարին կուսուսուցման ցանցով ընդգրկված է կազմակերպության կազմի 78,7 տոկոսը, այսինքն 89,401 հոգի, այն ժամանակ, յերբ 1930-31 թվերին քաղուսուցմամբ ընդգրկված էր կազմակերպության 29 տոկոսը:

Այս տարի կուսակցության ցանցով ընդգրկված է Անդրկովկասյան կուսակցական կենտկոմի թեկնածուական կազմի 80,9 տոկոսը:

Քաղաքայինների ոգնությունը հաջողվեց մի շարք գյուղական ռայոններում բավարար կերպով դնել ժառանգության դաստիարակության աշխատանքը (Ոգուրդետի, Գյուրժլանի, Լադոգեի, Լենինականի և այլ ռայոններ):

Այնուամենայնիվ մենք դեռ մի շարք վայրերում լիովին չենք վերացրել կուսակ

ցական աշխատանքի այս կարևորագույն տեղամասի թերազնահատումը:

Մի շարք ռալոններում կուսակցական ուսուցումը ամբողջապես տապալվել էր (Ստեփանավան, Կարադոնլու, Ունի, Բաղդադի):

1933 թիվը հանդիսացավ Անդրկովկասյան ռալոնների կադրերի ամրապնդման միակնի ստուգատեսի տարի, վորպես սոցիալիստական շինարարության հանգույցալին կետեր:

Համկոմկուսի (Բ) Անդրլերկոմի և Հանրապետութլոնների կենտկոմների կողմից անց է կացվել գլուղական ռալոնների ղեկավար կադրերի ստուգատես, վորը գուղակցվել է ռալոնները ստուգված աշխատողներով ամրապնդելու հետ: Ռալոնների ամրապնդման աշխատանքները տարվել են դիֆֆերենցացրած ձևով: Հատկապես կադրերի ընտրութլոն է կատարվել սահմանափեռձ, բամբակադործական և թեյաբուծական ռալոնների համար, վորոնք զգալիորեն ամրապնդվել են:

Աշխատակիցների ալելի թույլ կազմինք ունինք անասնապահական ռալոններում: Այս տեղամասի վրա անհրաժեշտ է դեռ համառորեն աշխատել:

1933 թվին գլուղն ամուր ջոկատ ստացավ ի դեմս ՄՏԿ-ների և խորհանտեսու-

թլոնների քաղբաժինների աշխատողների: Քաղբաժիններում աշխատելու յեն ուղարկված անձնապես ստուգված 484 աշխատողներ:

Մեծ ուղադրութլոն է դարձված գլուղական կուսակցական ստորին կադրերի ամրապնդմանը: Բայց այս աշխատանքը խոչոր հալուլ ընթացել է ռալոնական կենտրոններից և քաղաքներից աշխատողներին գլուղ ուղարկելու ճանապարհով:

Գլուղում կուսակցական աշխատանքի ասպարեղում մենք քիչ նվաճումներ չունենք: Մոչոր աշխատանք է տարված կրտնտեսական արտադրական բջիջներ ստեղծելու և կոմունիստներին անմիջապես կոլտնտեսութլան արտադրութլան մեջ աշխատանքի ուղարկելու համար:

1932 թվին կոլտնտեսութլոններում յի գել է ընդամենը 2,166 կուսողակ, իսկ այժմ նրանց թիվը հավասար է 5,237-ի:

Գլուղական կոմունիստների ավանդարդային դերը կոլտնտեսական արտադրութլան մեջ զգալիորեն բարձրացել է:

Հետագայում անհրաժեշտ է շարունակել քաղաքից գլուղ մշտական աշխատանքի ուղարկելը, ուղադրութլունը կենտրոնացնել այն նոր ակտիվի անեցման և անալ քաղման վրա, վորը վերջին տարիներին ընթացում անել է գլուղում:

1931 թվին, ինչպես Կենտրոնական Կոմիտեն և մատնանշել, Անդրկովկասի արդյունաբերական ձեռնակներում, իսկ առաջին ևս գյուղում փաստորեն կուտակ-ցական ստորին ողակ գոյություն չունեն:

Ներկայումս համարյա չկա մի արդյունաբերական ձեռնարկ, վորտեղ չլինի կուտակցական ստորին ողակ:

Անց և կացված արդյունաբերական ռաշոնների աշխատակիցների կազմի ամբողջում: 1933 թվի վերջում միայն Բագվում մենք ունենք 2,639 կուտակիչներ, Վրաստանում 1.653 և Հայաստանում 900 կուտակիչներ:

Արտադրության մեջ կուտակցական կազմակերպությունները աշխատանքների հիմնական բովանդակությունն են դարձել արտադրական պլանների կատարման համար մղվող պայքարի հարցերը:

Կուտակցական կազմակերպությունների մեջ յերեվան և յեկեղ ճաշակ դեպի տրևտեսական հարցերը և տեխնիկայի համար մղվող պայքարը:

Ավելի լավ և կազմակերպված մասնա-յական ֆադաֆական աշխատանք:

Տեխնիկայի համար մղվող պայքարում պլանների կատարման համար մղվող պայքարում, սոցմրցության և հարվածայնու-

թյան ծավալման հիման վրա, աճում են բոլշևիկների նոր կադրեր, վորտեք ցույց են տալիս աշխատանքի բարձր որինակներ:

Անդրկովկասի կոմյերիտիությանը 1933 թվի հաջողությունների համար մղվող պայքարում՝ հանդիսացել և կուտակցու-թյան առաջին ոգնակամը:

Ներկայումս Անդրկովկասյան կոմյերիտական կազմակերպությունը աճել և 76,645 հոգով և իր շարքերում հաշվում և ավելի քան 300 հազար հոգի:

Կոմյերիտիությունը ակտիվորեն մասնակցում և շինարարության, արդժինպա-նի կատարման, կոլտնտեսությունները կազմակերպչա - տնտեսագետ ամբողջորդում համար մղվող պայքարին:

Կոմյերիտական բրիգադներն ու առանձին կոմյերիտականները նալթի, բամբակի, թեյի և այլ արտադրական պլանների կատարման մեջ աշխատանքի լավագույն րինակներ են ցույց տալիս:

Դրա հետ միասին կոմյերիտիության աշխատանքում դեռ շատ խոշոր թերություններ կան: Նրանցից հիմնականը պիտի և համարել կազմակերպության անդամների ֆադաֆական դաստիարակության և աշխատվոր յերիտասարդությանը մասնա-յական - ֆադաֆական աշխատանքով ընդգր-

կելու գծով կատարվող թույլ աշխատանքը:

Դեռ ևս թույլ և կուսակազմակերպությունների գործնական ոգնութունը կոմյունիստիկությանը:

Բոլշևիկյան սկզբունքայնություն, քաղաքական սրություն, ուղիքառիվություն, կոնկրետություն և պարզություն, աշխատանքում մեծ քափ, նախաձեռնություն և ինֆուրույնություն, խստագույն գործնականություն, պատասխանատվություն ու կարգապահություն, գործը միշտ կազմակերպել կարողանալու, այն մինչև վերջը հասցնելու ունակություն — ահա այն աշխատանքի վոնը, Մոսկվայի ու Լեֆինգրադի բոլշևիկների վոնը, ընկեր ՍՍԱԼԻՆԻ վոնը, վոնի պետք է տիրապետի յուրաքանչյուր կազմակերպություն, յուրաքանչյուր ղեկավար յուրաքանչյուր կոմունիստ, կոմյունիստական ու անկուսակցական ակտիվիստ:

ՖԵԶՐԱՓԱՎՈՒՄ

Յեռ վերջացնում եմ, ընկերներ:

Անդրկովկասի բոլշևիկները Համկոմ-կուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թվի վոնոշումը և ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ցուցմունքները կատարելու ուղղությամբ հակառակ աշխատանք են կատարել:

Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան քաղաքականապես ու տնտեսապես ամրապնդվել է: Դրան նա հասել է բոլոր յերեք հանրապետությունների ինֆուրույնության և նախաձեռնության լայն ծավալման հիման վրա:

Մենք կուսակցության 17-րդ համագումարին գնում ենք մեր մեծ կուսակցության առաջավոր ջոկատներից հետ չմնալով:

Ձախճախված ու վոնչաջված են բան-վոր դասակարգի կատաղի թշնամիները՝ մենչևիկները, դաշնակներն ու մուսավաթիստները, նրանց բոլոր պոչերը: Մշտապես ամրապնդված է ազգային խաղաղությունը և ժողովուրդները յեղբայրությունն Անդրկովկասում: Լայնորեն ծավալվել է մեր հանրապետությունների աշխատավոր

մասաների տեղծագործական նախաձեռնությունն ու խնդրությունները: Բոլշևիկյան տեմպերով վերահսկում է առաջներում հետ մնացած դադանաբար շահագործվող ցարական ծայրագավառի քարտեզը: Անդրկովկասի հսկայական բնական հարստությունները ծառայում են սոցիալիզմին:

Աճում են ֆաբրիկներ, գործարաններ, հիդրոէլեկտրակայաններ, նավթահանքեր, աճում են նոր քաղաքներ ու կուրորտներ:

Կոլտնտեսական կարգն ամրացել է մեր գյուղում: Բարձրաբեք տեխնիկական կուլտուրաները և անասնապահությունը հանդիսանում են գյուղատնտեսություն հետադադարող ցարկայան հարուստ հեռանկարները:

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԸ ՎԵՐԵԼԲ Ե ԱՊՐՈՒՄ

Դրա լավագույն ապացույցն է միայն մեր Մոսկվայից ստացած, մեր կուսակցության կենտրոնական որդան «Պրավդա»-յում հունվարի 15-ին տպված հոդվածը: Յես այդ հոդվածից քաղվածքներ կկարդամ:

«Պրավդա»-ն գրում է. —

«Այսօր բացվում է Անդրկովկասյան

բոլշևիկների կուսակցական համագումարը: Անդրկովկասը կուսակցության 17-րդ համագումարն է գնում մեծ հաջողություններով: 1933 թվի նախնական, թեյի և այլ պլանները կատարվեցին: Գերակատարված է բամբակ հանձնելու տարեկան պլանը: Կուսակցական կազմակերպությունն ըսկսում է ղեկավարել ու աշխատել նոր ձևով, կոնկրետ, գործառնական, ստալինյան ձևով և արտադրողական ուժերի զարգացման ու լեհիկյան ազգային բաղափախություն անցկացման գործում խոշոր հաջողությունների յեն հասնում, պայքարելով բոլոր սպորտունիստների, նացիոնալիստների և չովինիստների դեմ:

Անդրկովկասի պատմությունն ու նրա հաղթանակները, ներառյալ վերջին հաջողությունները, անխզելիորեն կապված են ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ անվան հետ» (ծափահարություններ):

«Կենտրոնական Կոմիտեյի այդ ուշադրությունը շատ բանի յ պարտավորեցնում Անդրկովկասի բոլշևիկներին: Առաջին հերթին դա պարտավորեցնում է, վոր նրանք կուլտուրայես աշխատեն և պլանը նամաչափորեն կատարեն հենց տարվա ըսկզբից: Առ այժմ Բազվեցիները 58 հազար տոնն նավթի փոխարեն հունվարի առաջին օրերին որական տալիս են 45-50 հազար

տոնն: Ներկայումս դեկտեմբերի տեմպերը
արդեն անբավարար են, վորովհետև 1934
թվին պլանը ավելացված է մինչև 22 մի-
լիոն տոննի: Զի կարելի կանգ առնել յե-
րեկվա հաղթական դիրքերի վրա, դիրքեր,
վորոնք այսօր արդեն քավական են:

Բազմեցիները կողմից նավթահանման
պլանը չկատարելու պատճառով, Անդրյեր
կոմի գերեկտիվների կապակցությամբ, նը
րանք վորքի հանեցին վողջ կաղմակերպու-
թյունը: Դա շատ լավ է և ճիշտ է: Իս-
կույն ևեթ, հենց հունվարի առաջին որե-
րից պլանը լիովին պետք է կատարվի: Վոչ
մի պարտք չքողնել հետագա ամիսների
և յեռամսյակների համար:

Բազմի բոլշևիկները, վորոնք վերջին
ժամանակներում գործառնական աշխատան
քի որինակներ են ցույց տվել, պետք է ան
միջապես, հենց տարվա սկզբից հանքե-
րում, յուրաքանչյուր բուրգում աշխատան
քի նոր, կուլտուրական վոճ ներարկելով
հասնեն պլանների կատարմանը: Անպա-
ման, ինչ գնով էլ լինի: Առաջին հերթին
պետք է ապահովել նավթահանման պլանի
կատարումը: Դա բոլոր խնդիրների խնդի-
րն է: Դա հաջողությունների չափանիշն
է, նոր ձևով աշխատելու հաստատուն ցու-
ցանիշը:

Անդրկովկասը հորհրդային Միության
ՄԱՐԳԱՐԻՏՆ է, յերկրորդ հնգամյակի մար
գարիտը: Նա իր մեջ ռևի անսպառ
գանձեր և հսկայական հնարավորությու-
ններ:

Խորհրդային Անդրկովկասի դեռ կուսա
կան հարստությունները մտցնել սոցիալիս-
տական շինարարության մեջ, ահա յերկ-
րորդ հնգամյակի խնդիրը: Այստեղ բոլոր
մեծություններն իրենց դերն են կատա-
րում: Անդրկովկասի բոլշևիկներն անցյալ
տարի ապացուցեցին, վոր նրանք կարող
են նավթային բուրգը ներդաշնակել բամբա-
կի քփի, ցիարուսի ծառի, քեյի պլանտա-
ցիաների, հիդրոկայանների, շինարարու-
թյան և կուլտուրայի բնդհանուր վերելի
հետ:

Ներկայումս այդ բոլորը ավելի ու ա-
վելի պետք է բազմապատկվի:

Յերկրորդ հնգամյակը Անդրկովկասի
սոսալ նոր հեռանկարներ է բաց անում:

Բուրգերի նոր անտառներ, նավթային
նոր ռայոններ, հին ռայոնների շահագործ-
ման բարելավում, բամբակի վորակի հե-
տադա բարելավում, կոլխիզայի չորացում,
Սեվ ծովյան ափերի վերածումը ծաղ-
կանոց այգիների, վորի որինակը չի յեղել
մարդկության պատմության մեջ, հիդրո-

կայանների նոր հզորութիւն, գունավոր մետաղներ, կոլտնտեսական ունեւոր կյանքի աճ, աշխատավորութեան բարեկեցութեան ընդհանուր վերելք, քաղաքների վերակերտումը, բազմազգի Անդրկովկասի ժողովուրդների միջև խաղաղութիւնն ու փոխադարձ վստահութիւն, ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ սոցիալիստական կուլտուրայի աննախընթաց վերելքի Ֆոնի վրա, բուլղարի կադրերի համախմբում ու դաստիարակում, ահա խորհրդային Անդրկովկասի հետագա ծաղկման ուղենիշները:

Կուսակցական համագումարը բուլղարիայի կրակով լիցք կտա Անդրկովկասի րնկերներին, յերկրորդ հնգամյակի այդ մեծագույն պատմական խնդիրների լուծման համար:

Բուլղարիայի վաղուց բազմազգի խորհրդային Անդրկովկասի աշխատավորներին (յերկարատե ծափահարութիւններ):

Ընկերներ, մենք հետագայում ալելի մեծ նվաճումներ ձեռք կբերենք: Մենք այդ հաջողութիւններին կհասնենք, վարովիստեով հաստատապես գիտենք, մինչև այժմ մեր կողմից ձեռք բերված նվաճումները միայն մեր աշխատանքի սկիզբն են, մենք միայն առաջին քայլն ենք արել կուսակցության և խորհրդային իշխանության կող-

մից 1934 թվին մեր առաջ դրված խնդիրները կատարելու նպատակով:

Մեր հաջողութիւնների նկատմամբ ինքնաքննադատական վերաբերմունքը կար մի քիչ ավելի անցնում է յերեք հանրապետութիւնների համագումարների - աշխատանքներում, սեփական բացերի ու թերութիւնների այս խարաղանումը մեզ հաստատ վստահութիւն է ներշնչում այն բանում, վոր մեր համագումարներում մեր կենտկոմին և կուսակցութեան առաջնորդ ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻՆ տրված խոստումներն անպայմանորեն կկատարվին: Վարովիստե սը խալներն ուղղել կարող են միայն նրանք, ովքեր տեսնում են այդպիսիք, ովքեր գիտեն դրանց պատճառները, ով չի տապալում հաջողութիւններից ստացած գլխապաշտով:

Կարծում եմ, վոր ձեր բոլորի անունից Ադրբեջանի, Վրաստանի և Հայաստանի հարյուր հիսուն հազար բուլղարիկների անունից, խորհրդային Անդրկովկասի բանվորների, կոլտնտեսականների և բոլոր ագրիկ աշխատավորների միլիոնավոր մասսաների անունից, կարող եմ այստեղ Անդրկուսկսոյ մակերպութեան 7-րդ համագումարում մի անգամ ևս ասել:—

22 միլիոն տոնն նավթ, 850 հազար տոնն մարգանց, 160 հազար տոնն բամ-

բակ, կես միլիարդ հատ ցիտրուսայիններ
կտրվին խորհուրդների յերկրին սահման-
ված ժամկետներում, քեյի, ծխախոտի,
խաղողի պլանները կկատարվեն, աշխա-
տանքի փանակական և վորակական ցուցա
նիշները կնվաճվեն՝ և՛ ֆազաֆում և՛ գյու-
ղում:

Համկոմկուսի (բ) առաջիկա 17-րդ հա-
մագումարի վորոշումները Անդրկովկա-
սում կգտնեն իրենց հալատարիմ և նվիր-
ված կատարողներին:

Այս բանի զրավականը նրանումն է,
վոր Անդրկովկասի բոլշևիկները վերջին
յերկու և կես տարիների ընթացքում կարո
ղացել են ուղղել այն ծանր գրությունը,
վորում գտնվում էր Անդրկովկասը 1931
թվին — իր աշխատանքի բոլոր ցուցանիշ-
ներով և վորոնք գրված են Համկոմկուսի
(բ) կենտկոմի հայտնի վորոշման մեջ:

Այս բանի գրավականը նրանումն է,
վոր ներկայումս Անդրկովկասին ղեկավա-
րում է կուսակցության և նրա կենտրոնա-
կան կոմիտեյի կամքը (ծափահարություն-
ներ):

Ներկայումս չկա այն խայտառակ յերե
վույթը, վորը մատնանշված է Անդրկով-
կասյան կուսակազմակերպությունների 6-րդ
համագումարում, յերբ Յերկոմի անդամն

րի հանրապետական խմբերից ամեն մեկը
— ադրբեջանցիները, վրացիները և հայե-
րը քվեարկում էին իրենց նեղ-հանրապե-
տական շահերի համար, առանց հաշվի առ
նելու ամբողջ յերկրի շահերը:

Անդրկովկասյան կուսակցական կազմա
կերպությունների աշխատանքում յեղած
այդ ցրվածությունը ներկայումս արմատա
պես վերացված է: Ներկայումս մեզ մոտ-
Յերկրային կոմիտեյի կամքը միասնական
է, Յերկրային կոմիտե, վորը հանդիսա-
նում է այստեղ, Անդրկովկասյան տեղամա
սի վրա համամութեանական կոմունիստա-
կան բոլշևիկների կուսակցության հաղթա-
նակների շտաբը (ծափահարություններ):

Կեցցե Համկոմկուսի (բ) կենտկոմը,

Կեցցե մեծ ՍՍԱԼԻՆԸ: (Բուռն, չընդ-
հատվող ծափահարություններ. պատվի-
րակները վորտքի յեն կանգնում և վորջու-
նում ընկ. Բերիային):

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԿՈՒՍԿԱԶ.
ՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
7-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ԲԱՆԱԶԵՎԸ

ՀԱՄԱՈՄԿՈՒՍԻ (Բ)
ԱՆԴՐՅԵՐԿՈՄԻ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԹԻՎ.

Անդրկովկասյան կոմունիստական կազմակերպությունների յոթերորդ համագումարը, լսելով Ընկ. Բերիայի ղեկավարած Համկոմկուսի (Բ) Անդրյերկոմի աշխատանքի մասին, Անդրյերկոմի քաղաքական և կազմակերպչական գիծը՝ Յերկրային Կոմիտեի ղեկավարությունը փոխելուց հետո (1932 թ. նոյեմբեր) անցած ժամանակաշրջանում՝ համարում է ճիշտ և լիովին համակողմանի և տալիս Համկոմկուսի (Բ) Անդրյերկոմի գործնական աշխատանքին:

Համագումարը մատնանշում է, Վոր Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի պատմական վորոշման մեջ մատնանշված խոչորագույն քաղաքական սխալները, Վոր թույլ ելին տվել Անդրկովկասի կոմսակցական կազմակերպությունները մանավանդ գյուղացիական հարցում, կոմսակցության Յերկրային Կոմիտեի նախկին ղեկավարությունը ժամանակին, արագորեն և վճռական կերպով չի ուղղել: Համկոմկուսի (Բ) Անդրյերկոմը

1932 թվին չի կարողացել կատարել այն խնդիրները, վոր դրված են յեղել Անդր-կովկասյան կուսակցական կազմակերպութունների առաջ Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի վորոշմամբ, չի կարողացել համա-խմբել կուսկազմակերպութուններին և չի ապահովել կուսակցության և կառավարու-թյան առաջադրությունների կատարումը՝ առաջին հերթին նախիկ և բամբակի նկատմամբ:

Համագումարն արձանագրում է, վոր կազմակերպությունները՝ Համկոմկուսի (բ) Անդրյեբկոմի նոր ղեկավարությամբ՝ կատարելով Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի վորոշումները և կուսակցության առաջ-նորդ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ անձնական ցուցմունքները, ուղղել են թույլ տրված սխալները և հասել են ղեկավարության միասնության նրն ու իրենց շարքերի միաձուլությանը: Անդրկովկասի կուսկազմակերպության բո-լոր կոմունիստների ուշադրությունը կենտ-րոնացրել են քաղաքական և տնտեսական խնդիրների լուծման վրա և այդ հիման վրա մեծ հաջողություններ են ձեռք բերել Անդրկովկասի սոցիալիստական շինարարու-թյան գործում:

ԱնդրՖեդերացիան քաղաքականապես և տնտեսապես ամրապնդվել է՝ հանրապե-տությունների տնտեսական նախաձեռնու-

թյան և ինքնադործունեյության լայն ծա-վալման հիման վրա:

Կատարելով ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ ցուցմունք-ներն՝ Անդրկովկասի կուսակցական կազ-մակերպությունները արմատական բարելա-վում են առաջ բերել Անդրկովկասի գյու-ղի քաղաքական և տնտեսական դրության մեջ: Անդրկովկասի կուլտնտեսությունները զգալիորեն ամրապնդվել են քաղաքականա-պես, կազմակերպչորեն և տնտեսապես՝ նրանք բոլշևիկյան են դառնում և անշեղ-րեն գնում են ունեւոր կոյսողային կյանքի ուղիով:

Վերջին տարիներս առաջին անգամ Անդրկովկասը հաջողությամբ կատարել է կուսակցության և կառավարության բո-լոր կարեւորագույն տնտեսական — քաղաքա-կան առաջադրությունները: Կատարված է նախաձեռնման պլանը և լրացուցիչ առա-ջադրությունը: Յեբկիրն ստացել է 15 մի-լիոն 350 հազար տոնն նավթ: Գերակատար-ված է բամբակի մթերման պլանը, մթեր-ված է 148.000 տոնն բամբակ: Հավաքված է 3.500.000 կիլոգրամ թեյ, 85 միլիոն մանդարին, 10.620 տոնն բարձրորակ ծխա-խոտ: Ժամկետից առաջ կատարված է պե-տությանը հաջահատիկ հանձնելու պլանը:

Արագորեն ծախվում է արդյունարե-րական շինարարություն Անդրկովկա-

սում, ամում ե նրա գյուղատնտեսութիւնն տեխնիկական բաղան:

Անդրկովկասը՝ յերթեմնի հետամնաց բոլոր ծախսամասը՝ դարձել է փողոստրիալ ագրարային յերկիր:

Աճել է բանվորների քանակը, բարձրացել է նրանց արտադրական և քաղաքական ակտիվութիւնը, բարձրացել է Անդրկովկասի պրոլետարիատի կազմակերպչական դերը գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման գործում: Զգալիորեն բարելավվել է քաղաքի և գյուղի բանվորների և աշխատավոր մասսաների նյութական ու կուլտուր - կենցաղային դրութիւնը:

Յերկրի կուտակցական կազմակերպութիւնները սկսում են ղեկավարել և աշխատել «նոր ձևով, կոնկրետ, գործառնական, ստախինյան ձևով»: Բարձրացել է Անդրկովկասի կուտակազմակերպութիւնների գաղափարա - քաղաքական մակարդակը, բարձրացել է նրանց ղեկավարութիւնը գասակար գային թշնամու և նրա գործակալութեան դեմ մղվող պայքարում, վերջ է տրված հակակուտակցական խմբակայնութեանը և «փտամանչինային»: Անդրկովկասի կուտակցական կազմակերպութիւնների հաղթանակը 1933 թվին ապահովող մեծական պայման է հանդիսացել այն ահագին ոգ-

նութիւնը, վոր նրանց ցույց են տվել Համկոմկուտի (բ) Կենտկոմը և անձամբ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԸ:

Համագումարն առանձնապես մատնանշում է, վոր Անդրֆեդերացիայի խոշորագույն հաջողութիւնները, — վորոնք հանդիսանում են լենինյան աղգային քաղաքականութեան հաղթանակ, — անխղճիորեն կասկած են կուտակցութեան առջնորդընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ — Անդրկովկասի բոլշևիկյան կազմակերպութիւնների հիմնադրի — անվան հետ: Անդրկովկասյան կուտակցական կազմակերպութիւնների պատմութիւնը և Անդրկովկասի, Վրաստանի և Բազմիամբողջ հեղափոխական շարժումն իր ծագման առաջին իսկ որերից անխղճիորեն կասկած են ընկ. Ստալինի անվան հետ:

Զեռք բերված առաջին հաջողութիւնները ստեղծել են բոլոր պայմանները յերկրի բազմազան հարստութիւնների արդիւնաբերական յուրացման տեմպերի զգալիորեն բարձրացման համար, արդիւնաբերութեան և գյուղատնտեսութեան զգալի բարձրացման համար, աշխատավոր մասսաների բարեկեցութեան և կուլտուրական մակարդակի հետագա աճման համար:

Յերկրորդ հնգամյակը Անդրկովկասի առաջ բաց է անում նոր հեռանկարներ: Անդրկովկասի ահագին բնական հարստու-

թյունները և նրանց նախադժված յուրացումը յերկրորդ հնգամյակում Անդրկովկասը կդարձնեն խորհրդային Միության ՄԱՐԳԱՐԻՏԸ: Նավթային տնտեսության նոր, հզոր վերելք, նավթային նոր ուսյունների յուրացում, հին ուսյունների շահագործման բարելավում, նոր հզոր հիդրոէկյաններ, քարածխի արդյունաբերություն ամուր, դոնավոր մետաղների արտադրություն, բամբակի արտադրության հետագա բարելավում ու վորակի բարձրացում, կոլխիզայի չորացում, Սև ծովյան ափերը մերձարևադարձային և ցիտրուսային մշակութիւններ բուսեցնելու հարստագույն յերկիր դարձնելը, կուրորտների լայն շինարարություն, կոլտնտեսական ունեւոր վյանքի աճ, աշխատավորների քարեկեցության վերելք, բովանդակությամբ սոցիալիստական՝ ձեռով ազգային կուրտուրայի հսկայական աճ, կարերի համախմբում և բոլշեիկյան դամ ախարակութիւն. — ահա Անդրկովկասի հետագա աճման և ծաղկման ուղին յերկրորդ հնգամյակում:

VI.

Նավթային արդյունաբերության, վոր պես ԽՍՀՄ հեղուկ վառելիքի հիմնական բաղադրամասն կերպ զարգացումը հանդիսանում է Անդրկովկասի արդարության կա

րեվորագույն խնդիրը: Բազմի և ամբողջ Անդրկովկասի բոլշեիկները պարտավոր են համախմբել իրենց բոլոր ուժերը, վորպես ղի 1934 թվին յերկրին տան 22.000.000 տոնն նավթ, փորեն 840.000 մետր հոր, յուրացնեն 270.000.000 ոտբլու կապիտալ ներդրումները Ադրբեյջանի նավթային արդյունաբերության մեջ:

Նավթային արդյունաբերության հետագա վերելքի կարևոր պայմանն է հանդիսանում նավթային արդյունաբերության մեջ առաջավոր տեխնիկայի հետագա ամրապնդումը և յուրացումը, մանավանդ, հորափորման և շահագործման ասպարիղում: 1934 և 1935 թվերին պետք է խիստ բարձրացվեն հորափորման տեմպերն ու արագութիւնը, պիտի լիովին մտցվի փակ շահագործումը, պիտի լայնորեն արմատացվեն ավտոմատները նավթային տրնտեսության մեջ:

Անհրաժեշտ է ավելի լայնորեն դնել յերկրաբանական հետախուզումների, նոր նավթային ուսյուններ վորոնելու և յուրացնելու գործը: 1934 թվին պետք է ծավալեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները, վորպեսզի մոտ տարիներս ապահովենք նավթահանման և նրա վերամշակման նոր հզոր վերելքը, այն չափով, վորչափով կուսակցութիւնն և նշել յերկրորդ հնգամյակի

պլանով և վորը կարող է բավարարել խորհրդային Միության նավթի աճող պահանջը: 1934 թվին պետք է վերամշակվի 13 միլիոն տոնն նավթ, չարունակվի նավթամզման տնտեսության տեխնիկական վերակառուցումն աշխատ, վոր արդեն 1934 թ. ընթացքում ձեռք բերվի լուսավոր միջերկրների և յուղերի վորակի բարձրացումը և մեծացվի ստացման քանակությունը:

Առանձին ուղադրություն դարձնել նավթափոխադրման տրանսպորտի աշխատանքի բարելավմանը: 1934-35 թ. թ. անհրաժեշտ է տեխնիկական վերակառուցման յենթարկել կասպից նավթատար տորմիդը և մեծացնել նրա տոննաժը:

1934 թվի ընթացքում պետք է բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնվեն յերկաթուղային տրանսպորտի նավթափոխադրման աշխատանքները մեծականորեն բարելավելու համար:

II.

Գոյություն ունեցող հումքի հարուստ ռեսուրսների ոգտադործման հիման վրա պետք է ելլ ավելի արագությունը առաջ չարժել Անդրկովկասի ծանր արդյունաբերության զարգացումը (լեռնահանքային, գունավոր մետաղադործություն, հիդրոէներգետիկա, քարածուխ, բիտիա, մեքենա

չինություն, շինանյութերի արդյունաբերություն և այլն): 1934 թվին պետք է տեխնիկական վերակառուցման յենթարկվի մարդանեցի, պրիմի և քարածուխի արդյունաբերությունը և նրանց արտադրանքի մը շահումն զգալիորեն ավելացվի:

Եներգետիկայի ասպարիզում Անդրկովկասի կռակադմակերպությունների կարեւորագույն խնդիրներն են հանդիսանում՝ սկսված հիդրո — էլեքտրական ցենտրալնեը (Թբիլիսի, Գանաբեռեքեի, Ջագեսի, յերկրորդ հերթը, Ռիոնդեսի, Ացգեսի, և մյուսների) նշանակված ժամկետներին աւարտելը, 1934 թվին սկսել Թարթառի և Սրամի էլեքտրակայանների կառուցումը, և նոր, ուժեղ հիդրոցենտրալների 2-րդ Ռիոնի, Գյումուշի և այլն) կառուցման համար նախապատրաստվելը:

Համադրումարը հանձնարարում է Համկոմուսի (բ) Անդրյերկոմին վճռական միջոցներ ձեռք առնել — գոյություն ունեցող թանկարժեք մետաղների — մոլիբդենի, ցինկի, կւայելի և ուրիշ հազվագյուտ մետաղների — հանույթն ու արտադրությունը կազմակերպելու համար, ինչպես և պրիմի նոր հանքավայրերը մշակության յենթարկել: Հատուկ ուղադրություն պետք է դարձնել յերկրի յերկրաբանական հետախուզումների աշխատանքի բարելավման վրա:

III.

Ամբողջ կուսակցութեան առաջ ընկ. ՍՍՍՐԻՆԻ լրողմից գրված խնդիրը — լայն ապրանքների թողարկումն ավելացնել 2-3 անգամ — պահանջում է Անդրերկրկասի թեթև արդյունաբերութեան աշխատանքի բարելավումն ու նրա հետագա ծավալումը (տեքստիլ, սննդա — համային, կոշկեղենի, տեղական տնայնագործական և այլն) :

Նշելով Անդրերկրկասի թեթև արդյունաբերութեան կողմից 1933 թվի արդֆինպլանի չկատարելը և թեթև ու տնայնագործական արդյունաբերութեան տված արտադրանքի անբավարար վորսկը, համագումարը հանձնարարում է Յերկրային Կոմիտեյին և հանրապետութիւններին կենսականներին բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել Անդրերկրկասի թեթև արդյունաբերութեան գոյութիւն ունեցող ձեռնարկութիւնների աշխատանքի բարելավման և նոր ձեռնարկութիւնների կառուցման համար :

1934 թվին պետք է թեթև արդյունաբերութեան մեջ պլանով նախատեսանված 41 միլիոն կապիտալ ներդրումները յուրացվեն և անպայման կատարվի արտադրանքի թողարկման ծրագիրը: Անդրերկրկասի կուս-

կադմակերայութիւնները պետք է հատուկ ուշադրութիւն դարձնեն թեթև արդյունաբերութեան կողմից թողարկվող արտադրանքի վորակի լավացմանն ու նրա ինքնարժեքի իջեցմանը :

IV.

Համագումարն արձանագրում է, վոր Անդրերկրկասի յերկաթուղային, ջրային և ավտո տրանսպորտը խիստ հետ են մնում յերկրի տնտեսական զարգացման ընդհանուր տեմպերից և լիովին չեն բավարարում դրանց առաջադրվող պահանջներին :

Համագումարը հանձնարարում է կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեյին՝ ապահովել Անդրերկրկասյան յերկաթուղու 1934 թվի համար նախատեսնված վերակառուցման կատարումը (յերկրորդ գծերի կառուցումը, Խաչուրի — Թիֆլիս յերկաթուղու մասի ելեքտրիֆիկացիա, ավտոբուկացում և այլն) :

Պետք է Սև ծովյան յերկաթուղու կառուցման տեմպերն արագացվեն, ապահովելով նրա կառուցման ավարտումը 1935 թվին :

Համագումարը հանձնարարում է կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեյին յեւ հանրապետութիւններին կենսականներին՝ բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել ծա-

վայրին, ղեռային, ինչպես և ավտոմոբիլային տրանսպորտի աշխատանքը լավացնելու համար (կասպար, Ոչեմչիրիի նավահանգիստի կառուցում, ավտոնորոգման բաղաների ստեղծում և այլն) :

Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպութիւնները հատուկ ուշադրութիւն պետք է դարձնեն յերկրի ճանապարհային շինարարութեանը : Կոլտնտեսութիւնների տնտեսական նախաձեռնութիւնները ծախսելով, բնակչութեանը ճանապարհային աշխատանքներին ներդրաւելով՝ կուսակցական և խորհրդային կազմակերպութիւնները 1934-35 թվերին պետք է ճանապարհներիցանցը միանգամայն լավացնեն ու մեծացնեն, առանձնապես բամբակային և հացահատիկային վճռական ռայոններում, տեխնիկական և մերձարեւադարձային մշակութիւնների ռայոններում :

V.

Համագումարն առանձնապես բնդործում է, վոր 1934 թվականն արդյունաբերութեան և տրանսպորտի աշխատանքի բարձր վորակի համար մղվող պայքարի տարի պետք է լինի : Դրա անհրաժեշտ պայմանն է հանդիսանում — պայքարել աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման համար :

Վորակական ցուցանիշների համար մղվող պայքարի կարևորագույն խնդիրները պիտի լինեն՝ ինքնարժեքի իջեցումը, պայքար փոտանքի դեմ, թողարկվող արտադրանքի վորակի լավացումը :

1934 թվականն այդ խնդիրը կատարելու համար մղված պայքարում պետք է վճռական բեկման տարի լինի :

Ծանր և թեթև արդյունաբերութեան նոր ձեռնարկութիւնների շինարարութեան հետ միասին, Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք է հասնեն կառուցված յուրաքանչյուր ձեռնարկութեան, հանքի, ֆարրիկայի լիովին յուրացմանը, ինչպես և նրանց արտադրական ամբողջ հզորութեան ոգտադործմանը՝ տեխնիկային տիրապետելու համար բոլշևիկյան աշխատանքի ծախսման հիման վրա :

VI.

Համագումարը նշում է, վոր Անդրկովկասյան կուսակցական կերպութիւնները հրակայական հաջողութիւնների յեն հասել Անդրկովկասը ԽՍՀՄ իութեան յերկրորդ բամբակային բաղան դարձնելու նկատմամբ Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի առաջարկութիւնը կատարելու գործում :

1933 թվին բամբակային տնտեսութեան ցգալի բարելավում և կատարված, բամբա

կազործության բերքատվութիւնը բարձրացած է: 1934 թվին Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք է ԱՍՖՆՀ բամբակազործության զարգացման գործում նոր տեղաշարժերի հասնեն: 1934 թ. բամբակի ցանքաի համար նախատեսնված պլանը պետք է կատարվի բամբակային ցանքների բերքատվության զգալի բարձրացումով — յուրաքանչյուր հեկտարից մինչև 7,5 ցենտներ — Աղբբեջանում:

Յեզիպտական բամբակ աճեցնելու համար Անդրկովկասում գոյութիւն ունեցող նպաստավոր պայմանները պահանջում են հատուկ ուշադրութիւն բամբակի ալրբարձարժեք մշակույթը արմատացնելուն: 1934 թվի յեզիպտական բամբակի ցանքսային տարածութիւնը պետք է հասցվի 40 հազար հեկտարի:

Խնդիրը նրանումն է, վոր առաջիկա տարիներում Անդրկովկասը դարձվի բարձրորակն յեզիպտական բամբակ արտադրելու գործում Միության հիմնական բուղան:

Բամբակի ցանքների տարածության հետագա ընդարձակումն ու ցանքսափոխութիւն մտցնելը պահանջում է նոր տարածութիւնների յուրացումը նրանց վրոռդելու միջոցով: Համագումարը հանձնարարում է կուսակցության Յերկրային կոմի-

տեյին և Աղբրկովկասի (բ) կենտկոմին՝ ալդ գործի դրույթի լավացման, նոր հողերի վրոռդման համար նշել և անցկացնել ջրային տնտեսության վերակառուցման, բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները:

Համագումարն առանձնապես ընդգրծում է, վոր 1934 թվին գարնանային գյուղատնտեսական աշխատանքների հաջողությամբ անցկացնելը վճռական դեր է խալլու Անդրկովկասում գյուղատնտեսության զարգացման ասպարիզում՝ կուսակցության և կատալարության առաջադրութիւնները կատարելու գործում և պարտալորեցնում է կուս. կազմակերպութիւններին անհապաղ անհրաժեշտ նախապատրաստութիւն ծալարել 1934 թվին բարձրորակ գյուղատնտեսական աշխատանքներ կատարելու համար:

VII.

Բամբակի հետ միասին Անդրկովկասյան կուսկազմակերպութիւններն ուշադրության կենտրոնում պետք է լինի բարձրարժեք տեխնիկական մշակույթների — թեյի, ծխախոտի և ուրիշ մերձարեադարձային առանձնապես ցիտրուսային տունկերի — հետագա զարգացումը: Բարձրարժեք տեխնիկական ցիտրուսային մշակույթների հետագա զարգացման համար միջոցառումները

պետք է այնպես կազմակերպվեն, վորսրե-
զի յերկրորդ հնգամյակի վերջին ապահո-
վեն հիմնականում խորհրդային Միու-
թյան թեյի պահանջը, 1937 թվին 500 մի-
լիոն հատ մանգարինի, նարինջի, կիտրոնի
քաղն ու ծխախոտի բարձրարժեք տեսակ-
ների հետագա լայն զարգացումը և այլն:

Ընդ. ՍՏԱԼԻՆԻ անձնական ցուցմունքը
մերձարևադարձային և ցիտրուսային մշա-
կույթները զարգացնելու մասին, Անդրկով-
կասյան կուսկարմակերպությունների առաջ
խնդիր է դնում Վրաստանի նոր ուսյոննե-
րում, Կասպից ծովի հարվային ծովեզրին
— Լենքյորանի և Աստարայի ռայոններում
մերձարևադարձային և ցիտրուսային տուն
կերն արմատացնել:

VIII.

Նշելով անասնապահության դեռևս
լուրջ կերպով հետ մնալն Անդրկովկասի
գյուղատնտեսության աճման և սոցիալիս-
տական վերակառուցման ընդհանուր տեմ-
պերից՝ համագումարը հանձնարարում է
Յերկրային Կոմիտեյին և հանրապետու-
թյունների կենտկոմներին մի շարք միջո-
ցառումներ կիրառել անասունների ընդհա-
նուր քանակի հետագա վերականգնման, սո-
ցիալիստական անասնապահության զարգաց-
ման և անասնապահական խորհրդատեսու-

թյունների աշխատանքն արմատապես բա-
րելավելու համար, ընտիր ցեղային անաս-
նապահությունը, առանձնապես վոլխարա-
բուծությունը զարգացնելու համար, վորը
Անդրկովկասում զարգացնելու հարուստ
հեռանկարներ ունի:

IX.

Գյուղատնտեսության հետագա վերա-
կառուցման հետ կապված խնդիրների լու-
ծումը պահանջում է նրա տեխնիկական բա-
ղայի ուժեղացումը, նոր ՄՏԿ-ների ստեղ-
ծումը, տրակտորների պարկի ունեցած տը-
րակտորների լավագույն ձևով ոգտագործու-
մը, գյուղատնտեսական բարդ մեքենաների
հետագա ամրապնդումը (Տուրման — վա-
կուումներ, սերմադարձներ, կոմբայներ):
Ազրո-կուլտուրային մակարդակի բարձրաց-
ման ու գյուղատնտեսության մեքենայաց-
ման հարցերը պետք է հատուկ տեղ գրա-
վեն Անդրկովկասի գյուղական կուսկարմա-
կերպությունների աշխատանքում:

X.

Կուլտնտեսությունների աշխատանքի հա-
մար կոմունիստների պատասխանատվու-
թյունը բարձրացնելով, թափանցելով կոլ-
խոզային արտադրության մանրամասների
մեջ, բարձրացնելով կուլտնտեսային տնտի-

սուբյեկտային ազդեցությունները, կազմակերպելով աշխատանքը կոլտնտեսություններում, բարձրացնելով նրա արտադրողականությունը, կոլտնտեսություններում բոլորչելիկյան դեկավար վադրերը ընտրելով, լայն ծավալելով կոլտնտեսականների սոցիալիստական վերադաստիարակությունը, կոլտնտեսությունները, կուլակային, հակախորհրդային և հակահասարակական տարրերից մաքրելով Անդրկովկասի կուլակազմակերպությունները պետք է աշխատեն կատարելու ընկ. ՄՏԱԼԻՆԻ կողմից դրված՝ յուրաքանչյուր կոլտնտեսությունը բոլորչելիկյան, եակ բոլոր կոլտնտեսականներին ունենոր դարձնելու խնդիրը:

Դրա հետ միասին Անդրկովկասի կուլակազմակերպությունները պետք է մենատուն տեսներին — վաղվա կոլտնտեսականների միջև տարվող աշխատանքի նկատմամբ իրենց ուշադրություն ուժեղացնեն:

XI.

Յերկրում ապրանքաշրջանառության հետագա զարգացումը հանդիսանում է տրվյալ ետապում սոցիալիստական շինարարության կենտրոնական խնդիրներից մեկը: Անգրկովկասի կուլակազմակերպությունները պետք է ուշադրություն դարձնեն բոլոր առևտրա — կոոպերատիվային, մատակարար

բարձր կազմակերպությունների աշխատանքի բարելավմանը, խորհրդային = կոլտնտեսական առևտրի զարգացմանը, ապրանքաշրջանառության արագացմանը, ապրանքաշրջանառության մեջ տեղական նոր օգտուրներ ներդրվելուն:

XII.

Յերկրի ինդուստրացումը, գյուղում կոլտնտեսական կազմերի հաղթանակը մեծ նախադրություններ են ստեղծում կոմունալ — կենցաղային շինարարության ծավալման համար: Թիֆլիսը, Բագու և Յերևանը հանրապետությունների որինակելի, բարեկարգ մայրաքաղաքներ դարձնելու հետ միասին, կուսակցական կազմակերպությունները պետք է աշխատանք ծավալեն ռադիկալ կենտրոնների, ՄՏԿ, խորհունտեսությունների, վորպես գյուղի սոցիալիստական շինարարության հանգույցային կետերի — կուլտուրական բարենորոգման համար:

Անդրկովկասի կուլակազմակերպությունները հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնեն յերկրում կուլտուրական շինարարության ծավալման վրա:

XIII.

Այս բոլոր խնդիրների լուծման համար մեծ նշանակություն ունեն կազմերի նախա

պատրաստման, աճեցման և ուղիղ դասա-
փորձման հարցերը:

Համագումարը հանձնարարում է Ան-
դրյեյերկոմին և հանրապետությունների
կենտրոններին աշխատել բարելավելու տեխ-
նիկական կադրերի պատրաստումը բարձրա-
գույն դպրոցներում, բարձրագույն տեխնի-
կական դպրոցներում և անհրաժեշտ միջոց-
ներ ձեռք առնել տեխնիկական նոր ուսում
նական հիմնարկներ ստեղծելու համար ու-
րախոսներ կազմակերպել կադրերի պատ-
րաստման գործը:

Համագումարը կրկնակազմակերպության
ուղադրությունն է հրավիրում, վոր ան-
հրաժեշտ է ավելի լայնորեն ու ավելի լավ
գնել արդյունաբերության և գյուղատնտե-
սության համար մասսայական վորակավոր-
ման կադրեր պատրաստելու ամբողջ գոր-
ծը:

Համագումարը հանձնարարում է Համ-
կոմկուսի (Բ) Անդրյեյերկոմին պարտադիր
տեխնիկական միջոցներ արդյունա-
բերության և գյուղատնտեսության հիմնա-
կան ճյուղերի բոլոր բանվորների համար
և ապահովել այդ միջոցները յուրացումը
բոլոր աշխատողների կողմից 1934-35 թվի-
րի ընթացքում:

Յուրաքանչյուր աշխատող պետի տի-
րապետի իրեն հանձնված աշխատանքի ընտ-
րավառի տեխնիկային:

Անդրյեյերկոմն ու հանրապետություննե-
րի կենտրոնները պետք է շարունակեն ար-
դյունաբերության և գյուղատնտեսության
ստորին ողակները կադրերով ամրապնդե-
լու աշխատանքը՝ կենտրոնական ապարատ-
ները մեծականորեն կրճատելու և պարզեց-
նելու հաշվին, ուղարկելով ղեկավար աշ-
խատողներին, մասնագետներին ապարատ-
ներից անմիջականորեն արտադրություն:

XIV.

Համագումարը մասնաանշում է այն ահա
գին հաջողությունները, վոր ձեռք են բեր-
ված Անդրկովկասի հանրապետություննե-
րում ազգային կուլտուրական շինարարու-
թյան ասպարիզում, ձեռով ազգային, բովան
դակությամբ սոցիալիստական կուլտուրա
ստեղծելու գործում (անգրագիտության վե-
րացում, դպրոցների, բարձրագույն դպրո-
ցական հաստատությունների աճ, ակումբ-
ների, թատրոնների կինոների ծավալում,
մամուլի, գրականության, արվեստի աճ և
այլն):

Մարդկանց գիտակցության մեջ կապի-
տալիզմի մնացորդների վերացման խնդրի
լուծումը և բոլոր աշխատավորներին անդա-

սակարդ սոցիալիստական հասարակութեան
ակտիվ, գիտակից կառուցողների վերածե-
լը պահանջում է ե՛լ ավելի լայնորեն ծա-
վալել ազգային կուլտուրական շինարարու-
թյունը:

Ազգային կուլտուրական շինարարու-
թյունը տեղի յե ունենում լարված դասա-
կարգային սլայքաբի սլայմաններում: Դա-
սակարգայնորեն թշնամական տարրերը փո-
ձում են ներս խցկել ազգային կուլտուրա-
կան շինարարութեան բնազավառը խորթ,
հակապրոլետարական դադախարխոսու-
թյուն: Դա պարտավորեցնում է կուսկազ-
մակերպություններին բարձրացնել դասա-
կարգային գլխաստությունը, ամրապնդել
կուլտուրական շինարարութեան ճակատը
կայուն բուռնիական կադրերով, մաքրել
նրան խորթ, հակախորհրդային տարրե-
րից:

Համագումարը պարտավորեցնում է
Անդրյեբրկոմին և հանրապետությունների
կենտրոններին, միջոցներ ձեռք առնել ու-
սուցիչներին, բժիշկներին, գյուղատնտեսնե-
րի կուլտուր - կենցաղային դրութեան հե-
տադա բարելավման համար, մանավանդ
գյուղում, ուժեղ քաղաքական աշխատանք
տանել նրանց մեջ:

XV.

1934 թվի և յերկրորդ հնգամյակի խըն
դերներին կատարումը պահանջում են վերա-
կառուցել բոլոր կուսակցական և խորհրդ-
ային կազմակերպությունների աշխատան-
քը, բարձրացնել կազմակերպչական աշխո-
տանքը քաղաքական խնդիրների մակարդա-
կին և ամրապնդել կարգապահությունը
կուսակցական ու խորհրդային որդաննե-
րում, ամրացնել միասնաշարժութեան ըս-
կարունքները, խսկական պատասխանատու-
թյուն ստեղծել յուրաքանչյուրին հանձնած
գործի համար: Մաքրելով խորհրդային և
տնտեսական որդանները, այնտեղ խցկված
խորթ, հակախորհրդային տարրերից, պե-
տութեան կառավարման գործին բանվորնե-
րի մասսայական ներգրավման նոր ձևեր
ծափալելով՝ կուսկազմակերպությունները
պետք է ուժեղացնեն սլայքաբը խորհրդա-
յին, տնտեսական և այլ կազմակերպու-
թյունների աշխատանքում բյուրոկրատիզ-
մի, քաջընկնների արտահայտություննե-
րի, դանդաղաշարժութեան, աշխատավոր
մասնաների կարիքներին ու պահանջներին
վոչ գգայուն վերաբերմունք ցույց տալու
դեմ:

XVI.

Անդրկովկասի կուսակազմակերպությունների առաջ դրված խնդիրների կատարումը պահանջում է նրանց գաղափարա-քաղաքական մակարդակի բարձրացումը, կուսակազմակերպությունների ստորին ողակների վերակառուցումն ու ամրապնդումը, կուսակցության գլխավոր դժից թեքումների դեմ մղվող պայքարում կոմունիստների զգաստության ու մարտունակության բարձրացումը:

Համագումարը պարտավորեցնում է Անդրկովկասի բոլոր կուսակազմակերպություններին՝ բարելավել կուսակցական ուսուցման դրվածքը, կուսակցության բոլոր անդամներին ու թեկնածուներին ամբողջապես բնագրելի կուսուսուցմամբ:

Հետագա աշխատանքներում հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի կուսակազմակերպության ամրապնդման՝ առաջին հերթին գյուղում:

Անդրկովկասի կուսակազմակերպություններն ամեն կերպ պետք է ուժեղացնեն նախապատրաստությունը 17-րդ համագումարից հետո Անդրկովկասյան կուսակազմակերպությունների շարքերի գոտման անցկացնելու համար:

XVII.

Նշելով, վոր Անդրկովկասի պրոֆմիութենական կազմակերպությունները դեռևս չեն վերակառուցել իրենց աշխատանքները՝ համաձայն փոխված պայմանների և սոցիալաբարության խնդիրների, համագումարը հանձնարարում է Անդրկերկովին և հանրապետությունների կենտկոմներին՝ միջոցներ ձեռք առնելու պրոֆմիութենական կազմակերպությունների աշխատանքները լավացնելու համար:

XVIII.

Համագումարը մատնանշում է, վոր Անդրկովկասի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության կուլեկտիվացման բնադավառում ունեցած հաջողություններն առաջ են բերել աշխատավոր կանանց մասսաների քաղաքական և արտադրական ակտիվության զգալի աճումը: Մեծ հաջողություններ են ձեռք բերված նաև ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերում կանանց աշխատանքն արմատացնելու գործում:

Համագումարը ընդգծում է կանանց մեջ կուլտուր քաղաքական և դաստիարակչական աշխատանքների ուժեղացման, բանվորուհիներին ու կոլտնտեսուհիներին տեխնուսուցմամբ ավելի մեծ չափերով ընդգրկել

լու հատուկ նշանակութիւնը, նրանց վորա կալորումը բարձրացնելու և արտադրութեան ամրացնելու նպատակով, արտադրութեան մեջ կանանց ընդգրկելու աշխատանքներն ավելի ծախելու, նրանց յեկա վար աշխատանքի առաջ քաշելու, սոցիալաւորութեան մեջ նրանց մասնակցութիւնը բարձրացնելու համար:

XIX.

Մատնանշելով 400.000-անոց բանակ դարձած Անդրկովկասի կոմյերիտական աշխատանքներում ունեցած նվաճումները, համազումարը հանձնարարում ե Յերկրային Կոմիտեյին և հանրապետութիւնների կենտկոմներին բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները նշել և կիրառել կոմյերիտական կազմակերպութիւններին ոգնելու և նրանց ղեկավարութեան լսելիքն համար:

XX.

Յերկրորդ հնգամյակում կապիտալիտական տարրերի վերջնական վերացումը, նրանց վերջին մնացորդներին իրենց բոլոր հին դիրքերից դուրս մղումը չի կարող չբառաջացնել առանձին ետապներում դասակարգային պայքարի սրումը: Մահացող կապիտալիտական դասակարգերի մնացորդներն ամեն կերպ դիմադրաբար կռիւմով, դիմում

են դանազան ձեերին՝ կոյտնտեսութիւնների ներսում սարտաժի, վնասարարութեան, խցկում են խորհրդային հիմնարկութիւններն և այլն:

Այդ ամենը պարտաւորեցնում ե կուսակազմակերպութիւններին, յուրաքանչյուր կոմունիստին և կոմյերիտականին դասակարգային թշնամու նոր մանյովրաների դեմ մղվող պայքարում ել ավելի բարձրացնելու հեղափոխական գլոնութիւնը:

Անշեղորեն կենսադործելով լենինյան արգային քաղաքականութիւնը, պայքարելով մեծապետական շովինիզմի դեմ, վորն Անդրկովկասում առաջվա պես մնում ե վորպես դիտաւոր վտանգ արգային հարցում, կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք ե զգալիորեն ուժեղացնեն տեղական նացիոնալիզմի դեմ մղվող պայքարը, ել ավելի ծախելն աշխատաւոր մասսաներին պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի մարտական վողով դաստիարակելու աշխատանքը:

Համկոմիտէի (բ) Կենտկոմի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի հրահանգներն անշեղորեն կատարելու հիման վրա՝ կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք ե Անդրֆեդերացիայի տնտեսական և քաղաքական հզորութեան ամրապնդման գործում նոր հաջողութիւնների հասնեն նրա կազմի մեջ

մտնող հանրապետությունների տնտեսական նախաձեռնություն և ինքնուրույնություն հետագա ծաղիլման հիման վրա:

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի ղեկավարությամբ, կուսակցության առաջնորդ ընկեր ՍՏԱԼԻՆԻ ղեկավարությամբ Անդրկովկասի բոլշևիկներն իրենց մարտական Յերկրային Կոմիտեյի և առաջավոր ջոկատ Բազվի կազմակերպության գլխավորությամբ՝ Անդրկովկասի սոցիալիստական շինարարություն մեջ նոր մեծագույն հաջողությունների կհասնեն:

Լիովին հավանություն տալով 17-րդ համագումարում ընկ. ընկ. Մուստովի և Կույբիչևի զեկուցումների և ընկ. Կազանովիչի զեկուցման թեզիսներին, 7-րդ համագումարը կուսակցության բոլոր անդամներին պահանջում է յերկրորդ հնդամյակի պլանները կատարումը, Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի վորոշումները կենսագործելու համար բոլշևիկյան պայքար մղել և կոչ է անում բանավորներին, կոլտնտեսականներին և բոլոր աշխատավորներին համախմբվել կուսակցության շուրջը՝ նրա առաջ դրված պատմական խնդիրները լուծելու համար:

Տասը տարի յե անցել մեր դարաչրջանի մեծագույն հանճար, մեր կուսակցության կազմակերպիչ և առաջնորդ, միջալ-

դային պրոլետարիատի ու ամբողջ աշխատավոր մարդկության ուսուցիչ ու առաջնորդ Վ. Ի. ԼԵՆԻՆԻ մահվանից:

Լենինի մահից հետո անցած տասնամյակը — լենինիզմի մեծագույն, համաշխարհային — պատմական հաղթանակի տասնամյակ է: ԼԵՆԻՆԻ հավատարիմ, լավագույն զինակցի — մեծ ՍՏԱԼԻՆԻ ղեկավարությամբ, բոլշևիկները հասան այն բանին, վոր սոցիալիզմը մեր յերկրում հաղթանակեց: Ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ ղեկավարությամբ սոցիալիզմը կհաղթանակի ամբողջ աշխարհում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	52
1) Հաշվետու գեղուցում	3
2) ԱնդրՖեդերացիան — լենինյան ազգային բաղաբաղանության ճիշտ կենսագործման որինակն է	10
3) Արդյունաբերություն	24
ա) Նավթ	28
բ) Ելեկտրիֆիկացիայի հարցերը	43
դ) Լենինա-Հանքային արդյունաբեր- ություն	46
դ) Փայտարդյունաբերություն	47
յե) Գունավոր մետաղներ	48
զ) Բիմիական արդյունաբերություն	50
ե) Թեթև արդյունաբերություն	51
ը) Սննդի արդյունաբերություն	52
թ) Շինանյութերի արդյունաբերու- թյան, տեղական կուստար ար- դյունաբերություն	53
4) ԱՍՖՆՀ-ի զուլադանտեսություն սոցիալիստական մեքսիկանու- ցումը	61
ա) Կոլլեկտիվացում	64
բ) Մենատնտեսական տեկտոր	68
դ) Բամբակաբուծություն	70
դ) Թեյ	74
յե) Ցիտրուսայիններ	77
զ) Ծխախոտ և խաղող	80
ե) Շերամապահություն	83
ը) Անասնապահություն	84
թ) Գյուղատնտեսական ավիացիա	86
ժ) Ջրային տնտեսություն	87
ի) Պետություն հանրեպ ունեցած պարտավորությունների կատա- րումը	90

1)	Գյուղատնտեսական կադրերը	92
10)	1934 թ. զարնան գյուղատնտե- սական կամպանիայի խնդիր- ները	94
5)	Տրանսպորտ	99
ա)	Անոնիս ճանապարհներ	104
բ)	Կասպից ծովային տրանսպորտ	107
6)	Կապ	109
7)	Աշխատավոր մասսաների նյու- թական - կենցաղային դրու- թյան բարելավումը և ապրան- քաշրջանառությունը	111
8)	Ազգային կուլտուրական շինա- բարություն	119
ա)	Տարրական և միջնակարգ դպրոց	119
բ)	Բարձրագույն դպրոց	121
դ)	Գիտական տեսական ֆրոնտ	122
ե)	Մամուլ	128
յե)	Մասնաձևային քաղցուցաշխատանք	130
զ)	Գեղարվեստական գրականու- թյունն ու արվեստը	131
9)	Կարմիր Բանակը	136
10)	Կուսչինարարություն	138
11)	Յեղբարակում	145
ա)	Անդրկովկասը վերելք և օսկրում	146
129)	Անդրկուսկաղճական պրությունների 7-րդ համագումարի բանաձևը Ան- դրյանկրկումի հաշվառության առթիվ	155

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0186533

244/1134 10
ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

Л. БЕРИЯ
ОТЧЕТНЫЙ ДОКЛАД
VII СЪЕЗДУ ПАРТОРГАНИЗАЦИЙ
ЗАКАВКАЗЬЯ О РАБОТЕ
ЗАККРАЙКОМА В.К.П. (6)